ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім • Сад • Город

Передплатний індекс 74142 №2 лютий 2010

Жовті томати – еліксир здоров`я

Піон деревовидний – окраса саду

Огірдиня

Мотокультиватори і мотоблоки "Євро"

5 років гарантії

надійність, економічність, багатофункціональність

На перший погляд, всі мотоблоки однакові. Втім, під час купівлі слід враховувати деякі особливості. Окремі автори і продавці часто вигадують різні назви та класифікаційні ознаки мотоблоків, що не мають нічого спільного із справжніми характеристиками. Їх називають "мотосапи", "професійні", "переможці року", "любительські" і т. ін. Зрозуміло, що така "класифікація" не дає уявлення про істинну характеристику мотоблока та про його особливості. І як же за такими класифікаційними ознаками можна охарактеризувати мотоблок "Євро-2" масою 25 кг і потужністю двигуна 3,5 кінських сил, яким громадянин Тарасюк М.Є. (Миколаївська обл., Кривоозерський р-н) протягом 10-ти років підгортає та прополює міжряддя на 2 га – то який це мотоблок: "любительський" чи "професійний"? Чи, може, його слід назвати "улюбленцем публіки"?

Автори згаданих класифікацій не знають чи не хочуть знати, що у питанні класифікації мотоблоків все вирішено давно без них – згідно ГОСТ 25523-90 і ДСТУ 3158 класифікацію мотоблоків визначено раз і назавжди і тому не слід власними термінами та визначеннями вводити в оману споживачів. Отже, згідно офіційних документів, головною ознакою мотоблока є його постійна робота на ходових колесах під час виконання будь-яких операцій і наявність валу відбору потужності, до якого консольно приєднується фрезерний культиватор. Тому й мотоблок називають "консольним". Він має привід на ходові колеса і на вал відбору потужності.

Крім "консольних" мотоблоків, є "осьові". У них фрези встановлюються на робочий вал замість коліс. Такі мотоблоки часто називають "мотокультиваторами". Мотокультиватори можуть мати коробку передач, такі, як "Нева", "Салют", "Євро-Z8", або не мати її – "Євро-2", "Артанія".

Згаданий ДСТУ підрозділяє мотоблоки на легкі – до 70 кг, середні – до 100 кг та важкі – більше 100 кг.

Найбільш популярні у споживачів, завдяки малій вазі, багатофункціональності і відносно низькій ціні саме мотокультиватори.

До "родини" мотоблоків і мотокультиваторів "Євро", що виробляються в Італії фірмою "Євросистемз", входять 4 види мотоблоків і більше 20-ти видів мотокультиваторів. Останні відрізняються масою (4,5–120 кг), потужністю (3,5–6,5 кінських сил), типом двигуна (електричний, бензиновий, дизельний), а також кількістю і складом навісних і причіпних знарядь.

Техніка "Євро" здобула повагу населення України, якому вона відома вже понад 15 років. Її конструктивні та експлуатаційні показники не мають аналогів і забезпечують довгострокову експлуатацію без ремонту. При цьому практично виключено використання запасних частин і необхідність пошуку споживачем ремонтних майстерень.

Унікальність конструкції мотоблоків "Євро" полягає в тому, що їхній **редуктор** практично не потребує ремонту. В ньому відсутні гвинтові з"єднання, які в більшості випадків є причиною виходу з ладу. Корпус редуктора герметичний, міцний, має форму ножа, що легко врізається в грунт, і тому ці культиватори й мотоблоки є одними з найбільш економічних і дозволяють навіть при великих навантаженнях витрачати дуже мало палива. Передача редуктора забезпечує можливість його навантаження вельми великими зусиллями, характерними для обробітку ґрунту. Технологія виготовлення редуктора полягає в тому, що він складається не вручну, а роботами-автоматами, а це гарантує мікронну точність у зчепленні, відсутність перекосу валів і, внаслідок цього, відсутність перенапруги робочих поверхонь черв'яка та черв'ячного колеса і виключає можливість будь-яких випадкових недоліків. Редуктор не потребує розбирання, бо в цьому немає потреби, адже він практично не ламається. Втім, у разі, коли редуктор вичерпає свій ресурс, його заміна на новий, зібраний у заводських умовах, буде суттєво дешевша, ніж ремонт традиційного розбірного редуктора з відповідною заміною шестерень, регулюванням зчеплення, установкою прокладки і т.п. Редуктор простий, довговічний і надійний у роботі.

Євро Z2

На правах реклами

Надійність цієї техніки визначається також встановленими на ній **двигунами** "Бріггс енд Страттон" (США), "Хонда" і "Субару" (Японія). Японські двигуни, як і запчастини до них, за ціною дорожчі, ніж американські. Деякі двигуни гільзовані, деякі – не гільзовані, але, на наш погляд, обирати мотоблок, виходячи з "гільзованості" двигуна, зовсім немає сенсу, адже обидва види двигунів безвідмовно працюють протягом багатьох років. Що ж до ремонтопридатності вони також рівноцінні (мають по два ремонтних типорозмірів циліндро-поршньової групи), але, не гільзовані двигуни мають певні переваги: дешевше коштують, мають меншу масу, витрачають менше палива тощо.

Високій надійності мотокультиваторів "Євро" сприяє відсутність **муфт зчеплення**, які, як відомо найчастіше пошкоджуються під час роботи. Вони замінені максимально спрощеним пристроєм, що складається з ременя й двох шківів і забезпечує високу надійність, довговічність та економічність, бо вартість такого пристрою в десятки разів менша, ніж будь-якої муфти зчеплення. Завдяки згаданим інженерним рішенням мотокультиватори і мотоблоки "Євро" є не лише надійними, але й естетично завершеними машинами, в яких зовнішні дані цілком підпорядковані функціональній необхідності: оптимальне центрування, що виключає навантаження на руки оператора, корпус редуктора, що діє як ніж, гвинтоподібні фрези, що не виштовхують, а ніби вгвинчують культиватор у ґрунт і т.п. Та при всій ажурності зовнішнього вигляду ці мотокультиватори розраховані на дуже великі навантаження.

Фірма "Євросистемз" виробляє мотоблоки "Євро" в Італії, базуючись на принципах японської філософії "Кайдзен". Цю філософію у своєму виробництві уперше застосувала японська автомобільна корпорація "Тойота". Завдяки цьому продукція "Євросистемз" має високу якість і виключну надійність, що дало змогу встановити на найбільш популярні моделі "Євро" **гарантійний термін у 5 (П'ять) років!**

Характеристику мотокультиватора не слід обмежувати надійністю та економічністю. Його важливою характеристикою є ***багатофункціональність***. І в цьому мотокультиватори "Євро" чи не найбільш досконалі в своєму класі. Мотокультиваторами "Євро-2", "Євро Z2-RM" вагою 25–30 кг можна обробляти пристовбурні кола на глибину від 1 см, кущі смородини, що посаджені рядком, пройти "вісімкою" у двох напрямах, виконати **фрезами** суцільний обробіток грунту весною й восени, який цілком замінює оранку, нарізати рядки підгортальником, засипати рядки після укладання садивної картоплі. У процесі вирощування кущів, проходячи у міжряддях, розпушувати грунт, знищувати бур'ян і підгортати картоплю. Особливо відзначимо, що з 2005 р. на основі патенту України №43509 виготовляється ***пристрій для викопування картоплі***, який застосовується зі згаданими легкими моделями "Євро" (зазначимо, що з-поміж культиваторів такої ваги цю операцію виконують лише "Євро"). Таким чином, на сьогодні всі операції землеоборобітку можна виконувати культиваторами "Євро" цього класу.

Для культиваторів вагою 45–80 кг ТОВ "НВП "Агромото" (Київ) розробило систему знарядь, що дозволяє виконувати операції, які зазвичай такі машини виконувати не можуть. Параметри цих знарядь, зокрема, ширина і

РТТ 3

діаметр металевих коліс із грунтозачепами, були визначені внаслідок багаторічної копіткої роботи по випробуванню в польових умовах.

Звичайно, мотокультиватором, який оснащений коробкою передач, викопати картоплю легше. Та чи варто для однієї операції, що здійснюється протягом кількох годин на рік, купувати мотокультиватор чи мотоблок з коробкою передач, який коштує дорожче мотокультиватора, без коробки передач, на 50–100%?

Кандидат технічних наук **Борис Терентьєв**,
Інженер **Наталія Данченко**

(Закінчення – в наступному номері)

Очі розбігаються від розмаїття сортів

Багато листів-подяк та побажань від городників ми отримали торік за надіслане насіння та вирощений з нього високий урожай. Постійно у нашу колекцію додаються нові й нові сорти томатів. Радують червоні, жовті, рожеві, чорні, смугасті. Розбігаються очі від райдужних кольорів, і неможливо виділити якийсь сорт з-поміж інших.

Важливу роль у забезпеченні високого врожаю відіграє правильний вибір того чи іншого сорту томату за такими показниками, як ранньостиглість, тверда консистенція, вигляд, колір та смакові якості плодів. До таких слід віднести зверхскоростиглі томати зі скороченим періодом вегетації: **Король ранніх, Московські зорі, Вашингтон, Ренет.** Через відсутність хвороб на томатах на сьогодні і ранні, й середні, і пізні сорти дають високі врожаї. Відпрацьовано вдалу технологію вирощування та захисту томатів від захворювань. Насіння відбираємо з перших достиглих плодів правильної форми. Перед висівом насіння у коробки, парники й теплиці обов'язково обробляємо його марганцівкою слаборожевого кольору. Адже марганець дезінфікує та стимулює пророщування насіння і в подальшому захищає

Малинове Віконте

Американський ребристий

Кам'яна квітка

від появи різних захворювань молоду розсаду томатів. Рідко висіяне насіння дає можливість виростити красиву розкішну розсаду із товстою товарною ніжкою.

Щоб не допустити переростання та витягування розсади у парниках і теплицях, не слід дуже рано висівати саме насіння. Правильні прийоми агротехніки (поливання водою кімнатної температури, прополювання, просушування ґрунту та підживлення) скоротять строк вирощування розсади, а також і достигання плодів на ділянці. Не новина й те, що розсаду краще висаджувати у хмарні дні або увечері. При цьому рослини менше хворіють, краще приживлюються та швидше починають рости. За дуже раннього висаджування розсади у ґрунт використовуємо агроволокно для захисту від заморозків.

Королева Єлизавета

Найголовніше – не тільки виростити, а й зберегти томати від шкідників та хвороб. Щоб не допустити захворювання рослин фітофторозом, з метою профілактики використовуємо триразово препарати **Ридоміл голд** та **Чемпіон** із додаванням препарату **Актара** або **Конфідор максі** проти шкідників – білокрилки та колорадського жука.

Надранній томат **Король ранніх** першим у 2009 році порадував нас плодами через 70 днів після висаджування розсади. Вони червоні, круглі, тверді, масою до 150 г, придатні для засолювання, виготовлення соків, а також для салатів. У них чудовий товарний вигляд і тверда консистенція. Призабуті сьогодні сорти **Червоний мисливець, Інкас, Каспар, Санька** та деякі інші, які відносяться до групи ранніх, кожного року дають високий урожай, мають товарну ринкову форму та універсальне призначення.

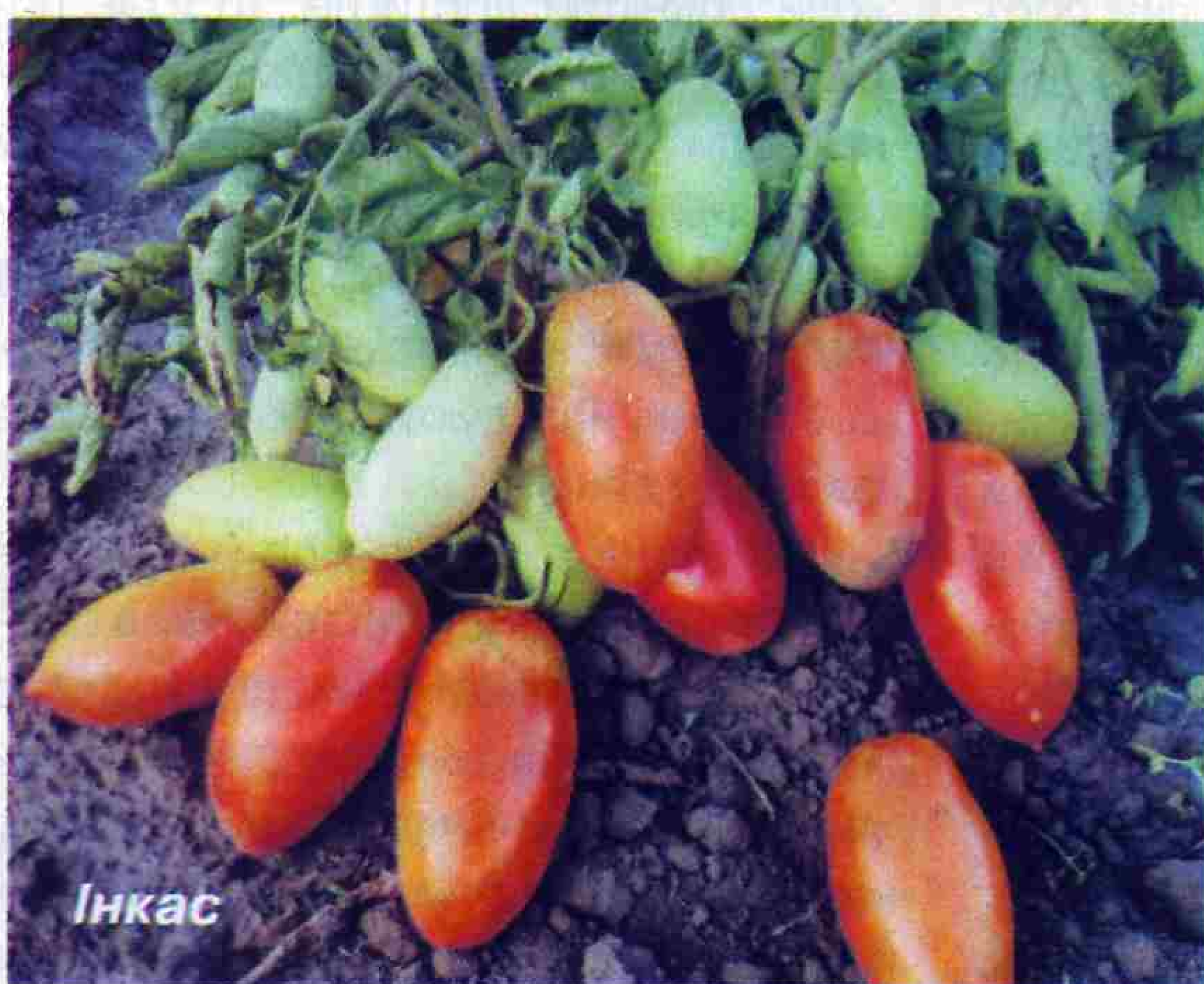
У сезоні 2009 року ми мали нагоду скористатися насінням від російської фірми "Сибірський сад", і зосталися задоволені. Плоди у сорту **Королева Єлизавета** рожевого кольору, масою до 800 і більше грамів, мають приємний смак, привабливий товарний вигляд. Кущ рясно вкритий широким листям висотою до 80 см, потребує легкого підв'язування. **Кам'яна квітка** має червоні, тугі, як камінь, красиві плоди

Санька

...ою до 400–500 грамів, кущ весь обліплений великоваговиками. Цінується за універсальне використання, а це і зберігання до двох місяців, і можливість перевезення на великі відстані.

Не можна не згадати й **Американського ребристого**, який важив 1 кг 150 г. Плід у нього поділений на скибочки, неначе розкрита троянда червоного кольору.

Високорослі томати, які потребують особливого догляду – підв'язування, пасинкування, формування рослини в одне чи два стебла, обривання нижнього листя для забезпечення провітрювання міжрядь – у нашій колекції теж відіграють велику роль. Маємо дуже багато сортів, перевірених часом, та новинки, які щойно потрапили на наші грядки і зайняли достойне місце. Високорослі **Малинове віконце, Малиновий дзвін** – рожевого кольору, великоваговики, до 1 кг, салатного використання, солодкі, приємні на смак, при розла-

Інкас

муванні аж іскряться. **Дерево-помідор** – має рослини висотою до 3–4 м, плід – царська сливка рожевого кольору з носиком. За кожним листком – китиці по 8 плодів. **Тещин язик** – перцеподібна, видовжена до 16 см сливка середнього строку достигання, обліплена, наче ялинка іграшками, м'ясистими, твердими, червоними товарними сливками. А смугасті – **Сєрєбряная єль, Сибірський малахіт, Полосате серце** – наче розмальовані різнокольоровими фарбами. Червоні, рожеві, чорні, круглі, перцеподібні, серцеподібні, із золотисто-жовтими смужками.

Хочу на останок скористатися нагодою та висловити слова подяки колекціонерам-городникам, які допомогли нам у сезоні 2009 року визначитися із правильним вибором насіння: ***Кулику Олексію*** *із села Куземин Охтирського району та* ***Лідії Василівні Смирновій*** *із села Пронозівка, що на Полтавщині. Читачам улюбленого видання маю змогу безкоштовно надіслати насіння сорту томату* ***Дерево-помідор****. Варто про це зазначити в листі та вкласти конверт зі зворотною адресою. Удачі та високих врожаїв вам, шановні городники, в сезоні 2010 року!*

О.М. Колодько,
вул. Леніна, 26, село Хухра,
Охтирський р-н, Сумська обл., 42750.

Жовті томати – еліксир здоров'я!

Ні для кого не секрет, що томати жовтого й жовтогарячого забарвлення – це еліксир здоров'я. Інтенсивність кольору плода залежить від наявності в ньому бета-каротину, який нормалізує роботу щитоподібної залози, печінки, наднирників, поліпшує зір, підвищує імунітет та опірність організму онкологічним захворюванням.

У листах, що надходять на мою адресу від читачів популярного видання – журналу "Дім, сад, город", багато запитують про сорти жовтоплідних томатів. Хочу на сторінках нашого улюбленого видання дати коротку характеристику деяких сортів із власних спостережень у минулорічному сезоні.

Рейна

У моїй колекції жовтоплідних томатів є такі сорти. **Високорослі** – Диво світу, Сонце Піднебесної, Золоте сонце Америки, Бичаче серце, Малахітова скринька, Апельсин, Рейну, Кардинал, Ганна Герман, Медовий спас, Лимонадний Джо, Лікувальні, Зачарування, Мідас (інакше його називають Медок). **Низькорослі:** Сонячні мрії,

Сонце Піднебесної, Диво світу, Мідас

Золота куля й інші. Деякі з даних сортів перебувають у стадії розмноження.

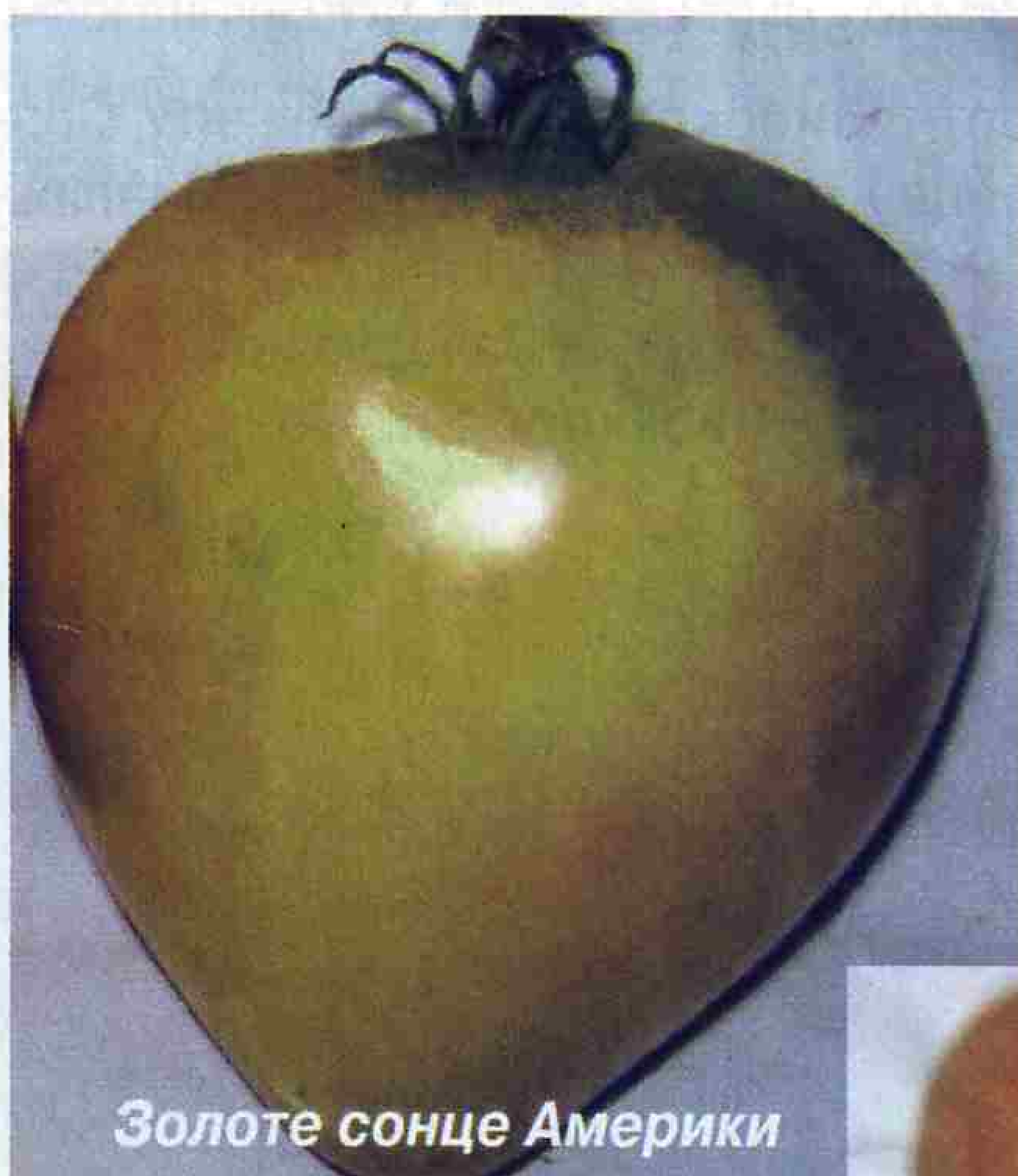
Цікавий ліаноподібний сорт Диво світу. Його стебло сягає висоти 3 м. Підв'язування до опори – не надто складний прийом:

Дім·сад·город **№2** **2010 р.**
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець –
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Перцеподібний тигровий

стеблу тільки треба допомогти обвитися навколо опори. Важливо своєчасно струшувати суцвіття під час цвітіння, це сприяє збільшенню врожайності з куща. Плоди круглі, жовті, з чудовим смаком, масою 60–100 г.

Сорту Мідас, мабуть, більше підходить його друга назва – Медок. Стиглі жовтогарячі сливки нагадують довгасті груші з медовим смаком. Висота куща – 1,5 м. На ньому більше плодів, ніж листя. Обидва сорти вигідно висаджувати загущеним способом (відстань між кущами у рядку – 30–35 см).

Золоте сонце Америки

Плоди сортів Сонце Піднебесної, Рейну й Золоте сонце Америки не залишать вас байдужими. Це великоваговики! Великі, масою до 300 г жовтогарячі товсті сливки сорту Рейну ваблять своїм розміром і, звичайно, смаком. Під натиском плодів стебла у сортів Сонце Піднебесної (450 г) і Золоте сонце Америки (600–700 г) можуть зламатися. Кущі цих сортів мають потребу в підв'язуванні набагато частіше, ніж інші, хоча висота Рейну – до 1 м, а інших – до 1,5 м. Всі вони мають гарні засолювальні якості, однак частіше їх вживають свіжими й у вигляді соків.

Низькорослі томати сорту Золота куля з тугими, м'ясистими, солодкими плодами можна солити й консервувати, що дає змогу насолоджуватися ними цілий рік. Це середньостиглий сорт. Встигає дозріти, щоб зрівнятися з іншими "побратимами" по грядці. Кущі обсипані яскравими плодами-кульками масою 100–120 г (трохи більшими, ніж у Мідаса).

Належної уваги заслуговує також низькорослий, середньостиглий сорт Сонячні мрії. Його кущі густо обвішані яскраво-жовтими круглими плодами, немов ялинковими прикрасами. Плоди важать по 150–180 г. У вирощуванні розсади сорт не вибагливий, навіть при незначному, короткочасному зниженні температури повітря. Ці сорти не потребують пасинкування й підв'язування. Плодоносять довго й зберігаються тривалий час. Під час транспортування на далекі відстані не втрачають своїх смакових якостей.

Загадкове забарвлення у двоколірних томатів Грейпфрут та Перцеподібний тигровий: розмитий колір плода й м'якоті рожевого з жовтим, у

Апельсин, Золота куля і Сонячні мрії.

Грейпфрута він також змішаний, а смак – солодкий і приємний. А от величезні перцеподібні плоди тигрового забарвлення поєднують у собі красу, тривалу лежкість та неповторний загадковий смак.

В. І. Чебаненко,
городник-аматор,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н,
Полтавська обл.

Диня – теплолюбна культура. Вирощують її переважно на півдні України. Це традиційна для степової зони рослина, тому що на заході, сході і особливо на півночі України літо часто-густо виявляється для неї коротким, сонце недостатньо гарячим і не встигають дозріти, наповнитися соком її плоди. А ось огірдиню та диню Цукерка, які я вже три роки вирощую на своїй дачній ділянці, можна культивувати на всій території України.

Спочатку розповім про огірдиню. Цей гібрид огірка і дині був виведений селекціонерами Росії. У нього стебло, як у огірка, а листки подібні до листків дині, тільки менші за розміром. Спочатку плід огірдині схожий на огірок, а коли повністю достигне, то стає подібним до дині. В молодому віці зелені плоди цієї рослини можна вживати в їжу як огірки, за смаком вони нагадують огірки, хіба що трохи солодші, з ледь відчутним присмаком дині. При достиганні нагадують дуже смачну та соковиту диню.

М`якуш в огірдині жовто-оранжевий, а зав`язування плодів, як і в огірків, багатоплідне. Виходить цікава картина: молоді плоди – огірки, а коли достигнуть – дині. До того ж ці плоди достигають раніше, ніж звичайні дині, проте їхня маса трохи перевищує один кілограм. Такі рослини вигідні ще й тим, що плоди можна вживати зеленими, стиглими і навіть перестиглими. Перестиглі вважаються кращими, тому що вони дуже солодкі й ароматні.

Огірдиню вирощую подібно до огірків та дині. Оброблене марганцівкою насіння висіваю у вологий ґрунт, як тільки встановиться тепла погода. Відстань між рослинами в рядку залишаю не менш як 90–100 см, а ширина міжрядь – 100–150 см. Дружні сходи з`являються переважно через 5–7 днів.

Для отримання плодів у більш ранні строки огірдиню можна вирощувати через розсаду. Для цього насіння висівають у торфоперегнійні чи перегнійно-земляні горщечки розміром 10x10 см і ставлять у парник чи в теплицю. Після висіву насіння в горщечках поливають теплою водою. Температуру в парнику до сходів підтримують на рівні 26–28°С, потім протягом чотирьох днів з метою загартування молодих рослин її знижують вдень до 15–17°С, вночі – до 12–14°С, а піз-

Диня та огірдиня у західних областях України

Огірдиня

ніше у сонячні дні підтримують вдень на рівні 19–20°С, у хмарні – 17–19°С, вночі – 14°С. Розсаду висаджують у ґрунт тоді, коли настане тепла погода і мине загроза заморозків: у Лісостепу та на Поліссі 20–25 травня, в Степу на 15–20 днів раніше. Висаджують у глибокі ямки, куди вливають 0,5–1,0 л води. При цьому горщечки мають знаходитися на 2–3 см нижче від поверхні ґрунту.

Схема висаджування така сама, як і при сівбі насінням. Після висаджування розсаду зразу ж прикривають полімерними плівками, які натягують на дротяні дуги, встановлені над рядками так, щоб утворився тунель висотою 10–15 см, шириною 20–40 см. Краї плівки присипають землею. Якщо під прикриттям температура підвищується до 40–50°С, плівку з одного боку піднімають. Прикриття залишають до тих пір, доки не встановиться тепла погода з температурою 18–20°С. В цьому випаду його знімають.

Росте огірдиня швидко, за зовнішнім виглядом огудиння та листки нагадують диню. Її невеликі (до 1,5 кг) плоди в технічній стиглості зеленого кольору і жовтого – в біологічній. Дозрівання плодів прискорює і прищипування верхівки пагонів. Його проводять тоді, коли на рослині вже є 3–4 плоди.

Як і всі гарбузові, диня вибаглива до родючості ґрунту. Тому перед перекопуванням ділянки восени в ґрунт вносять на 1 м^2 15–20 кг перегною, 15–20 г аміачної селітри та сульфату калію, 40–50 г суперфосфату. Рано навесні ґрунт розпушують граблями (чи боронами) і до висіву підтримують у чистому та розпушеному стані.

Догляд за рослинами традиційний і полягає у своєчасному прополюванні, розпушуванні міжрядь, виполюванні бур`янів та поливанні. Проривання проводять двічі: перший раз – при утворенні у рослин першого справжнього листка, другий – коли утворяться 3–4 справжні листки. Одночасно з прориванням розпушують ґрунт (3–4 рази протягом вегетації, на глибину 8–10 см).

Огірдиня зовсім не вибаглива й прекрасно почувається за посушливого літа, не потребує багато вологи. Проте в умовах затяжних дощів, особливо під час дозрівання, можливе деяке зменшення цукристості, тобто плоди можуть бути не такими солодкими.

Ця рослина цікава ще й тим, що плодоносить до самих приморозків і надзвичайно стійка до захворювань і всіляких шкідників. Можливо, це тому, що огірдиня у нас відносно нова культура, отож шкідники їх, напевно, ще не "розпробували" Проте птахи. бродячі коти та собаки не проти поласувати її соковитими, солодкими й ароматними плодами. Тому їх потрібно своєчасно забирати з ділянки або захищати сіткою чи іншими підручними матеріалами.

А тепер розповім про диню сорту Цукерка. Побачивши її плоди, справді розумієш, що немає межі досконалості. Плоди круглясто-овальної форми, жовтого кольору (у біологічній стиглості). Мені дуже сподобався цей сорт китайської селекції і я вже три роки вирощую його на своїй дачній ділянці.

Це рослина зі слабким галуженням, на одній огудині зав`язується 5–6 плодів масою до 1 кг. Окрім високої врожайності, прекрасного зовнішнього вигляду, вони мають соковитий, зелений м`якуш, дуже ароматний, солодкий, як мед. У ньому до 20% цукру, каротин, вітаміни С, Р, B_1, B_2, фолієва кислота, азотисті й пектинові, легкі ароматичні речовини, жири, мінеральні солі. Плоди дині можна споживати свіжими, вареними, сушеними. З них готують щонайсмачніші цукати, варення, оригінальні маринади. Важко собі уявити кращий десерт, ніж солодка, ароматна диня, котра, безумовно, прикрасить будь-який святковий стіл.

Вирощувати диню нескладно і цілком до снаги навіть недосвідченому городникові. Під час росту я не застосовую ніяких хімічних обробок, а шкідниками та хворобами рослини не уражувалися, що дуже важливо.

Перед висівом насіння протрую у слабкому розчині марганцівки впродовж години, злегка промиваю. Загорнувши його в тканину, замочую у воді і витримую до появи паростків. Стежу, щоб тканина була завжди вологою. Насіння висіваю в добре прогрітий ґрунт на глибину 1–1,5 см на відстані 70–80 см одне від одного, із міжряддями 90–100 см. Подальший догляд – своєчасне прополювання, нечасті поливи за сухої погоди, підгортання, внесення добрив.

Ароматна диня сорту Цукерка – прекрасні ласощі для дітей, та й дорослі не залишаться до неї байдужими. Сподіваюсь, що огірдиня та диня Цукерка займуть гідне місце на городах овочівників-любителів на всій території України.

Цукерка

П.М. Філіпчук,
м. Коломия,

На сторінках журналу "Дім, сад, город" я вже розповідав про дві екзотичні рослини з родини гарбузових: циклантеру, плоди, якої мають одночасно смак огірка, квасолі і перцю ("Дім, сад, город", № 10, 2007 р.), та мелано, плоди якої мають смак ківі з присмаком лимона та дині ("Дім, сад, город", № 7, 2008 р.). Сьогоднішня моя розповідь про ще один екзот з цієї родини – мелотрію шерехату.

У літературі дуже мало інформації про цю овочеву культуру, позаяк у нас вона ще мало поширена. Хоча, насправді, мелотрія шерехата має свою багату історію і відповідну агротехніку вирощування.

Мелотрія шерехата (Melothria scabra) походить з Африки, вона – уродженка тропічних лісів. Там вона росте як багаторічна культура. В умовах України у відкритому ґрунті її вирощують як однорічну. Ця овочева і декоративна рослина росте ліаною, її батоги можуть досягати трьох метрів завдовжки. Листя за формою трикутно-гострокінечне, м`яко-шерехате. Рослина цвіте яскраво-жовтими лійкоподібними різностатевими квітками, а чоловічі зібрані в пазушні пучки.

Рослини мелотрії швидко розростаються: своїми шерехатими вусиками вони чіпляються за будь-які опори і повністю обплітають їх. Посаджені вздовж загорожі, вони утворюють декоративний живопліт. Мелотрія схильна до сильного бокового галуження й укорінення бокових пагонів.

По суті – це своєрідний огірок, тільки маленький. Втім, у порівнянні з огірком, вона має і свої плюси. По-перше, виглядає дуже декоративно, її яскрава зелень не втрачає свого кольору до осені. По-друге, сильний ріст дає змогу їй пригнічувати всілякі бур`яни (але мелотрію бажано підв`язувати до опори). Проте пускати пагони на дерево не варто, бо при цьому виникне проблема із збиранням урожаю. Мелотрія, висаджена вздовж огорожі, швидко розростається й обплітає її, утворюючи декоративну зелену стіну. Можна біля рослини забивати кілки висотою 1,5–2 м і підв`язувати її до них.

Плоди мелотрії їстівні й смачні. Вони невеликі – 1,5–3 см завдовжки, світло-зеленого кольору, у цяточку. Прекрасно підходять для засолювання та консервування.

Вирощувати мелотрію нескладно. Якщо у вас на городі ростуть огірки, то із вирощуванням мелотрії проблем не буде. Рослина непогано приживлюється на будь-яких ґрунтах, але віддає перевагу пухким, родючим, легким за механічним складом – супіщаним і легкосуглинистим. Любить поливи, але надмір вологи – не для неї. Зовсім не витримує близького стояння ґрунтових вод. Не рекомендується поливати рослини сильним струменем, оскільки це призводить до розмивання ґрунту і пошкодження кореневої системи.

Як і для всіх культур родини гарбузових, для її росту більш придатні відкриті, добре освітлені ділянки. Попередниками можуть бути ранні капуста й картопля, томат, бобові культури і цибуля.

Мелотрію вирощують через розсаду. В кінці квітня я розкладаю насіння на поверхні ґрунту в розсадний ящик (позаяк насіння дуже дрібне), накриваю його плівкою або склом. За температури 25–27°С сходи з`являються на другий–третій день. Коли з`являться три справжні листочки, розсаду пікірую в горщики об`ємом 0,5 л, підживлюю органічними або мінеральними добривами, такими, як і для огірка.

У відкритий ґрунт висаджую розсаду після того, як минуть заморозки. Потім – полив, розпушування ґрунту, підв`язування. Рослини нічим не хворіють, дуже невибагливі, скоростиглі. Пересаджування мелотрія витримує легко і швидко приживлюється на новому місці. Постійне місце для неї вибирають сонячне, хоч вона може рости і в невеликому затінку.

Плоди мелотрії шерехатої

Якщо ви бажаєте вирощувати мелотрію для буйної зелені, то на початку росту рослини слід підживити азотом. У випадку вирощування заради плодів підживити їх невеликою кількістю мінеральних добрив у фазі цвітіння (по 10 г фосфору та калію на один квадратний метр).

Через два тижні після висаджування розсади в ґрунт з`являються перші огірочки, котрі можна знімати в міру наростання, не даючи їм переростати, інакше погіршиться смак.

Упродовж практично всього літа й осені (до листопада) в пазухах шерехатих листків ліани з`являються їстівні світло-зелені плоди. Вони смачніші, коли маленькі і в них не утворилася велика кількість насіння. Смаком вони дуже схожі на огірки, за що їх називають – "африканські огірочки". Перезрівають плоди дуже швидко, тому їх треба збирати через день.

Огірочки вживають у їжу сирими (в салатах), квашеними й маринованими. Квасять та маринують їх, як звичайні огірки. Особливого смаку набувають плоди маринованої мелотрії, якщо в маринад додати невелику кількість гострого перцю. Ці огірочки – прекрасне доповнення до м`ясних і рибних страв. Оригінальний вигляд мають маленькі плоди мелотрії у банках, консервовані разом з помідорами.

Крім смачних плодів, мелотрія шерехата утворює в ґрунті бульби масою до 400 г, які за розмірами і формою нагадують бульби батату. Проте вони довго не зберігаються і їх потрібно використовувати зразу ж після викопування, яке проводять в кінці жовтня – на початку листопада. За смаком бульби одночасно нагадують редиску й огірок, їх можна використовувати у салатах. З однієї рослини мелотрії можна зібрати 5–6 кг плодів та 1–1,5 кг бульб.

Для успішного росту і розвитку мелотрії не потрібен великий об`єм ґрунту. Вона непогано почувається у балконних ящиках або в горщиках для кімнатних рослин. Проте в умовах вирощування у квартирі мелотрію треба ставити на підвіконні добре освітленого вікна.

Спробуйте виростити цю культуру в себе, і ви не тільки прикрасите свою ділянку вертикальними пухнастими килимами, але й отримаєте великий урожай красивих, незвичайних і смачних плодів. Гадаю, не розчаруєтеся.

Петро Філіпчук,
вул. Гетьмана Мазепи, 272, кв. 64,
м. Коломия, Івано-Франківська обл.,78208
Телефони (03433) 5-24-25, 0955333875

Цикорій дикий

Цикорій: дикий і культурний

Ця рослина має багатовікову історію. Уже в античному світі розрізняли дикий цикорій і культурний. Дикий предок сучасного цикорію ще й сьогодні росте у Європі, в Азії та в Північній Африці на узбіччі доріг, розкриваючи влітку скромні голубі квітки.

У Середній Європі цикорій вживали для одужання від приворотного пиття. За старим народним повір`ям він мав надавати людині абсолютну невразливість, розбивати пута, видаляти з ран колючки і голки. Оскільки голубі квітки цикорію дуже чутливі до світла і розкриваються тільки вранці до 11 години, цю рослину у середньовіччі називали "сонячним вихором" і використовували за рецептом як лікувальний засіб проти хвороб очей. Ще у XVI віці говорили: "Цей благородний овоч поліпшує зір".

Пізніше цикорій культивували насамперед заради коренеплодів. У XVIII столітті з підсмажених коренів готували каву (її особливо полюбляв король Прусії Фрідріх II)

Листковий цикорій був відомий спершу у Південній та Західній Європі, його вирощували у XIX ст. у Бельгії, тоді як у Середній Європі тривалий час його знали мало. І лише на рубежі століття було встановлено, що "цей приємний, гіркуватий на смак салат також знаходить дедалі більшу увагу".

Цикорій добре вдається на будь-якому городньому ґрунті, він абсолютно морозостійкий. Для одержання коренів цикорію насіння висівають у ґрунт на початку червня з міжряддями 30 см. Грядки на початку літа потрібно часто розпушувати й утримувати в чистому від бур`янів стані.

У листопаді викопують коренеплоди цикорію завтовшки близько 5 см, видаляють листя і вибирають підморожені корені. Потім їх вкладають у теплому підвалі у вертикальному положенні в заповнені помірно зволоженим піском ящики, які вкривають картонними коробками заввишки від 15 до 20 см.

У сховищі протягом трьох–чотирьох тижнів утворюються жовтувато-білі пагони. Коли приріст становитиме близько 20 см, його зрізують з кореня у вигляді тонкої скибочки. Протягом усієї зими можна періодично знімати приріст на коренях і стимулювати їх до відростання, отож цикорій споживають з грудня по березень.

У цій рослині багато вітаміну А і трохи вітаміну С, а також важливі мінеральні речовини. Особливо цінною є гірка речовина інтибін, що збуджує апетит, сприяє перетравлюванню їжі і діє як сечогінний засіб. Інтибін також регулює кровообіг, сприяє кровотворенню і зміцнює організм. Вуглеводи представлені насамперед у вигляді інуліну, який стимулює обмін речовин.

З цикорію з додаванням лимонного соку, цукру і олії готують чудовий салат. Для пом`якшення гіркуватого смаку його доцільно змішувати з яблучними та апельсиновими скибочками. Цикорієвий салат, приготований з готовим кремом для салату, що є у продажу, також подобається усім. Є й інші численні варіанти приготування. Назвемо два з них.

I. Салат по-голландському

Треба мати: 250 г цикорію, 20 г мигдалю, 2 ст. ложки родзинок, 2 апельсини, 2 ст. ложки майонезу або крему для салату, сіль, перець.

Цикорій почистити, нарізати тонкими скибочками і змішати з попередньо подрібненим, можна й підсмаженим мигдалем, з розмоченими родзинками, з розділеними навпіл скибочками (без насіння) одного і соком другого апельсинів. Додати трохи апельсинової цедри (на кінчику ножа). Салат змішати з майонезом, додати за смаком сіль і перець.

Цикорій листовий

II. Цикорій по-брюссельському

Треба мати: 400 г дрібного цикорію, 2 ст. ложки лимонного соку, сіль, 2 яблука, цукор, 3–4 ст. ложки вершків, 2–3 ст. ложки протертого сиру, 1–2 ст. ложки масла.

Очищений і розрізаний навпіл (вздовж) цикорій складають в один шар у добре змащену кухонну форму. Збризкують лимонним соком, щоб цикорій залишався білим. Зверху трохи посипають сіллю, а потім викладають яблука – обчищені, вільні від насіннєвих камер і також порізані скибочками. Зверху додають трохи цукру (на кінчику ножа) і вершки. Густо посипають протертим сиром, кладуть кілька пластинок масла, закривають і запікають у духовці на слабкому вогні 15 хвилин.

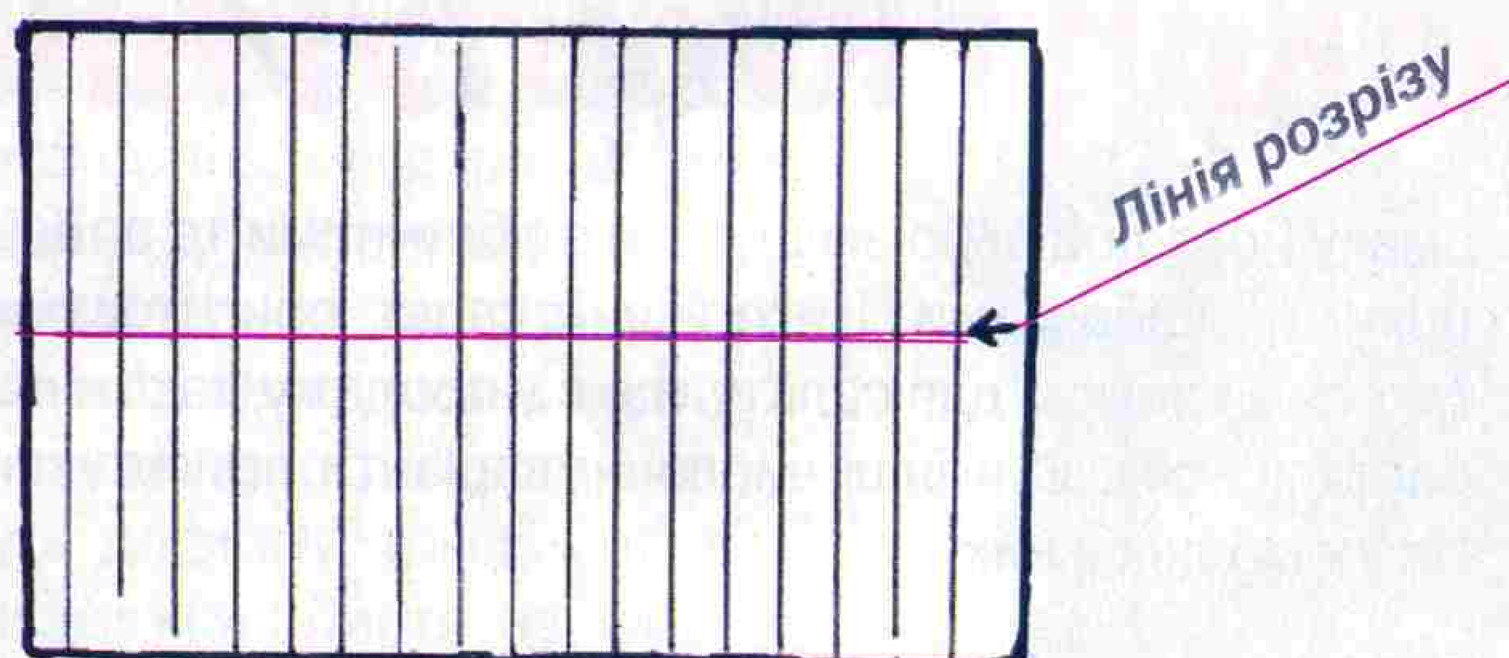
А.А. Кузьмін

Переклад з німецького видання: Кристоф Неедом "Фрукти і овочі. Походження, культивування, приготування". Лейпціг.

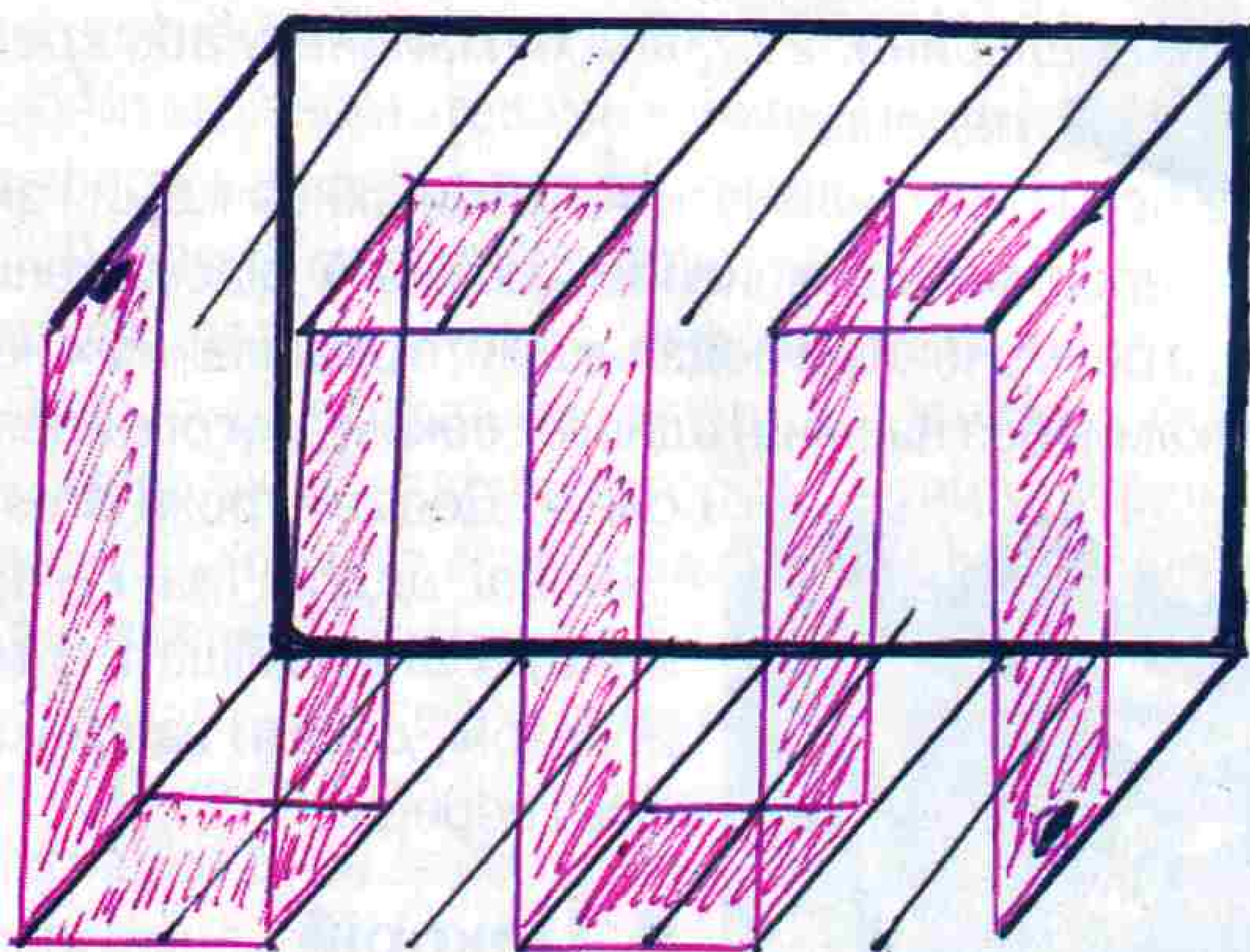
Саморобна рамка для якісної розсади

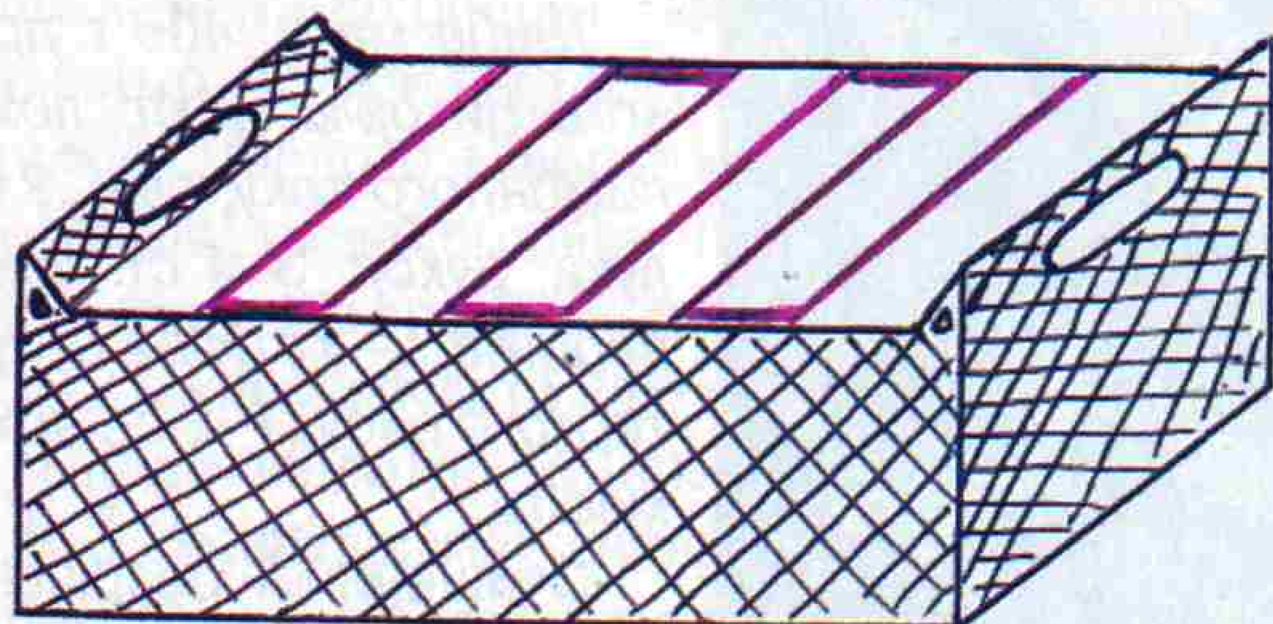
Пікіруючи сіянці помідорів, звернув увагу, як сильно обриваються, пошкоджуються корінці, а потім важко приживлюється розсада. Для того й рекомендують вирощувати її у спеціальних касетах, щоб не травмувати корінці: так і коріння буде ціле, і рослини приживлюються краще. Проте не всім касетна технологія підійде. Це недешево, до того ж слід виконувати безліч умов, аби виростити якісну розсаду.

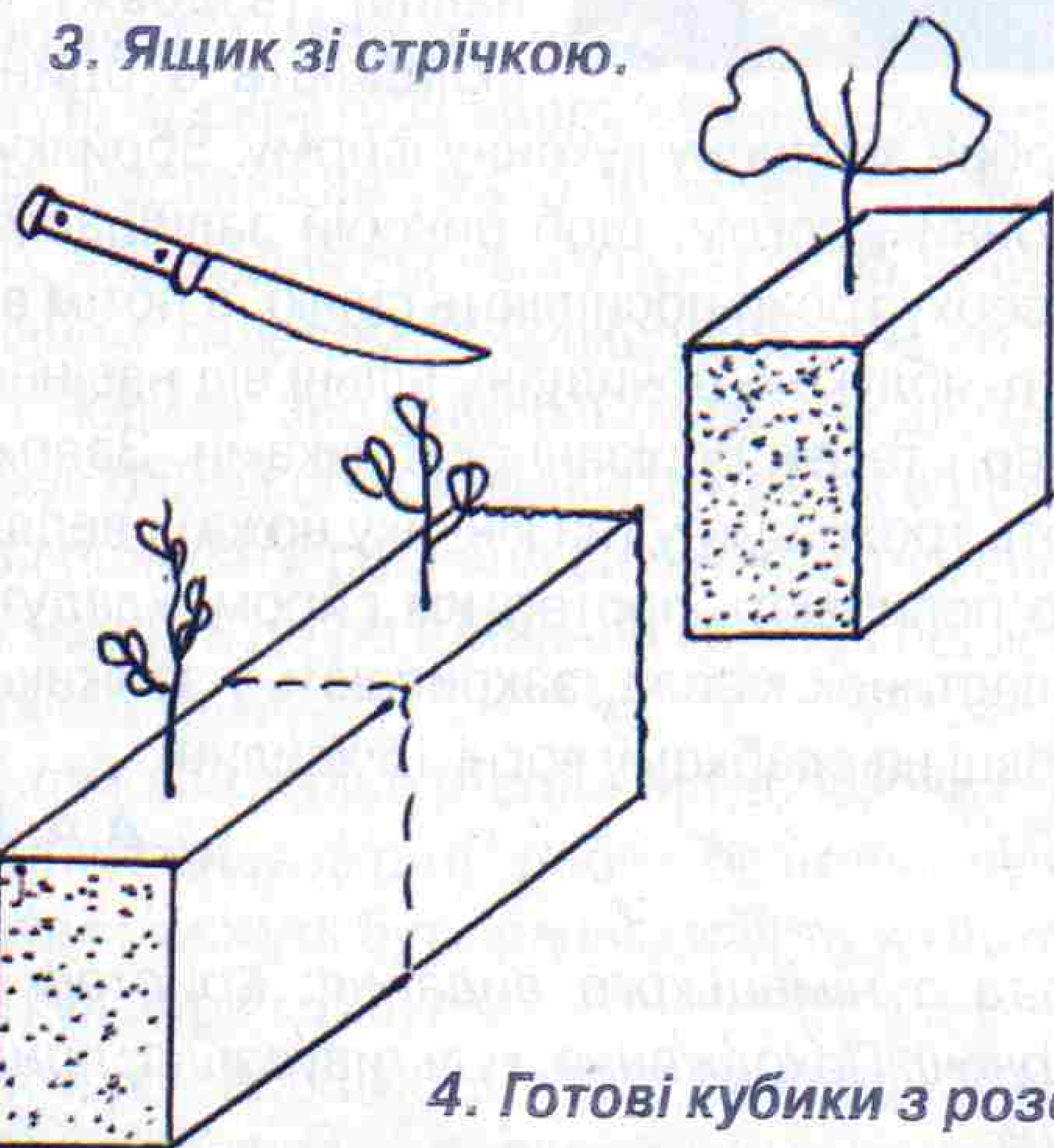
Як я писав у своїй останній статті "Якісна розсада з теплиці на електрообігріві" ("Дім, сад, город", № 12, 2009 р.), моя мета – високий врожай овочів з мінімальними затратами. Я змайстрував пристрій, що має всі переваги касетної технології, і водночас нічого не коштує. Виготовив цей пристрій з полички-решітки від старого холодильника. Її розмір майже збігається з розсадними ящиками, якими я користуюся (придбав на ринку пластикові ящики з-під цитрусових). Не чіпаючи зовнішнього каркасу, всі внутрішні прутики решітки перерізав плоскозубцями навпіл. Потім, підтримуючи в місці зварювання, обережно зігнув ці половинки донизу під кутом 90^0 з обох боків. Отримав рамку з двома рядами стовпчиків-опор висотою 15 см.

1. Поличка-решітка.

2. Готова рамка зі стрічкою.

3. Ящик зі стрічкою.

4. Готові кубики з розсадою.

З старої поліетиленової плівки нарізав смуги шириною 5–8 см і до 3 м завдовжки. На першому зубці закріпив краї стрічки, протягнув, злегка натягуючи, до протилежного боку, де обгорнув 1–2-ий зубець, і протягнув у зворотньому напрямі, обгорнув 2–3-ій зубець, і знову все повторив. Так однією довгою плівковою стрічкою змієподібної форми обгорнув всю рамку і на останньому зубці теж закріпив її (рис. 2).

Далі рамку зі стрічкою встановлюю в порожній ящик. Смуга плівки, яка тримається на зубцях, розділила об`єм ящичка на рівні прямокутники. Обережно засипаю землю, рівномірно розгортаючи її по всіх відсіках. Розрівнюю поверхню землі в ящичку і починаю виймати рамку, злегка струшуючи, вібруючи нею. Рамка витягується, а плівка залишається і розділяє площу на рівні прямокутники необхідної ширини. Ящик готовий для висіву рослин (рис. 3).

Таким способом я вирощував в одному ящичку сіянці різних сортів помідорів, і жодна насінинка не потрапила в інший рядок, що іноді траплялося, коли сіяв просто в рядочки. На фото – плоди нових сортів помідорів, розсаду яких виростив цим способом. Якщо планую довше вирощувати розсаду в ящику, то плівкові перегородки роблю на більшій відстані, обгортаючи кожен 2–3-ій зубець рамки. Коли якийсь рядок або сорт потребує поливу, удобрення, можу це зробити в окремому відсіку, що було б неможливо в простому ящичку.

Коли настає час пересаджувати, обережно витягую плівкову стрічку і маю рівні земляні прямокутники, густо обплетені корінцями. Розрізую їх на кубики (фото 4) і висаджую. Приживлюваність і врожай відмінні, не гірші, ніж із касетної розсади.

Спробуйте мій спосіб. Не пожалкуєте.

М.П. Курінний,
смт Високопілля, Херсонська обл.

Консультує спеціаліст

Альтернаріоз капусти

Чим і коли обробляти капусту проти чорних плям на листках? На достиглих качанах утворюється чорний наліт і чорніють листки. Я звертався за порадою до СП "Союз" (м. Дніпропетровськ) письмово, надіслав посилку, але відповіді не отримав. Чим обробляти насіння перед садінням і скільки це має тривати?

А.П. Гончаров,
с. Зориківка, Міловський р-н, Луганська обл.

На жаль, нам ви не надіслали фотографії, але, судячи з симптомів, це – альтернаріоз. Подивіться на наше фото: чи таке було у вас? У спеціальній літературі детально розповідають про хвороби капусти, у ній докладно описано усі симптоми і заходи боротьби.

Проява альтернаріозу на головці капусти

Нині Клуб органічного землеробства випускає біопрепарати пентафаг та планріз, що стали досить модними для захисту вегетуючих рослин проти грибкових, бактеріальних і навіть вірусних хвороб. Якщо раніше, скажімо, проти такої хвороби, як кіла капусти рекомендували сівозміну (а яка сівозміна в теплиці, коли вирощуємо щороку ранню під плівкою?), то нині достатньо обробити цими препаратами сходи, дорослі рослини, і проблему вирішено. Тож обробляйте ними неодноразово як розсаду, так і рослини при появі перших симптомів захворювання.

Важливе також збалансоване живлення комплексними добривами, з усіма мікроелементами, це підвищує імунітет рослин. Варто звернутися за порадою до Луганського сільськогосподарського університету, де можна отримати кваліфіковану консультацію.

Доцільно придбати насіння голландських фірм, наприклад "Bejo", французької "Tezier", яке вже оброблене і протруєне, у фольгованій упаковці. Знайти його можна у мережі магазинів "Зелений світ". До того ж гібриди цих фірм стійкі проти цієї хвороби.

Ю.В. Слєпцов

Консультує спеціаліст

Де придбати насіння стевії?

Шукаю насіння стевії медової. Де його можна придбати?

Андрій Корляков,
смт. Побужжя, Голованівський р-н, Кіровоградська обл.

Зауважимо, що з насіння виростає бадилля масою лише 30–50 г, тоді як із зелених живців – понад 100. Тож краще стевію розмножувати живцюванням. Це дійсно цінна лікарська рослина. З питань придбання насіння і агротехніки зверніться до найкращого спеціаліста по цій рослині в Національному аграрному університеті (м. Київ) Завгороднього Володимира Миколайовича.

Фунгіцид "Ямато" – підробка?

Фунгіцид "Ямато" з'явився на прилавках приватних торговців хімікатами. Рекомендують для усього й від усього, без пізнавальних знаків. Відомо, що препарат японський. А чи існує він у дійсності? Нині стільки підробок, що застосовувати такі невідомі препарати просто ризиковано.

Г. С. Мельниченко,
м. Воскресенськ, Жовтневий р-н, Миколаївська обл.

Дійсно, серйозний виробник залишає на етикетці інформацію та адресу, телефон гарячої лінії (для консультацій), вказує діючу речовину, відповідність прийнятим стандартам і санітарно-гігієнічним нормам та інше. Усього цього на етикетці немає. Єдине, що зазначено на ній, – "розфасовано ООО Фазенда" знову ж таки без будь-якої інформації про це "ООО" та адреси. Це, звичайно, грубе порушення, за яке в країнах Заходу реалізаторам загрожує карна відповідальність.

У найкращому випадку застосування цього препарату обернеться низькою ефективністю, а в гіршому – гострим отруєнням і залишками пестициду у продукції. Зрозуміло, для чого на етикетці дають такий мінімум інформації: щоб це "ООО" неможливо було знайти і пред`явити йому претензії. Схема відома. Можна звертатися до організації з прав споживачів, але, як не прикро, в нашій країні цим усе й скінчиться.

Ю.В. Слєпцов

Обрізування плодових дерев у дачних і присадибних садах

(Продовження. Початок у №№ 10, 11, 12, 2009 р., № 1, 2010 р.)

Обрізування дерев, пошкоджених морозами

У суворі та екстремальні зими, що періодично повторюються, плодові дерева страждають не тільки від критичних температур, але й від тривалих звичайних морозів (до –20°С, особливо – без снігового покриву), від супроводжуючих такі морози сильних вітрів, від різких перепадів температури, особливо від повернення від тривалих відлиг до морозів.

Стовбур і скелетні гілки дерева складаються з різних тканин, у яких стійкість до підмерзання не однакова. Найменш стійка з-поміж інших тканин – серцевина. Більш стійка деревина, кора, а найстійкіший – камбій (утворювальна, відновлююча тканина, яка розміщується під корою). Дерево порівняно легко витримує обмерзання серцевини, гірше – деревини. Але сильне пошкодження камбію – це загибель рослини. І, навпаки, збереження значного прошарку камбію – передумова до регенерації решти тканин (аж до деревини) і відновлення дерева в цілому. Щоправда, слід враховувати, що в період вегетації і камбій стає уразливим – його морозостійкість дуже ослаблюється. Саме в цей період (навесні, восени) і трапляються важкі обмерзання (див. фото 20).

Особливо чутлива до низьких температур коренева система. Промерзання ґрунту до –8...–10°С призводить до пошкодження коренів черешні, абрикоса, персика, багатьох підщеп яблуні, груші. А із зниженням температури ґрунту до –12...–14°С пошкоджуються сіянцеві підщепи яблуні, груші, вишні. Якщо пошкоджуються лише мичкуваті корені, а провідні корені та їхній камбій неушкоджені, то дерева відновлюються. Але за сильного підмерзання їх – дерева приречені.

Різні частини дерева та їхні тканини пошкоджуються по-різному: загибель бруньок, побуріння (різних відтінків) деревини, серцевини, сонячні опіки, відшарування й розтріскування кори, камбію, обмерзання розвилок гілок, пошкодження і загибель кореневої системи. Але, в свою чергу, всі ці форми пошкоджень можуть мати різний ступінь. Визначають його так: щоб виявити ступінь вимерзання бруньок (найлегша форма пошкоджень морозами), кілька гілочок, зрізаних у різних частинах крони, ставлять у воду. За кількістю бруньок, що не розвинулися, вираховують відсоток їхньої загибелі. Для визначення ступеня та межі підмерзання тканин гілок і коренів на них роблять поперечні й поздовжні зрізи. За слабких пошкоджень вони набувають жовтуватого відтінку, а за середніх – світло-коричневого. За тяжких – бурого, і за повної загибелі – чорного. Кора та камбій в разі обмерзання спочатку червоніють, а потім, коли підсохнуть, утворюються прим`яті ділянки. З часом вони розтріскуються, розмочалюються, випадаючи продовгуватими смужками, оголюючи деревину. За тяжких обморожень відчувається запах спиртового бродіння. (Детальніше див.: М.А. Соловйова, В.І. Майдебура та ін., 1983 р.).

Ознаки, ступінь і характер обмерзань виявляють не відразу, а за кілька етапів. Перший етап попередній – через півтора–два тижні після критичних морозів. Більш явно – після відлиг, що їх змінили. Другий етап (достовірніше) – після розпускання бруньок. Третій етап (завершальний) – на початку літа поточного року або наступного.

Слабко і середньо обморожені частини дерева можна врятувати (за належного лікування). А важко обморожені – приречені (див. фото 21). Щоправда, й такі можуть відмирати не відразу (залежить від ступеня тяжкості обмерзання). Повна їхня загибель помітна у першу ж весну. За важких обмерзань (коричневе забарвлення) відмирають на початку літа поточного року. За менш важких – можуть прохиріти до другого літа, а то й третього, але все одно загинуть.

Фото 20. Від сильних морозів у листопаді (–25°С) камбій на стовбурі на висоті зрізу сильно обмерз на 1/3 його частини. Решта його (по окружності) легко підморожена. Є сподівання на живі сплячі бруньки на пеньку.

Щоб уникнути пошкоджень дерев морозами, слід передбачити заходи профілактики. В їхньому числі й заходи з обрізування. Вони повинні:

– сприяти ранньому та ефективному розвитку апарату фотосинтезу, оптимальному живленню, накопиченню запасних речовин упродовж весни і літа – як головного фактору зимостійкості. Для цього обрізування у кожній своїй ланці має бути грамотним, виконуватися з розумінням наслідків кожного його параметру, способу, з урахуванням особливостей порід, сортів, вікових періодів. Особлива роль такого обрізування полягає у недопущенні дисбалансу генеративних і ростових процесів, який послаблює й виснажує дерево;

– восени – не допустити витрачання відкладених про запас пластичних речовин на ріст, що затягнувся (який послаблює зимостійкість рослин). Крім розумної системи поливів, підживлень тощо дуже важливою тут є грамотність обрізування, в тому числі неприпустимість його надмірності, яка разом з іншими причинами призводить до затягування росту, запізнення з опаданням листя, невизрівання тканин, що, в свою чергу, спричиняє зимове висушування й пошкодження морозами;

– особливої уваги під час обрізування слід надавати недопущенню гострих кутів відходження скелетних гілок усіх порядків, через які дерева сильно потерпають від морозів. Кути відходження 50–60° найліпше забезпечують визрівання тканин і морозостійкість у місцях розвилок (В.І. Черепахін, 1983). Чим гостріший кут відходження, тим більша вірогідність обмерзання при основі гілок;

– кути відходження 50–60° найкраще сприяють і облистненості, рівномірності обростання гілок по всій довжині, захищаючи їх і цим від підмерзання. Оголені ділянки гілок завжди були уразливішими. Цьому також слід запобігати вмілим укорочуванням або вирізуванням – залежно від ситуації.

– враховуючи, що стійкість дерев до критичних температур суттєво знижується після обрізування в першій половині зими, то навіть у південних і прилеглих до них областях, де обрізування виконують і в зимовий період, його слід починати із найстійкіших до морозів порід і сортів. А з-поміж сортів з однаковою морозостійкістю – насамперед з літніх та осінніх, у яких деревина повністю визріває раніше.

Але це – заходи профілактики пошкоджень дерев морозами. А що робити, коли такі пошкодження вже стали реальними фактами? Які способи, ступені обрізування при цьому застосовуються?

Найлегшим видом морозних пошкоджень вважається пошкодження бруньок.

1. За часткової загибелі плодових бруньок від морозів і заморозків плодові пагони вкорочують слабкіше, враховуючи відсоток загибелі бруньок. Або за весняного обрізування залишають резервні пагони, гілки, а після заморозків їх повторно нормують.

2. За дуже великої загибелі плодових бруньок (>70%), обрізування плодових пагонів виконують на початку цвітіння, коли ступінь пошкодження чітко видно.

3. За повної їх загибелі – проріджують крону до нормальних інтервалів, виконують укорочування відповідно до норм даного вікового періоду, а коли потрібно – зниження й омолоджування (зважаючи на ситуацію – без оглядки на втрати врожаю).

4. При пошкодженні ростових бруньок на молодих гілках затримується ріст пагонів. Пізніше починають

***Фото 21.* Сильно обморожене дерево.**

розпускатися сплячі бруньки на старіших ділянках гілок. Коли на них розпочнеться ріст пагонів, усі підмерзлі молоді верхівки гілок зрізують над зовнішньою або боковою гілочкою із здоровими бруньками, або над пагоном, що має добрий ріст (коли він досягне 15 см).

5. За слабкого підмерзання верхівок скелетних гілок або їхніх розвилок чи штамбів, коренів (за інтенсивного пожовтіння їхніх тканин) доречно до розпускання бруньок крону проріднти та вкоротити підмерзлі гілки всіх порядків на дворічну деревину. Напівскелетні й обростаючі гілки при цьому підпорядковують власним носіям. Усе це підсилить притік поживних речовин до пошкоджених частин дерева і прискорить їхню регенерацію та відновлення. Але за ледь помітного пожовтіння тканин їх обрізують так, як і здорові.

6. Сильно уражена лише периферійна частина гілок, а штамб, скелет крони і обростаючі гілочки її середньої зони практично здорові (такий тип пошкоджень характерний для дерев із запізнілим ростом). На таких верхівках бруньки навесні не розпускаються. Коли розпустяться бруньки на непошкоджених частинах гілок і розпочнеться ріст пагонів, тоді пошкоджені верхівки зрізують над пагоном, що росте добре і в потрібному напрямку. Але краще якомога раніше виконати легке омолоджування на 3–4-річну деревину. Його завдання полягає в тому, щоб не допустити марного витрачання поживних речовин сильно підмерзлими кінцівками гілок, які все одно відімруть (хоч, можливо, й не відразу). Проте посилиться притік поживних речовин до залишених прилеглих до них легко пошкоджених частин гілок. Чим раніше будуть видалені сильно підморожені кінцівки гілок, тим успішніше відбудеться відновлення залишених частин.

7. Дерева мають середній ступінь пошкодження лише деревини (світло-коричневі відтінки), а камбій, сплячі бруньки та зовнішні обростаючі гілочки здебільшого збереглися. За такого пошкодження значно погіршується провідна здатність деревини. Тому розпускання бруньок і початок росту запізнюються. Пагони слабкі. Листки дрібні, їх мало. Це, в свою чергу, сповільнює наростання, оновлення шарів деревини. Щоб оздоровити пошкоджену провідну систему, слід підсилити живлення утворювальної тканини – камбію, а для цього необхідно дещо зменшити об`єм крони за допомогою легкого омолоджувального обрізування на 2–3-річну деревину. В результаті камбій підсилює регенеративні процеси, утворює нові тканини деревини, оновлює їх. Поступово зникає її побуріння, дерева відновлюються й поновлюють нормальне плодоношення.

8. Сонячні опіки, морозобоїни на стовбурах і гілках мають вигляд сухих плям кори (особливо з південного та південно-західного боків), які розтріскуються, відшаро-

Фото 22. Нижче великої рани утворилася поросль, яку можна використати для аблактування.

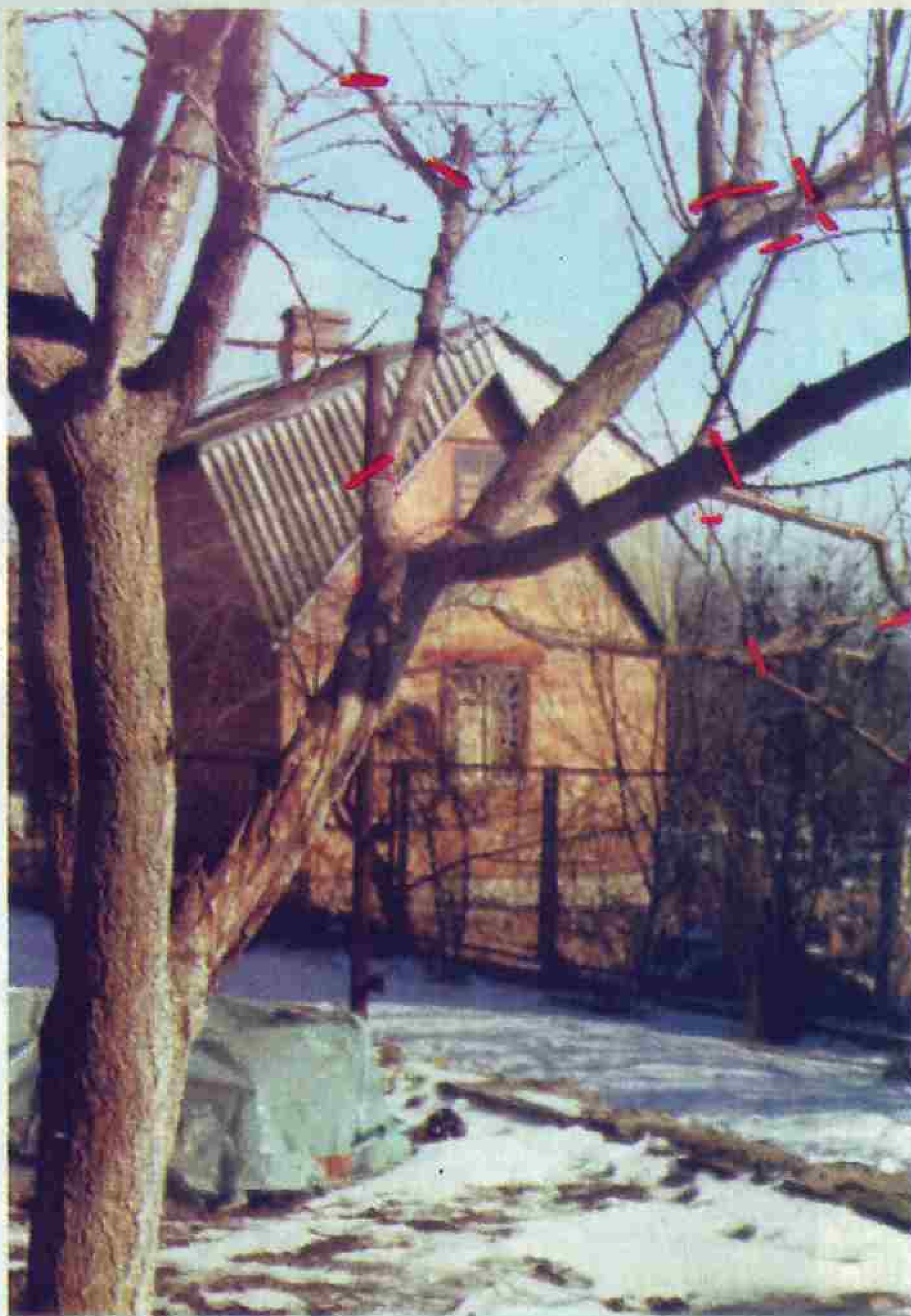

Фото 23. Сильно обморожене дерево. Червоні позначки вказують на місця зрізування за сильного омолоджування.

довгої широкої ділянки на штамбі, то ефективним може бути щеплення аблактуванням (зрощування верхніх зрізів порослі із здоровою верхньою частиною штамба вище морозобоїни, (див. фото 22). Після щеплення та зростання через порослеві пагони відновлюється обмін речовин між коренями і кроною. Сильні порослеві пагони за доброго збереження кореневої системи утворюються уже в першу весну після пошкодження штамбу.

10. Кора, камбій, деревина у розвилках гілок визрівають повільніше й пізніше інших частин дерева. І тим більше, чим гостріший кут їхнього відходження. Тому в суворі зими гострі розвилки обморожуються. У місцях пошкодження кора відстає, деревина оголюється. Ці місця обробляють і лікують такими самими способами, як описано в пункті 8. Крім того, гілкам з невеликими такими пошкодженнями роблять легке омолоджування. Із значними – середнє. З тяжкими –

вуються продовгуватими смужками, оголюючи деревину. Якщо морозобоїни невеликі і кора не відшарувалася, стовбур або гілку слід туго обв`язати тканиною. За сильних пошкоджень кори, камбію та зовнішніх шарів деревини на невеликих ділянках відмерлу кору видаляють, оголену деревину зачищають садовим ножем, дезінфікують 3–4%-ною бордоською рідиною`і замащують садовим варом. Якщо ж сильні пошкодження на великих ділянках, то, крім усіх цих процедур, їх ще зверху замащують і сумішшю коров`яку з глиною (1:1). Коров`як містить ростові речовини, які стимулюють діяльність камбіальних клітин і прискорюють заживляння рани. Виконують також проріджування й омолоджування на 3–5-річну деревину (залежно від важкості морозобоїн), переслідуючи ті ж цілі, про які сказано вище (пункт 7 – останні речення). А гілки з важкими пошкодженнями (більше половини їхнього обхвату) вирізують на кільце.

9. Коли ж опік або морозобоїна охопила коротку, але широку ділянку штамба, доцільно застосувати щеплення містком (пара живців вживлюється нижніми зрізами у здорові нижні краї рани, а верхніми – у верхні краї рани). Якщо пошкодження має форму

Фото 24. Відморожений стовбур треба було зрізати "на пеньок", але його залишили і через кілька років метастази некрозу перейшли на другий стовбур, тепер його життя під загрозою. А правильніше було б не допустити гострої розвилки ще у саджанця.

Фото 25. Персик, що вимерз, зрізали "на пеньок". Але утворився лише один порослевий пагін, до того ж внизу пенька. Більше живих сплячих бруньок на ньому не виявилося. Тому пеньок повторно треба зрізати над основою порослевого пагона. А другий пагін (праворуч) виріс із підщепи й слугував лише додатковою опорою першому. Пізніше його слід буде видалити.

...льне (див. фото 23), або їх вирізують (у безнадійних випадках, див. фото 24).

11. Трапляється, що на підмерзлих деревах ще в минулому сезоні рясно закладені плодові бруньки. Їх нормують обрізуванням. А після утворення зав`язі їх нормують вручну, залишаючи відстань між ними не менше 15 см. Це за легких пошкоджень. За значних – удвічі рідше, за важких зав`язь, а ще ліпше – квіткові бруньки видаляють.

12. Дерева з повною загибеллю кори, деревини та камбію в надземній частині, а корені (завдяки сніговому покриву) живі. У цьому випадку не старі дерева ранньої весни обрізують на "пеньок", до збереженої під снігом здорової частини штамбу. Із пагонів, що з`являються потім (вище місця щеплення), найсильніший використовують для формування нової крони. Ще 1–3 пагони залишають рівномірно навколо пенька для того, щоб вони не допустили відмирання тканин по окружності. Ці пагони впродовж кількох років періодично прищипують, щоб вони не конкурували з основним пагоном (який не прищипують, а формують тими ж способами, що й саджанець). Коли допоміжні пагони виконають свою роль, їх видаляють (див. фото 25).

13. У дерева сильно пошкоджений камбій на штамбі (більше половини його обхвату). Часто це буває при настанні сильних морозів (понад –20°С) наприкінці осені (листопад), коли дерева ще не повністю підготувалися до зими. За відсутності снігового покриву не залишається здорової, навіть нижньої смуги штамбу. Такі дерева безнадійні. Їх викорчовують.

14. У дерева загинули штамб і основні гілки. Але залишилися здоровими корені та периферія крони. Тут розірвана взаємодія між здоровими частинами дерева і немає можливості її відновити. (Не допоможе ніяке омолоджувальне обрізування). Залишається єдиний вихід – обрізування "на пеньок". (Якщо був достатній сніговий покрив. А без нього, якщо і внизу не залишилося живого камбію, дерево безнадійне).

15. Дерево з непошкодженою кроною, але з частково підмороженими коренями. (Це буває за значних морозів, до –20°С у безсніжні зими, коли ґрунт промерзає до –10...–8°С). Оздоровленню кореневої системи допомагає омолоджувальне обрізування: за слабких пошкоджень – легке, значних – середнє, за дуже серйозних – сильне. Омолоджувальне обрізування зменшує об`єм крони і цим відновлює порушену кореляцію між надземною частиною і кореневою системою дерева.

Сніговий покрив або інший укривний матеріал товщиною хоч би 5 см значно зменшує підмерзання коренів.

16. Дерева з непошкодженою кроною, але з сильно обмороженими коренями, в тому числі й камбій провідних коренів. (Трапляється у безсніжні суворі зими за глибокого промерзання ґрунту до –12...–14°С). У цьому випадку важко розраховувати на повернення дерев до життя. Їх викорчовують.

Ф.Г. Білека, С.В. Гоменюк

(Далі буде)

Про інжир детальніше

На сторінках "ДСГ" № 5 і № 9 за 2009 р. уже розповідалося про вирощування інжиру. Хотілося б розширити цю тему, детальніше ознайомити садівників-аматорів з цією цікавою рослиною.

Чому я вирощую інжир

По-перше, з метою популяризації. Телефонні дзвінки і листи, які я одержую з усіх куточків України, вказують на те, що я роблю корисну й потрібну справу.

По-друге, на відміну від цитрусових, винограду, а також багатьох декоративних і лікарських рослин, які я вирощую, інжир – один із найменш вибагливих у вирощуванні.

По-третє, якщо йому приділити належну увагу, він майже ніколи не хворіє. Рано вступає в плодоношення і дає два урожаї: влітку й восени до заморозків.

І нарешті, смачні плоди інжиру та його лікувальні властивості – переконливі аргументи на користь вирощування цієї рослини.

Розмноження інжиру

Розмножується рослина переважно вегетативно: живцями, відсадками, кореневими паростками. Можливе також розмноження насінням. За насіннєвого розмноження часто втрачаються материнські якості. Такі саджанці пізно вступають у плодоношення. Розмножування інжиру зеленими або здерев`янілими живцями я описував у журналі № 9 за 2009 р.

Хочу зупинитися на трьох, найбільш доступних і ефективних методах розмноження: повітряне, надземно-повітряне (назва автора) вкорінення і відсадками.

Повітряне вкорінення

Для повітряного вкорінення вибирають плодоносну гілку у будь-якій частині крони, де можна встановити ємкість для поживної земляної суміші. В даному випадку, це упаковка з-під соку (див. фото 1), я її розрізую і встановлюю на гілці. Проріз упаковки заклеюю скотчем і прив`язую до кілочка, забитого у землю, насипаю поживну (без торфу) землю та поливаю. Земля має бути завжди вологою. Щоб краще за-

Фото 1. Повітряне вкорінення гілки інжиру

Фото 2. Відокремлення саджанця від материнської рослини

Фото 3. Саджанець інжиру, одержаний шляхом повітряного вкорінення гілки

тримувалася волога, зазор між ємкістю та гілкою ущільнюю пластиліном.

Після вкорінення і гарного приросту кореневої системи, секатором відокремлюю саджанець від материнського дерева (див. фото 2). Одержую гарний, компактний саджанець (див. фото 3), який саджаю у широкий низький посуд із великим запасом, враховуючи те, що інжир швидко росте і коріння заповнює вільний простір.

Під час садіння необхідно врахувати такі деталі:

- ◆ якщо садити саджанець після того, як він скинув листя і знаходиться у стані спокою, то коріння слід вивільнити від грудки землі. Для кращого укорінення кінчики коріння злегка вкоротити;
- ◆ під час садіння з листям та плодами цього робити не слід, щоб не травмувати рослину.

Аби саджанець краще прижився, роблю "тепличку" відповідно до крони і знімаю її в міру приживлювання рослини. Саджанцям забезпечую затінок.

Фото 4. Укорінення кореневої порослі

Надземно-повітряне укорінення

Цей спосіб надійніший і простіший від попереднього. В упаковці з-під соку зрізую повністю дно, просовую гілку інжиру і засипаю поживною землею. Для укорінення використовую кореневу поросль (див. фото 4). Догляд і садіння аналогічні попередньому способу.

Укорінення відсадками

Цей спосіб найпростіший і не потребує великих затрат часу. Для кращого укорінення вибираю гілку інжиру, яка росте найближче до землі. Викопую канавку, вкладаю гілку і пришпилюю до землі металевою, а краще – дерев`яною скобою. Гілку засипаю родючою землею, а зверху насипаю шар мульчі (тирса, перегній, компост), (фото 5).

Укорінений саджанець відокремлюю від куща восени. Саджанці інжиру тримаю в підвалі у вологій тирсі. Саджаю у грудні в горщечки, або навесні – у відкритий ґрунт.

Фото 5. Гілка інжиру, пришпилена до землі для укорінення

Садіння

Інжир можна вирощувати у відкритому ґрунті, як укривну культуру. На зиму кущі вкривають (див. "ДСГ" № 9, 2009 р.), хоч це відносно морозостійка рослина. Деякі сорти короткочасно витримують до $-20^{o}C$ і тривалий час – до $-15^{o}C$. Пошкоджена крона швидко відновлюється, бо інжиру властива потужна паросткова продуктивність. Завдяки такій біологічній особливості цю рослину можна вирощувати укривною культурою набагато північніше.

Вирощування у горщечках та у відкритому ґрунті було описано в "ДСГ" № 5 і № 9 за 2009 р.

Б.М. Гаморак,
м. Тлумач, Івано-Франківська обл.

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Ваш талісман – це ваші розум і енергія

(Продовження. Початок у № 12, 2009 р., № 1, 2010 р.)

УСПІХ ПЛОДООВОЧЕВОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ ПОЗИТИВНЕ МИСЛЕННЯ

І. В. МІЧУРІН: ШЛЯХ ВІД ПРАКТИКА-ДОСЛІДНИКА ДО ВІДОМОГО ВЧЕНОГО-САДІВНИКА РОСІЇ

Іван Володимирович Мічурін народився в сім'ї військовослужбовця в невеличкому маєтку Вершина Рязанської губернії. Закінчив повітове училище, вчився в Рязанській гімназії, але був виключений з неї за "неповагу до начальства". Хвороба батька, розорення й розпад сім'ї не дали змоги Мічуріну продовжувати освіту і змусили самостійною працею добувати собі засоби до життя. Він працював конторщиком на залізниці, помічником начальника станції, ремонтував електроприлади тощо. Водночас систематично і наполегливо займався самоосвітою, вивчав фізику, хімію, теоретичну механіку, електротехніку. Але особливо цікавили його найважливіші теоретичні і практичні питання біологічної науки.

У нього виникають ідеї поліпшення сортів плодових рослин середньої смуги Росії, перенесення в умови цієї смуги таких південних культур, як абрикос, персик, черешня, виноград.

Не залишаючи роботи на залізниці, Мічурін у 1875 році на орендованій землі закладає невеличкий селекційний розсадник і висіває насіння кращих південних і місцевих сортів плодових рослин. У 1878 році, щоб мати кошти для наукових досліджень, він організовує невеликий комерційний плодовий розсадник. У 1888 році у Мічуріна з'явилася можливість придбати недалеко від м. Козлова ділянку землі площею 6 десятин, туди він переніс усі рослини з селекційного розсадника. Через рік він залишає роботу на залізниці і цілком віддається улюбленій справі, розпочинає широкі роботи по гібридизації й вихованню рослин, застосовуючи розроблену самостійно методику.

Метод мічурінської наукової акліматизації полягає в послідовному перенесенні рослин насінням через ряд географічних областей, чимраз ближче до тієї місцевості, де бажано культивувати дану рослину.

Починаючи з 1884 року, І.В. Мічурін розширює свої роботи по гібридизації плодових рослин з тим, щоб вивести нові сорти, які б відзначалися зимостійкістю, щорічною врожайністю, високими смаковими властивостями та привабливим зовнішнім виглядом плодів.

Мічурін проголошує свій відомий девіз: "Ми не можемо чекати милостей від природи; взяти їх у неї – наше завдання".

Він вперше в історії селекції розробив основи вчення про керування формуванням рослинних організмів, створив теорію статевої і вегетативної гібридизації, виявивши при цьому невідомі до нього біологічні закономірності життя і розвитку рослин, встановив переважну роль материнської рослини в передачі спадковості, відкрив вибірну властивість запліднення, дію пилку як ментора, закономірність домінування ознак, розробив способи керованого виховання гібридів.

У 1911 році в журналі "Прогрессивное садоводство и огородничество" було надруковано першу велику працю І. В. Мічуріна "Виведення нових сортів плодових дерев і кущів із насіння", де він виклав основи своєї селекційно-генетичної теорії.

І. В. Мічурін був великим патріотом своєї Батьківщини. Коли ще в 1913 році департамент землеробства США запропонував йому за величезні гроші продати свою колекцію плодових рослин, Мічурін категорично відмовився, хоч мав дуже обмежені можливості для проведення досліджень.

У 1918 році мічурінський розсадник перейшов у відання Радянської держави, а в 1923 році спеціальним декретом Раднаркому РРФСР був визнаний загальнодержавним науково-дослідним закладом.

І. В. Мічуріну було присвоєно звання Заслуженого діяча науки і техніки, нагороджено орденами Леніна і Трудового Червоного Прапора.

ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАСТАНОВИ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ

У 1914 році в журналі "Садовод" (№ 6) І.В.Мічурін писав: "После окончания обучения в одном из средних учебных заведений, в силу полного распада и обеднения семьи, мне пришлось против своего желания отказаться от продолжения образования в высшем учебном заведении, пришлось пойти на частную службу, в контору железной дороги за крайне незначительное вознаграждение, едва хватавшее на самую скромную жизнь в городе. Но при всем этом я положительно был не в силах отказаться от любимых занятий с растениями, для чего сначала заарендовал маленькое пустовавшее городское место с небольшой частью запущеного садика, где я проводил все свободное от занятий в конторе время, затрачивая на приобретение растений и их семян те незначительные сбережения, какие старался экономить от своего жалования из конторы, зачастую отказывая себе в самых необходимых расходах".

Якщо проаналізувати сказане, то ми тут можемо знайти віру, бажання, наполегливість і ще інші важливі якості, які необхідні для організації своєї справи. Але найважливіше, що ми можемо знайти в сказаному Мічуріним, – це позитивна психологічна настанова на свою справу, улюблену справу – занять з рослинами.

Позитивна психологічна настанова – це всі позитивні емоції, пов'язані з такими поняттями, як віра, зібраність, надія, оптимізм, сміливість, ініціативність, терпимість, такт, доброта, здоровий глузд.

Кожна людина має при собі талісман, на якому з однієї сторони викарбувана позитивна психологічна настанова, а з другої – негативна.

Цей талісман, який ми не бачимо, має разючу силу: він може дати багатство, успіх, щастя, здоров'я, але може й позбавити нас всього, заради чого варто жити.

Позитивна психологічна настанова – це те, що дозволяє людині підніматися східцями життя і залишатися зверху.

Негативна психологічна настанова – це те, що скидає людину з вершини життя, тримає її на самому дні.

Відкриваючи свою справу, організовуючи приватний бізнес, потрібно пам'ятати, що успіх чи невдача залежать від того, якою стороною талісмана психологічної настанови буде користуватися бізнесмен.

Щоб налаштуватися на позитивну психологічну настанову, щоб вона набула великої сили, рекомендується у своїй діяльності користуватися наступними правилами:

1. Познайомтеся з найголовнішою людиною, яка живе на Землі. Ця людина – ви самі. Ваш успіх, ваше здоров'я, щастя і багатство залежать від того, як ви поводитеся зі своїм талісманом.

2. Ваш талісман – це ваш розум. Знак ППН (позитивна психологічна настанова) стоїть на одній стороні талісману, а знак НПН (негативна психологічна настанова) – на іншій стороні. Ці настанови володіють великою силою.

ППН – це правильний психологічний настрій на кожний момент. Цей настрій притягує все добре і позитивне.

НПН – діє у зворотному напрямі, воно позбавляє вас всього, ради чого варто жити.

3. Не потрібно звинувачувати долю у всіх своїх бідах. Ви можете досягти поставленої мети, для цього: тримайте в голові те, чого вам дуже хочеться досягти, і викиньте з голови все непотрібне.

4. Читайте Біблію, спеціальну та популярну літературу. Просіть Вищий Розум направити вас на правильну дорогу. Шукайте світлої дороги.

5. Не буває поганого без доброго ("нет худа без добра"). Буває, що нещастя призводить до успіху. Наприклад, ви поспішали на літак, зламали ногу – потрапили в лікарню, але літак розбився і всі загинули).

6. Прийміть безцінний дарунок – радість праці. Пізнайте найвищу цінність життя – любов до людей та служіння їм.

7. Ніколи не забувайте про силу негативної психологічної настанови. Вона перешкодить скористатися везінням, навіть якщо успіх йде до вас у руки.

8. Ви отримаєте вигоду із своїх розчарувань, якщо з допомогою ППН перетворите їх на стимулююче невдоволення (всі пасажири літака загинули, а ви залишилися живі і можете продовжувати свої справи).

9. Намагайтеся реалізувати те, що здається неймовірним. Які б перешкоди на вашому шляху не траплялися, продовжуйте працювати.

10. Не допускайте думки, що все втрачено.

Якщо до вас прийшов успіх, а потім настала криза чи інші невдачі, які привели вас до розорення або провалу, включіть свою мотивацію: успіх приходить до тих, хто не припиняє застосовувати свою ППН. Успіх досягається і залишається з тим, хто в постійному пошуку.

ПРИНЦИПИ УСПІХУ

Позитивна психологічна настанова є одним із 17 принципів у досягненні успіху. Кожний з принципів – це шлях до успіху, але ППН є тим каталізатором, який запускає інші принципи в дію для досягнення мети, разом з негативною психологічною настановою ці принципи приводять до печалі, нещастя, трагедії або до гріха, хвороби і смерті.

ПРИНЦИПИ, ЩО ПРИ ДОПОМОЗІ ППН ПРИВОДЯТЬ ДО УСПІХУ (НПН НАВПАКИ):

1. ППН.
2. Визначеність цілі.
3. Не боятися зайвого кроку.
4. Ретельне обдумування.
5. Самодисципліна.
6. Холодний розсуд.
7. Опора на віру.
8. Люб'язність.
9. Ініціативність.
10. Ентузіазм.
11. Зосередження уваги.
12. Колективізм.
13. Навчатися на помилках.
14. Творча уява.
15. Планування часу і витрат.
16. Здоровий дух і здорове тіло.
17. Опора на космічну силу звичок (універсальний закон).

Перш ніж приступити до бізнесової справи або успішно продовжувати вже розпочату, необхідно проаналізувати з допомогою 17 названих принципів як успіхи, так і невдачі, що вам допомагає, а що заважає.

Важливі всі 17 принципів, але найважливішими для підприємницької діяльності є сім з них:

1. Ініціативність.
2. Самодисципліна.
3. Творча уява.
4. Ретельне обдумування.
5. Зосередженість (сконцентрованість).
6. Планування часу і коштів.
7. Ентузіазм.

МЕХАНІЗМ ПРИВЕДЕННЯ В ДІЮ ПРИНЦИПІВ УСПІХУ

Для того, щоб 17 принципів запрацювали на вас, на ваш успіх, необхідно:

1. Використовувати ППН як каталізатор для приведення в дію інших принципів.

2. Твердо запам'ятати 17 принципів.

3. Навчіться ладити з собою. Якщо людина ладить сама з собою, то і з усім світом вона досягне злагоди.

4. Переконайте самі себе, що ви народжені для перемог, ви маєте всі потенційні можливості, щоб досягти поставленої мети.

5. Найдіть для себе образ людини удачі і уявіть себе на її місці.

6. Прислухайтесь до того, що вам підказує творча фантазія. Якщо про неї багато думати, вона може стати реальністю.

7. Визначте свої цілі, разом з ППН – це стартовий майданчик для будь-яких досягнень.

8. Якщо перед вами стоїть ясна ціль, автоматично в роботу включаються інші принципи успіху.

9. Кожна людина володіє талантом і вмінням розв'язувати свої проблеми.

10. Формула, яка допомогла багатьом переробити себе і поставити на ноги свою справу: "Що людина засвоїла і що людина повторила, того людина може досягти".

У своїй автобіографії І. В. Мічурін писав: "Скоро арендованная мною усадьба была настолько переполнена растениями, что далее не было никакой возможности вести на ней дело. К счастью, мне удалось в это время приобрести с долгосрочной рассрочкой платы, в шести верстах от города небольшой клочок луговой земли, куда я перенес постепенно на своих плечах всех своих питомцев. Затем дело, получившее более широкое развитие, дало возможность оставить мне службу и уже всецело посвятить свой труд делу садоводства".

І.В.Мічурін не знав теорії досягнення успіху, але, обдарований природою, мав ціль життя, віру у свою справу, позитивну психологічну настанову на досягнення поставленої мети, тому поза його свідомістю приводилися в дію інші принципи успіху.

Звичайно, не все було гладенько в його діяльності, про що він пише: "Немало пропало труда и времени на выполнение опытов по Грегелевской идее акклиматизации, пока я, наконец, не убедился в полной непригодности её. Потом по совету доктора Бетлинга я шаг за шагом, в течение многих лет изучал на практически разносторонне обставленных опытах дело гибридизации, принимая к сведению и те немногие теоретические данные, которые в то время удалось мне собрать. Через мои руки прошли десятки тысяч опытов. Я вырастил массу новых разновидностей плодовых растений, из которых получилось несколько сот новых сортов, годных для культуры в наших садах, причем многие из них, по своим качествам, нисколько не уступают лучшим иностранным сортам".

КОЖНА СПРАВА, ЯК І ЛЮДИНА, – НЕПОВТОРНА

Позитивна психологічна настанова сприяла Мічуріну в досягненні мети, в основі якої були знання, яких йому, звичайно, не вистачало, і доводилося робити багато помилок. Його ідею живили три джерела знань:

1. Знання інших, отримані під час навчання, з літературних джерел, за рахунок самоосвіти. Ставлячи досліди, він спочатку схиляється до Грегелівських ідей, а потім прислухається до порад доктора Бетлінга.

2. Знання, отримані особистою практикою, досвідом, навчанням, які зберігаються свідомо і підсвідомо. Він ставить десятки тисяч дослідів, щоб мати правильну інформацію про справу, якою займався.

Ці досліди проводилися для того, щоб відшукати і ще дещо, невідоме йому й іншим, але він точно знав, що він шукав, що йому було потрібно. А, знайшовши це і ще дещо, стає великою людиною, тому що іншим до нього ще не вдалося знайти це "і ще дещо".

3. Знання з джерела Всесвітнього Розуму, де зберігаються всі знання, шлях до яких лежить через людську підсвідомість.

Кожна справа, як і людина, – неповторна.

1. Тому, організовуючи нову справу, кожен з плодоовочівників має спланувати свою справу так, щоб у нього було оце "і ще дещо", чого немає в інших.

2. Якщо вам не вдалося знайти своє "і ще дещо", то задумайтеся, можливо, не вистачає однієї цифри у вашому комбінуванні, одного ще невідомого вам моменту.

3. Ціле завжди рівне сумі складових, і воно завжди більше будь-якої з цих складових, можливо, вашому успіху не вистачає якоїсь із цих частин?

4. Ще і ще раз думайте, тому що зовсім незначної краплини може не вистачити до успіху, а якщо вам в голову прийшла блискуча ідея, обов'язково її зразу ж запишіть. Тому що в іншому випадку вона може так швидко піти від вас, як і прийшла.

5. Використовуйте принцип успіху: зосереджуйте увагу на своїй справі, і ви обов'язково знайдете своє "і ще дещо".

6. Не розчаровуйтеся невдачами. Зробіть позитивну психологічну настанову: ще не прийшов той час, але мій час обов'язково прийде, я обов'язково знайду своє "і ще дещо". Тому що я народжений перемагати.

7. Пам'ятайте, що кожна справа, як і людина, – неповторна, але якщо справа робиться вами, то це найважливіша справа в житті, отож не звертайте уваги на те, що про неї говоритимуть інші, важливо те, що ви самі думаєте про свою справу.

ПІДПРИЄМЕЦЬ І ПЛОДООВОЧЕВИЙ БІЗНЕС

ВОЛОДИМИР ЛЕВКОВИЧ СИМИРЕНКО ВСЕСВІТНЬО ВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОМОЛОГ І СЕЛЕКЦІОНЕР, ОРГАНІЗАТОР САДІВНИЧОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Народився 18.12.1881 р., навчався в Київській гімназії; у 1918 році закінчив сільськогосподарський факультет Київського політехнічного інституту, за фахом – спеціаліст-садівник Міністерства земельних справ.

У 1920 році було створено Всеукраїнський сільськогосподарський комітет (академію), де В. Л. Симиренко до 1926 р. очолював селекцію садівництва і городництва.

25 листопада 1920 р. організував Садово-городню дослідну станцію і став її директором. Керував станцією до 1933 року – до першого арешту. Доцент, потім професор садівництва КПІ. Він працював в Одеській школі садівництва, був біля джерел створення 26 сортодільниць в Україні.

У 1930 році організував Всесоюзний науково-дослідний інститут садівництва у Китаєві під Києвом. Але офіційне визнання України центром помологічної науки було не до душі І. В. Мічуріну, і той домігся створення в Козлові Інституту північного садівництва. Всесоюзний НДІС у Китаєві було переведено в ранг Інституту південного садівництва: Україна, Середня Азія, південь Росії.

Не будучи спроможними вести наукову дискусію з В.Л. Симиренком і його колегами, науковці Інституту північного садівництва вдалися до політичних інтриг. На Всесоюзній нараді в 1931 році вони спровокували В. Л. Симиренка на різкий дискусійний виступ. У своєму виступі В. Л. Симиренко говорив: "Головний метод Мічуріна – працювати з одиницею. Головний метод, який я визнаю, – це працювати з тисячею. Я з його методом не згоджуюсь, не згоджуються з ним і ряд інших працівників. Ми знаємо, що з цього приводу є цілий ряд думок. Іван Володимирович Мічурін вважає, що можна вивести гібриди шляхом схрещування і що можна із застосуванням

методу змінити генетичну суть гібридів. Я в даному випадку в це не вірю. Я вважаю, що це взагалі не метод і такої самої точки зору притримується безкінечне число людей, як у нас в Союзі, так і за його межами".

На тій нараді "козловці" наполягали на прийнятті постанови, що офіційно визнавала метод Мічуріна єдиним беззастережно правильним і точним. В.Л.Симиренко не міг з цим погодитися з таких мотивів:

на нараді не було заслухано доповіді і не проведено дискусії щодо методів Мічуріна;

постанова порушувала засади науково-методичної роботи, методи визнавалися єдино правильними;

методи Мічуріна мали сумнівну вартість.

Через деякий час Володимир Левкович відчув на собі всю жахливість тодішнього режиму. 7 січня 1933 року вчений був заарештований і засуджений до розстрілу, але після перегляду справи міру покарання замінили на 10 років заслання. 31 грудня 1937 р. його було достроково звільнено. А 30 березня 1938 р. заарештовано знову, присуджено до розстрілу і страчено.

Книги В.Л.Симиренка: "Садовий розсадник", "Плодовий асортимент", "Сортові маточні фонди плодових дерев в Україні", "Плодові асортименти масового поширення в Україні", "Завдання та організаційні форми помологічної роботи". Праця "Часткове сортознавство плодових рослин" була здана до друку в 1932 році, а вийшла книга лише в 1992 році...

ВИХІД БІЗНЕСМЕНА ІЗ СКЛАДНИХ СИТУАЦІЙ

Життя прожити – не поле перейти, зоране поле – це ще не зроблений бізнес. У вас будуть проблеми, складнощі, але це прекрасно, тому що вирішення однієї проблеми за другою – це шлях до успіху. Кожна проблема додаватиме вам мудрості, досвіду, зміцнюватиме ваше становище.

Проблеми є в усіх, є тому, що ми живемо у світі, який весь час змінюється. Зміна світу – невідворотний закон природи, і дія цього закону на кожного з нас залежить лише від нашого настрою та психіки. Людина може спрямовувати свої думки і контролювати почуття, формувати своє ставлення і настанову до справи, робити їх позитивними чи негативними.

Проблеми й труднощі, з якими нам доводиться зустрічатися в житті, поділяються на дві категорії:

– особисті, пов'язані з нашими переживаннями, фінансовим станом, настроєм, моральними проблемами, збереженням здоров'я;

– виробничі, пов'язані з нашою професійною діяльністю.

Якщо виникла проблема, яку потрібно вирішити, то незалежно від її характеру й складності, слід повестися таким чином:

1. Попросити Всесвітній Розум зміцнити вас і направити на правильний шлях, попросити благословіння.
2. Ретельно обдумати проблему.
3. Зробити логічний аналіз вашої проблеми.
4. Підбадьорити себе: "Прекрасно, через вирішення проблеми ми йдемо до успіху".
5. Задайте собі запитання:

1) що тут доброго?

2) як цю невдачу перетворити на рівнозначну або навіть більшу удачу?

3) як це невезіння перетворити на виграш?

6. Продовжуйте наполегливий пошук відповідей на питання, поки не знайдете позитивного і конструктивного рішення.

Пам'ятайте: В усякому невезінні є насіння успіху, а, можливо, навіть великого успіху.

Одна хороша ідея, за якою йтиме ваша дія, може з невезіння зробити успіх, а, можливо, великий успіх.

25 листопада 1920 року у Млієві було засновано Садово-городню дослідну станцію та Центральний плодовий розсадник України. Володимир Симиренко був призначений першим директором цих установ.

Після революції і громадянської війни маєток був у жалюгідному стані: будівлі занедбані чи зруйновані, господарство сплюндроване, сади потрощені і занехаяні, наукова бібліотека розкрадена. За три роки невтомної праці Симиренко із своїми соратниками-спеціалістами перетворили новостворену станцію на квітучу дослідну установу і прибуткове самоокупне господарство.

Цей приклад є характерним для людей, які не пасують перед труднощами, а знаходять шляхи вирішення актуальних завдань. Коли ви, молоді садівничі, прийдете на виробництво і побачите, що плодоовочевий комплекс знаходиться не в кращому стані, не розгубіться, а одразу ж приступайте до справи. Ви маєте налаштуватися на те, що вам посильно поставити на ноги цей комплекс, досягти бажаного результату. Вирішення лише якоїсь однієї проблеми з тих, які виникли на даному виробництві, буде першим вашим кроком до успіху. За вами – майбутнє, вам переводити плодоовочевий комплекс України на рейки нового господарювання.

МОТИВАЦІЯ САМОГО СЕБЕ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ПЛОДООВОЧЕВОГО БІЗНЕСУ

Щоб організувати свою справу як успішне підприємство, кожний має мати свій секрет її виконання.

Наприклад, Герберт Уельс вважався дуже плодовитим письменником. Його секрет: він намагався не втратити жодної ідеї. Інколи такі ідеї до нього приходили серед ночі, але це йому не заважало. Він запалював світло, хапав аркуш паперу й олівець, писав кілька слів і знову засинав. Якщо хороша думка забувалася, варто було заглянути в записник, і вона знову відновлювалася в його пам'яті. Ця звичка зробила його відомим письменником.

Щоб знайти секрет своєї справи, потрібно виробити звичку. Психолог і філософ Вільям Джеймс говорив: "Посієш дію – пожнеш звичку, посієш звичку – пожнеш долю".

Звички роблять людину, звички можна вибирати самому. Однією з найважливіших звичок у бізнесовій справі є така: нічого не відкладати на потім, а робити все тепер, зараз же.

Секрет виконання справи полягає в тому, щоб її робити негайно, але ніколи не поспішати робити зараз же, якщо ти ще чітко не визначився, а що саме і як потрібно робити.

Щоб отримати результат від своєї справи, необхідно виконувати дії, які пов'язані із сподіванням на успіх під впливом інших сил. Такими іншими силами є мотивація дій, які викликані думкою, почуттям, бажанням, внутрішнім імпульсом конкретного індивідуума.

Індивідуум В. Л. Симиренка творив у конкретних соціально-економічних умовах становлення держави, становлення садівничої науки. Думки, надії, бажання, сподівання його творчої натури були спрямовані на розбудову та піднесення садівництва України. Причиною низької

продуктивності насаджень Володимир Левкович вважав відсутність належного сортименту плодових культур, найбільш придатних і високопродуктивних у даних ґрунтово-кліматичних умовах. Вирішення цієї проблеми він вбачав у проведенні сортозміни та в доборі кращих сортів наступним шляхом:

максимально мобілізувати сортовий склад у світовому масштабі;

виявити місцеві сортові ресурси;

у межах сортів, що містять у собі низку клонів, проводити селекційну роботу, щоб виділити кращі клони;

на базі зібраної великої різноманітності рослинних форм широко розгорнути селекційну роботу з виведення нових сортів;

проводити порівняльне вивчення всієї різноманітності сортів, що їх дістали і зібрали у такий спосіб, та відокремлення найцінніших, щоб впроваджувати їх у масове виробництво.

Взагалі, успіх всієї справи залежить від того, наскільки бізнесмен здатний самомотивувати себе до виконання поставленої мети, та наскільки він зможе "мотивувати" інших з допомогою позитивної психологічної настанови. Щоб мотивувати самого себе й інших, необхідно знати, що існує 10 таких головних мотивів людських вчинків:

1. Почуття самозбереження.
2. Любов.
3. Страх.
4. Сексуальні бажання.
5. Мрії про загробне життя.
6. Гнів.
7. Прагнення до фізичної і душевної свободи.
8. Ненависть.
9. Жадоба визнання і самовираження.
10. Прагнення до матеріального благополуччя.

Переважна більшість мотивів позитивні і дуже бажані. Негативні емоції, почуття і думки шкідливі для людини, але в окремі моменти і від них буває користь. У процесі еволюції негативні почуття і емоції служили засобом захисту людини. Так, гнів і ненависть корисні при захисті батьківщини від ворога, захист слабого від безумного і т.д. Почуття страху слугує механізмом упередження від потенційної небезпеки в невідомому для нас середовищі чи в новій ситуації.

Людина – єдина істота, яка може контролювати свої емоції без впливу на неї іззовні. Чим культурніша та вихованіша людина, тим швидше і легше вона може контролювати свої почуття і емоції.

До основних принципів благородства бізнесмена відносять:

1) Стриманість: висловлюватися про те, що на користь тобі й іншим, уникати пустого базікання (балаканини).

2) Помірність: їсти не по горло і пити не до безтями.

3) Акуратність: тримати всі речі на своїх місцях, всякій справі – свій час.

4) Наполегливість: що вирішив, потрібно зробити. Доводити справу до кінця.

5) Бережливість: витрачатися тільки на благо собі й іншим; не витрачатися даремно.

6) Старанність: не тратити час, працювати тільки з користю, відкинути непотрібні справи.

7) Щирість: не лукавити, думати чесно і висловлюватися відповідно.

8) Праведність: не робити нікому шкоди і не ухилятися від виконання обов'язків.

9) Охайність: утримувати чистим своє тіло, одяг та житло.

10) Спокій: не хвилюватися через дрібниці, холоднокровно витримувати дрібні незручності і невідворотності.

11) Мудрість: якомога менше пристрастей, крім тих, що тільки заради здоров'я та потомства. Ніколи через слабкість і нудьгу не допускай порушення спокою й репутації своєї та інших.

12) Покірність: наслідувати Ісуса, свого кумира і т.д.

– Через принципи благородства проявляється двобічна мотивація: ми стимулюємо інших, вони стимулюють нас.

– Людей можна мотивувати до дії шляхом демонстрації віри в їхній успіх та можливості.

– Особистий приклад слугує для інших хорошою мотивацією.

– Тільки знаючи людину, ви можете мотивувати її.

– Стимулюйте людей переконанням, себе – самопереконанням.

– Коли ви говорите, ваша мова має бути тільки переконливою для цього:

а) говоріть голосно;
б) говоріть швидко;
в) робіть наголоси;
г) витримуйте паузи;
д) зберігайте посмішку на обличчі;
є) змінюйте тональність мови.

– Щоб бути повним ентузіазму, дійте з ентузіазмом, і везіння прибуде до вас.

ПЕРШІ КРОКИ У БІЗНЕС

Незалежно від того, якою справою ви будете займатися, ваша фірма може або процвітати, або збанкрутувати.

Всі, звичайно, хочуть, щоб фірма процвітала, і кожний хоче бути багатим. Найкращі думки приходять не в біганині і суєті, а в тиші. Тому не потрібно жалкувати часу, щоб сісти і спокійно подумати про свій бізнес, про своє багатство – існуюче чи майбутнє.

Для ведення бізнесу вам потрібні будуть гроші. Де їх взяти? Як зберегти? Для цього:

а) відкладайте по гривні з кожної заробленої сотні;

б) раз у квартал кладіть свої надходження чи інший дохід на банківський депозит;

в) порадьтеся із спеціалістами, яким чином надійно захистити свій вклад.

Може, цим шляхом ви не зберете великої суми, достатньої для відкриття бізнесу, але навчитеся зберігати гроші, працювати з цінними паперами, вивчите умови, на яких банк приймає депозити. Ви дізнаєтеся, який банк найнадійніший, в якому банку нараховують найвищі відсотки, де йде виплата щомісячно, де щоквартально, а де одноразово на рік.

Це ваш перший крок у бізнес, робіть цей крок. Не відкладайте цю справу. Зробіть це зараз же.

Як саме зробити перший крок у підприємництво, багато в чому можна повчитися у родини Симиренків, ретельно проаналізувавши, як вони здійснювали початок створення садівничої науки і практики в Україні. Відомо, що Левко Платонович Симиренко у 1887 році відкрив рахунок по збору сортименту плодових культур на Платоновому хуторі. Він вирішив зібрати з усього світу найкращі сорти

плодових, ягідних і декоративних рослин. І, подібно до того, як у банку акумулюються гроші, так до його колекції у 1912 році було акумульовано близько 3000 сортів рослин, з якими працювали на засадах наукової помології, так, як у банку працюють з грішми. Розсадник Л.П.Симиренка був найбільшим банком даних сортименту рослин для тогочасної Європи. Відомості про сортовий склад плодових в Україні були обмежені. І Володимир Левкович Симиренко у 1930 році, виходячи з потреб часу, видає книгу "Плодовий асортимент України", що було першим кроком до постановки сортознавства на наукову основу. У бізнесі гроші породжують нові гроші, а в науці одні справи породжують інші, тож, виходячи з усвідомленої необхідності та потреб часу, з-під пера В.Л.Симиренка з'являється капітальна двотомна праця "Часткове сортознавство плодових рослин", яку можна вважати першим кроком постановки садівничої справи в Україні на наукову основу.

Потрібно пам'ятати, що гроші мають властивість плодитися і примножуватися. Гроші народжують нові гроші, а від нових грошей з'являються наступні і т.д.

Вдячність – прекрасне слово, це другий крок у бізнесі.

Ніхто не може досягти вершини бізнесу без допомоги інших. Як тільки ви займетеся підприємництвом, то виявите, що отримуєте допомогу з найбільш несподіваних джерел. Тому ви повинні бути готовими до подяки як за людську допомогу, так і за Боже сприяння.

Вдячність – це магічна сила, яка відкриває двері силам Вищого Розуму.

Здатність виявляти вдячність – це властивість характеру й одночасно стан свідомості.

Три фрази, які ви повинні найчастіше вживати у вашому лексиконі:

– спасибі,
– дякую,
– я щиро вдячний.

Бізнесмен постійно має виявляти винахідливість у пошуках способів вдячності, не обов'язково у вигляді матеріальних подарунків. Вдячність підлеглим сприяє їхній кращій роботі на ваше благо. Вдячність шефу – сприяє тому, що на вас звертають увагу і навіть просувають по службі.

Ніколи не забувайте подякувати вашим найближчим людям – дружині (чоловікові), батькам, іншим родичам, навіть якщо ви їх бачите щодня. Можливо, їм ви зобов'язані більше, ніж навіть самі уявляєте.

Вдячність має особливу силу і значення, якщо про це сказано вголос. Вдячність нічого не коштує, але це великий вклад у майбутнє.

Володимир Левкович Симиренко у своїй праці із вдячністю говорить про попередній досвід становлення садівництва в Україні і виділяє наступні етапи та джерела поширення сортів. Основними джерелами поширення їх він вважає аборигенні українські сорти: ті, що прийшли з Півночі та Північного Сходу, і сорти західноєвропейського, північноамериканського та кримського походження. Сучасному товарному розвитку садівництва в Україні передував спочатку розвиток товарного садівництва в Криму, яке в подальшому справляло вплив на розвиток садівництва в районах Кавказу, Середньої Азії, України, Бесарабії.

Велике піднесення садівництва Криму спостерігалося в 1811 –1850 роках. В ті часи організовується Нікітський ботанічний сад, де поступово збираються чималі помологічні колекції. Наприкінці XIX століття, з розвитком капіталізму, розвитком залізничних шляхів, Крим стає товарним виробником плодів з постачанням продукції у промислові центри Росії. В цей же час в Україні активно закладаються панські та селянські приватні сади, починає створюватися мережа великих розсадницьких господарств. В Україну завозять переважно десертні європейські сорти. На момент написання В.Л.Симиренком книги "Плодовий асортимент України" сади, закладені ще в XIX столітті, досягли віку 20–30 років. Автор із вдячністю пише, що тривалі сортовипробування дали можливість підібрати сортимент, цілком придатний для масових насаджень в Україні.

Третій крок бізнесу – це так його організувати, щоб він приносив бізнесмену задоволення, щоб бізнесмен почувався щасливим.

Бізнес приносить щастя за умови:

– щастя – допомога іншим досягти щастя;
– нікого не ненавидіти, нікому не заздрити, а, навпаки, любити все людство;
– працювати з любов'ю, роботу організовувати як гру і тому ніколи не втомлюватися;
– ніколи й ні про кого не відгукуватися зі зневагою, ніколи ні на кого не зводити наклепу;
– ніколи не просити милостині і завжди бути готовим поділитися з іншими;
– джерелом багатства бізнесмена є люди, яким ви допомагаєте, ділячись своїм багатством.

Четвертий крок – навчитися отримувати достатньо, і не більше всього того, що вам необхідно для щастя.

Гроші самі по собі не можуть дати спокою, а навпаки, можуть принести турботи та страх, які роблять розумовий спокій недосяжним. Гроші можуть бути як благословенням, так і прокляттям.

Якщо ви використовуєте гроші, щоб покращити життя інших людей, вони можуть бути великим благом. Але якщо ви їх використовуєте лише в егоїстичних цілях – стати прокляттям.

Робота (бізнес) є благословінням лише тоді, якщо вона розглядається як форма служіння іншим, якщо вона дозволяє проявити ваш талант на благо інших.

Робота (бізнес), яка виконується без бажання, може привести до розладу здоров'я, погіршити характер.

Бізнесмен повинен думати про свою продукцію не тільки з точки зору вигоди, яку вона йому приносить, а й з точки зору користі, яку вона може принести покупцю.

Володимир Левкович Симиренко жив і творив у складний для української інтелігенції час. На благо держави під його керівництвом створюється мережа сортовипробувальних дільниць. Велику увагу він приділяв вивченню багатого матеріалу, накопиченого вітчизняним і світовим плодівництвом. Ознайомившись з існуючим на той час асортиментом плодових культур, він відзначав, що в нашій країні є значна кількість сортів, помологічно не вивчених і не описаних, незважаючи на їх важливе народногосподарське значення. Перший директор Всесоюзного науково-дослідного інституту плодового і ягідного господарства В. Л. Симиренко працював не заради свого блага, він весь віддавався науці. Започаткована ним справа примножувалася і примножується наступними поколіннями садівничих України.

Отже, якщо ви вирішили трудитися у плодоовочевому бізнесі, то маєте, передусім, думати про те, щоб ваша праця приносила користь багатьом людям, щоб вони відчували: ви працюєте не лише для себе, але й для людей. Коли ви досягнете такого ступеня самоусвідомлен-

Рубрику веде ***Т. Грабовська,*** *юрист*

Право на зменшення пенсійного віку

1. Чи маю я право на застосування початкової величини зниження пенсійного віку, якщо я постійно проживала в зоні гарантованого добровільного відселення з 01.01.1981р. по 05.10.1988 р. Якщо так, то з якого часу та на якій підставі?

2. Чи маю я право, як медична сестра неврологічного відділення Старосамбірської ЦРЛ, що розташована у смт Стара Сіль, де постійно проживаю у власному будинку, на безплатне користування освітленням й опаленням?

Жолубак Олена Олексіївна,
Львівська обл., смт Стара Сіль

Відповідно до статті 55 Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення, пенсії надаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого для одержання державних пенсій.

До категорії таких осіб належать як учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, так і потерпілі від Чорнобильської катастрофи. Зокрема, особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали, або постійно працюють у зоні добровільного гарантованого відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше трьох років, мають право на зменшення пенсійного віку на 3 роки та додатково 1 рік за 2 роки проживання, роботи, але не більше 6 років.

До того ж, початкова величина зниження пенсійного віку встановлюється лише особам, які постійно проживали або постійно працювали у зазначених зонах з моменту аварії по 31 липня 1986 року незалежно від часу проживання або роботи в цей період.

Призначення та виплата пенсій названим категоріям здійснюється відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування".

Для розв`язання питання Вам необхідно звернутися до органів Пенсійного фонду України на місцевому рівні.

2. Відповідно до пункту "ї" статті 77 Основ законодавства України про охорону здоров'я медичні та фармацевтичні працівники (а також пенсіонери з їхнього числа), які працюють і проживають у селах та селищах, мають право на безплатне користування житлом з опаленням і освітленням.

Порядок забезпечення працівників бюджетних установ (закладів) безплатним користуванням житлом з опаленням і освітленням медичних, фармацевтичних, педагогічних працівників і працівників культури установ (закладів) державної та комунальної власності, незалежно від відомчого підпорядкування та пенсіонерів, які раніше працювали медичними, фармацевтичними, педагогічними працівниками в сільській місцевості і селищах міського типу та проживають у таких населених пунктах, затверджено наказом Мінпраці, Міносвіти й науки, МОЗ, Мінкультури і туризму України від 13.09.2006 р. № 341/651/619/769.

Витрати з оплати пільг за користування житлово-комунальними послугами громадянам, які мають на них право за пунктом "ї" статті 77 Основ законодавства України про охорону здоров'я, фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету.

Отже, пільги надаються медичним і фармацевтичним працівникам, які живуть і працюють у селах і селищах, а також пенсіонерам, які раніше працювали медичними та фармацевтичними працівниками і проживають у цих населених пунктах, виходячи з фактичних витрат у межах норм, затверджених постановою КМУ від 01.08.1996 р. № 879, з урахуванням норм, передбачених Законом України "Про Державний бюджет України на 2009 рік", тобто, якщо вони мають право на податкові, соціальні пільги.

ня, самодисципліни, які дозволять вам нічого не боятися, нікого не ненавидіти, нікому не заздрити, не бажати нічого не заробленого вами, а використовувати свій життєвий досвід на благополуччя людей, вам відкриється велика істина. Ви збагнете, що спокій розуму, якого ви досягли, – це результат того, що ви жили у відповідності із заповіддю: дотримуватися в усьому міри, служити людям, працювати і на їхнє благо.

П'ятий крок бізнесмена – засвоїти закон: що ми сіємо, те ми й пожинаємо. Щоб повністю використати дивовижну силу цього закону, вам необхідно не тільки поводитися з іншими так, як би ви хотіли, щоб поводилися з вами, але ви повинні і думати про інших так, як ви хочете, щоб думали про вас.

Вольовий характер Володимира Левковича Симиренка, високий політ його думки, вимогливість до себе та підлеглих, вірна дружба та простота і рівність у поведінці завоювали повагу колег, друзів, студентів. Він користувався великим авторитетом серед тих, хто знав його, з ким він ішов тернистими дорогами життя. Коли виникали якісь складнощі у стосунках, Володимир Левкович любив говорити: "Я від вас вимагаю і буду вимагати стільки, скільки вимагає справа, яку ми робимо разом. Але пам'ятайте: яким би я не був вимогливим, я завжди ставлюся до вас з такою шаною, з якою хочу, щоб ви ставилися і до мене".

Прекрасне побажання.

Отже, ви – живий магніт. Ви приваблюєте до себе тих людей, чиї характери гармоніюють з вашим, і відштовхуєте всіх інших. Якщо ви хочете приваблювати делікатних, добрих, великодушних – ви самі повинні бути такими.

Вибір – тільки за вами.

В.Г. Лисанюк,
доктор сільськогосподарських наук, професор, академік АТНУ

(Далі буде)

Біодинамічний календар
Березень

Ось і прийшла довгоочікувана весна-красна. І хоча в затінку все ще господарює зима, але на тих ділянках, які купаються у перших, по-справжньому теплих сонячних променях, уже вступила у повне володарювання весна: оживає природа, пробуджується від зимової сплячки все живе навколо.

Перший місяць весни – березень – кличе на дачу садівників і городників, адже настав час починати весняні роботи в саду й на городі. Але не забувайте виконувати поради з нашого біодинамічного календаря, аби восени забезпечити себе й свою родину щедрим урожаєм садовини й городини. Бажаємо успіхів!

Діва 28.02 (2.54) – 2.03 (2.33)

Зимово-весняному перехідному періоду властиві часті різкі зміни денних і нічних температур, а це дуже небезпечно для плодових дерев, тому в березні бажано частіше навідуватися в сад, бо для багатьох рослин – це найважчий період зимівлі. Настав час відкопувати від снігу чагарники й плодові дерева. Особливо небезпечне осідання снігу для молодих дерев: осідаючи й ущільнюючись під променями сонця, він може потягнути донизу всі гілки, що перебувають під снігом. Якщо їх обережно не відкопати й не звільнити від снігу, то він здатний пошкодити їх або навіть зламати.

А ще потрібно захистити рослини від заморозків і сонячних опіків, від яких чи не найбільше потерпають хвойні рослини. Тож варто подбати про їхнє притінення.

Терези 2 (2.33) – 4 (4.13)

Продовжують вигонку зелені в теплиці та в кімнаті, підживлюють багаторічні овочеві рослини на ділянці, готують до висаджування насінні коренеплоди дворічних рослин. Закладають на яровизацію насіння моркви, петрушки й селери. Починають пророщування кореневих ростків хрону. Висівають насіння на розсаду, пересаджують сіянці капусти білокачанної ранньої і ранніх помідорів. За сприятливої погоди звільняють від укриття осінні насадження часнику.

Щоб прискорити надходження ранньої продукції зелених багаторічних рослин до столу, на ділянці тонким шаром розсипають торф або попіл і накривають його плівкою. Коли розтане сніг, листя рослин стає соковитим, ніжним і збирати його можна на 15–20 днів раніше, ніж звичайно.

Перевіряють стан насінників овочевих культур, які зберігаються у підвалах і погребах.

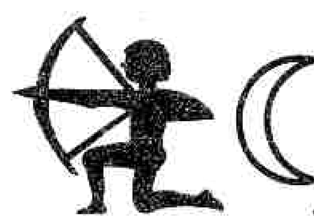
Скорпіон 4 (4.13) – 6 (9.38)

Садівникам варто частіше оглядати дерева й кущі в саду. Якщо у багаторічників і дворічників виглядає з ґрунту коріння, необхідно підкинути на нього сніг з доріжок. Оголені ділянки альпійських гірок, квітників або газонів також потребують прикриття. А якщо сніг уже зійшов, то варто замульчувати рослини торфом або перегноєм.

Газон теж потребує догляду у післязимовий період. Щойно зійде сніг, обчистіть ділянку газону від сміття й опалого листя, підніміть полеглу траву.

Варто також перевірити пастки й отруєні принади, розкладені на ділянці проти мишей, і за необхідності оновити їх.

Квітникарі знають, що в дні під знаком Скорпіона добре пересаджувати й ділити рослини, особливо кімнатні. Сприятливим буде також полив і підживлення кімнатних рослин.

Стрілець 6 (9.38) – 8 (19.15)
Остання чверть Місяця – 7 (17.42)

У саду рекомендується проведення захисних заходів щодо боротьби зі шкідливими комахами й хворобами рослин. Можна провести формуюче й санітарне обрізування кущів.

Якщо не висіяли раніше, то посійте в ці дні в ящики на підвіконні цибулю-порей. Рослини, які тягнуться вгору та в'ються, висаджені й посіяні в цей період, добре ростимуть і розвиватимуться. Успішними будуть також роботи з обробітку закритого ґрунту – розпушування, боронування, оранка, мульчування тощо.

Козеріг 8 (19.15) – 11 (7.44)

У зимових теплицях продовжують доглядати за рослинами огірків. Ті, що висадили розсадою наприкінці січня – на початку лютого, уже починають плодоносити. Плоди збирають у першій декаді березня, а інколи навіть раніше.

У цей період дуже важливо підтримувати оптимальний режим тепла й вологості в теплиці: у сонячні дні – плюс 26–28°С, вночі 19–20°С, а в похмурі дні – плюс 22–23°С. Різкі перепади температури або її зниження неприпустимі.

Однак запорукою успішного вирощування огірків у зимових теплицях є не тільки дотримання температурного режиму. Правильний полив також надзвичайно важливий. Якщо поливати огірки холодною водою, це може призвести до захворювання рослин на кореневу гниль. Її перша ознака – прив'ядання листків, особливо за сонячної погоди. У молодих рослин ознакою кореневої гнилі є "сплющеність" верхівки. Щоб уникнути захворювання, огірки поливають лише вдень і тільки теплою водою – не нижче плюс 22°С.

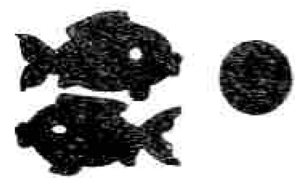
Водолій 11 (7.44) – 13 (20.45)

Дні під Знаком Водолія чимало астрологів вважають травмонебезпечними, тому необхідно бути дуже акуратними під час роботи з інструментами, аби не травмуватися й не покалічитися. А відтак заплановане обрізування дерев і кущів краще відкласти на інший час.

Не забудьте ще раз перевірити, чи всі необхідні добрива й засоби захисту садових і городніх культур ви

...дбали взимку. За необхідності поповніть їхні запаси, але купуйте ці препарати лише на сільськогосподарських виставках та в спеціалізованих магазинах, аби не придбати підробку чи неякісний товар.

Можна зайнятися плануванням ділянки й розробкою ескізів з ландшафтного дизайну та облаштування садиби.

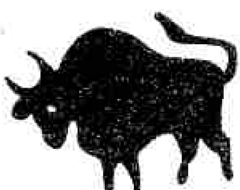

Риби 13 (20.45) – 16 (8.34)
Новий Місяць – 15 (23.01)

У ці дні не рекомендується проведення жодних посівних і садивних робіт. Натомість можна зайнятися ремонтом сільськогосподарського реманенту, побілити стовбури плодових дерев, за необхідності підживити квіти в теплиці й на підвіконні.

Якщо не зробили цього раніше, слід перевірити й перебрати садивний матеріал і овочі у сховищі, пошкоджені й гнилі бульби викинути, а приміщення провітрити.

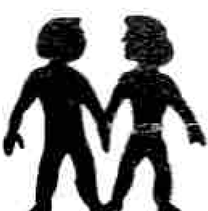
Садівники й виноградарі ще раз перевіряють стан чубуків, закопаних на зберігання під снігом. Однак весняне сонце може швидко його розтопити, тому чубуки, які вийшли з-під снігу в прикопі, необхідно перезакопати у затінку, де сніг лежатиме найдовше.

Овен 16 (8.34) – 18 (18.31)

Коренева система багатьох рослин у цей період слабка, тому не рекомендується їх пересаджувати, аби не пошкодити коріння. Натомість у теплицях висівають культури, які швидко ростуть і відразу йдуть у їжу: цибулю на перо, салати, шпинат, кріп, листкові селеру й петрушку та інші зеленні культури. У дні під знаком Овна вони добре сходять і швидко ростуть.

Квітникарі за потреби підживлюють квітуючі кімнатні рослини.

Тілець 18 (18.31) – 21 (2.30)

Дні під знаком Тільця сприятливі для розпушування ґрунту й підживлення кімнатних рослин мінеральними добривами. Також у ці дні успішним буде висів кропу, селери, петрушки, коріандру; коренеплодів – моркви, буряків; цибулі й часнику на ріпку в закритому ґрунті. Рекомендується висівання редиски й спаржі в опалюваних теплицях, насіння всіх сортів капусти на розсаду для відкритого ґрунту, а також проведення щеплення плодових дерев і чагарників.

Можна перевірити на схожість насіння, яке плануєте висівати дещо пізніше у відкритий ґрунт, а також зайнятися провітрюванням теплиць і сховищ.

Близнята 21 (2.30) – 23 (8.17)

Коренева система рослин, посіяних і посаджених під цим знаком Зодіаку, розвивається добре. Тож у ці дні можна посіяти на розсаду однорічні квітучі рослини, всі сорти капусти, помідорів тощо. У теплицях висівають огірки й цибулинні квіти. Також можна закласти на проростання насіння інших овочевих і квіткових культур.

У дні Близнят успішними будуть роботи із щеплення плодових дерев і заготівлі здерев'янілих чубуків. Якщо на городі зійшов сніг і стоїть сприятлива погода, то можна вносити мінеральні добрива на грядки.

Теплиці й сховища провітрюють.

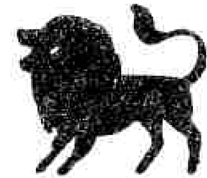

Рак 23 (8.17) – 25 (11.41)
Перша чверть Місяця – 23 (13.00)

У ці дні успішними будуть будь-які ґрунтообробні роботи в закритому ґрунті – розпушування, культивація, боронування, оранка, прополювання. Рекомендується підживлення розсади органічними добривами. Сприятливим буде закладання насіння овочевих культур на пророщування, можна також пікірувати розсаду.

Посіяна в теплиці редиска добре вродить, а от кімнатними квітами краще в ці дні не займатися.

Лев 25 (11.41) – 27 (12.59)

Наприкінці березня слід подбати про квіткові кущі: побілити стовбури, обрізати зайві й сухі гілки, замазати садовим варом усі рани, морозобійні тріщини та пошкоджені гризунами місця на них.

Підготуйте складені восени на зберігання ловильні пояси від шкідників, адже незабаром їх потрібно буде одягти на стовбури дерев. Настав час для обприскування отрутохімікатами рослин, що потребують такого догляду.

Квітникарі, які вирощували в домашніх умовах на підвіконнях сіянці гвоздики, віоли, статиці, цинерарії та інших квітів, пікірують зелені паросточки. Розпочинають цю роботу, коли рослинки гвоздики матимуть 2–3 пари справжніх листочків, а віола й статиця – по 1–2.

Сіянці можна пікірувати відразу в ящики, однак досвідчені квітникарі радять робити це в спеціальні горщечки. Тоді молоді рослинки менше травмуватимуться й хворітимуть після висаджування їх у ґрунт.

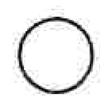
Діва 27 (12.59) – 29 (14.23)

У плівкових теплицях, де не замінювали ґрунт, його пропарюють або знезаражують карбатіоном або іншими спеціальними препаратами. Це значно дешевше, ніж повна заміна ґрунту. До того ж, такий захід забезпечує вихід здорової розсади.

У зимових теплицях доглядають за рослинами помідорів і продовжують збирати огірки. Якщо на нижньому боці листків огірків з'явився павутинний кліщ, їх обприскують настоєм лушпиння гіркої цибулі або часнику – 200 г на 10 л води.

Готують насіння моркви, цибулі-ріпки й петрушки для ранньовесняного висіву у відкритий ґрунт. Прогрівають цибулю-сіянку, яку зберігали за низьких температур.

Терези 29 (14.23) – 31 (15.42)
Повний Місяць – 30 (5.25)

Нагадаємо, що на Повний Місяць не варто садити рослини, бо вони хворітимуть і можуть навіть загинути. Насіння також у цей період часто не сходить або паростки виростають дуже слабкими.

Однак садівникам і городникам роботи вистачатиме навіть у ці дні: можна зайнятися обрізуванням, прищипуванням, пасинкуванням тощо. На ділянці за необхідності розпушують ґрунт, підгортають рослини й виконують інші нагальні роботи, які потребують невідкладної уваги господарів.

Подвійна теплиця

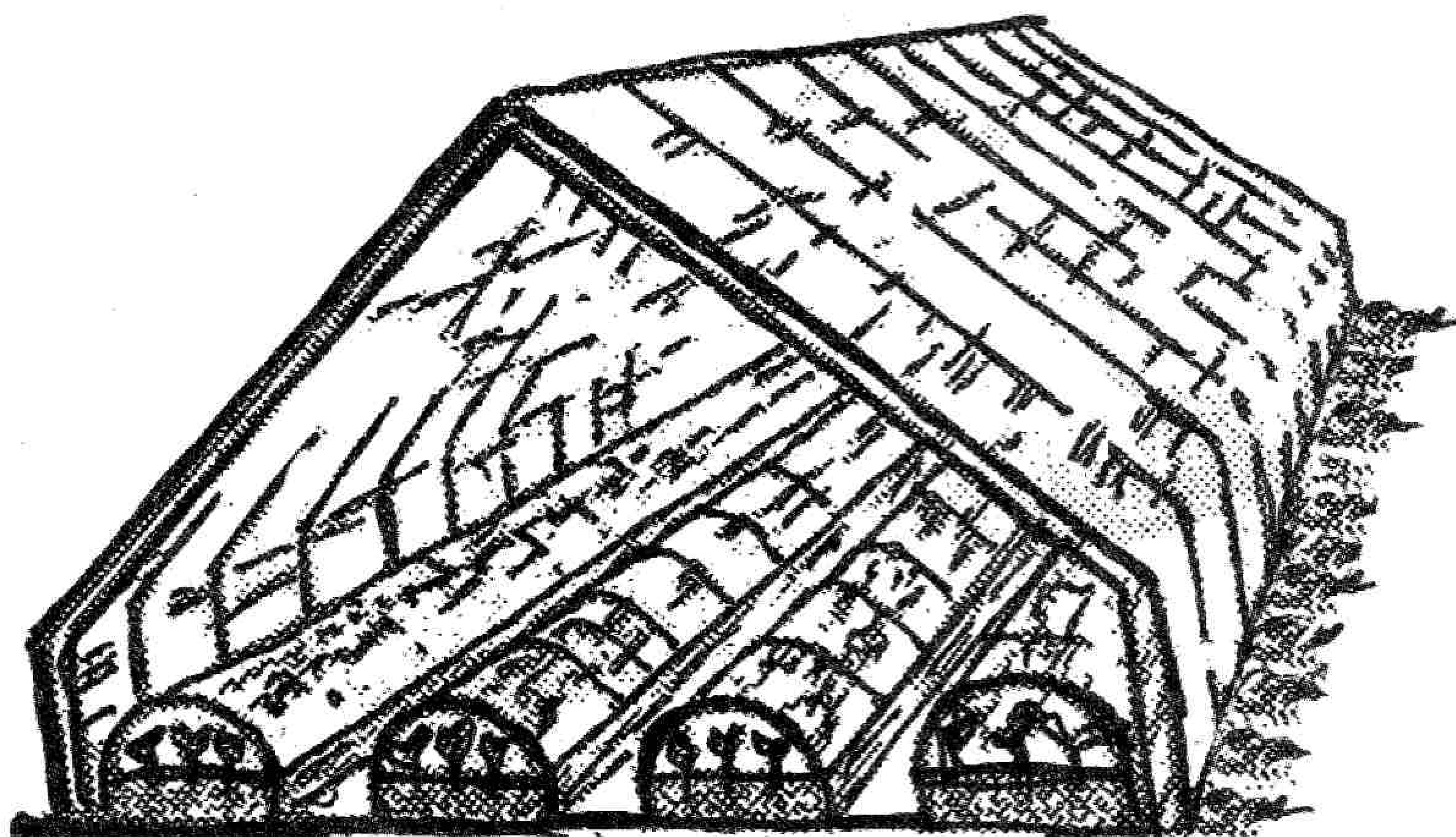
Мало хто з вітчизяних городників-аматорів знає, що американські фермери ось уже багато років поспіль вирощують окремі види овочевої продукції протягом усього року. Як їм це вдається? Вони використовують для цього не таку вже й складну споруду – подвійну теплицю.

Звісно, кліматичні умови в Україні та Північній Америці відрізняються, однак, якщо підійти до аграрного досвіду наших заокеанських колег творчо, то можна і в Україні налагодити вирощування овочів у плівкових теплицях протягом усього року.

Сподіваємося, що конструктивне вирішення подвійної теплиці зображене на рисунку достатньо зрозуміло. По суті, це звичайна теплиця із плівковим покриттям, але грядки з овочами в ній також вкриті плівкою, натягнутою на пластмасові дуги або дерев'яний каркас.

Слід зазначити, що у виготовленні такої теплиці нічого складного немає, однак є одна особлива вимога, якої необхідно дотримуватися: каркас основної (зовнішньої) теплиці й тунельних укриттів має бути пластмасовим або дерев'яним, але не металевим, бо метал швидко охолоджується й довго утримує холод.

Температура ґрунту в такій подвійній теплиці не буває нижчою +12°С, цього цілком достатньо не тільки для пророщування насіння, а й для подальшого росту та розвитку рослин. Зрозуміло, що в листопаді-грудні висаджувати розсаду теплолюбних і світлолюбних культур у таку теплицю немає рації, однак усі холодостійкі овочеві культури в цей період ростуть у ній дуже добре. А вже на початку березня у таку теплицю можна висівати практично всі овочі.

У середині березня, коли мине загроза сильних заморозків, плівку з тунельного укриття знімають і використовують її для облаштування парників, а овочі продовжують рости під зовнішнім укриттям теплиці.

Догляд за овочевими культурами, які вирощують у подвійній теплиці, звичайний. Однак я пропоную замість ґрунту використовувати субстрат, що складається наполовину з компосту, який майже повністю розклався. Тоді врожай овочевих культур можна буде збирати у кілька разів більший, ніж за вирощування у звичайній теплиці.

Висіваючи у подвійну теплицю овочеві культури в осінньо-зимовий період, слід пам'ятати, що майже всі вони практично припиняють ріст, коли день стає коротшим за 10 годин. Тож варто подбати про досвічування рослин або висівати холодостійкіші й менш вибагливі до світла культури – салати, шпинат, листкові буряки тощо.

Зимові посіви повинні складатися з таких зимостійких культур, як червоний і зелений салати, салатний цикорій, мангольд, шпинат, крес-салат та інші. Молоді паростки цих культур витримують періодичне зниження температури не гірше, ніж дорослі рослини. Окрім того, під час сильних морозів можна влаштувати підігрів усієї конструкції за допомогою калориферів або інших спеціальних пристроїв.

Слід зазначити, що запорукою успіху при вирощуванні овочевих культур у подвійній теплиці є дотримання строків висіву насіння. Наприклад, якщо подвійну теплицю поставити над грядкою моркви в серпні, то, починаючи з листопада й протягом усієї зими, можна отримувати смачні коренеплоди, які з кожним днем ставатимуть дедалі соковитішими й солодшими.

Окрім інших овочів, у подвійній теплиці добре росте редиска, яку в Україні вирощують повсюдно й цінують не тільки за смачні соковиті коренеплоди, а й за високовітамінне листя, яке додають до салатів, борщів тощо. Коли висіяти редиску наприкінці вересня, то збирати коренеплоди можна вже у грудні, а якщо посіяти в січні, то в березні можна отримати свіжі й екологічно чисті коренеплоди, які так потрібні нашому організму напровесні.

Вдалим буде також вирощування в теплиці цибулі-шалот. Тим більше, що ця культура досить зимостійка. А якщо посіяти цибулю-чорнушку в серпні й залишити її на зиму, то вже в травні можна отримати врожай ріпчастої цибулі.

Насамкінець хотів би запропонувати приблизний графік робіт у подвійній теплиці: після збирання овочів зимового садіння, приблизно 15 березня, можна висадити в теплиці ранню картоплю, а вже 10 травня, після її збирання, диню або якусь іншу культуру. Після динь як сидерати висівають жито й вику. А коли рослини-сидерати піднімуться й підуть у ріст, теплицю переносять на нове місце. Такі роботи, зазвичай, припадають на жовтень, коли сидерати заорюють. Надалі цю ділянку використовують для вирощування овочів у відкритому ґрунті.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

А про догляд не забули?

Придбана або побудована власноруч теплиця, власне, як і будь-яка інша конструкція, потребує постійного догляду. Однак насамперед потрібно приділити увагу скляним і дерев'яним конструкціям та деталям.

Догляд за склом

Слід зазначити, що брудне скло теплиці не просто псує її зовнішній вигляд: бруд обмежує надходження в теплицю сонячного світла, яке так потрібне рослинам взимку й напровесні.

Загалом, процедура миття скла теплиці не відрізняється від традиційної. Однак якщо на ньому з'явився зелений наліт водоростей або в щілини потрапив бруд, то звичайним миттям тут не обійтися.

Вимийте скло одним із мийних засобів (до речі, нині у торговельній мережі є навіть спеціальні мийні засоби для теплиць). Щілини між склом промийте сильним струменем води і за необхідності вичистіть із них бруд тонкою картонкою або пластмасовою пластинкою.

Якщо в теплиці є рослини, то розбите скло потрібно замінити терміново, навіть за спекотної погоди, бо протяги можуть завдати рослинам чималої шкоди. Тріснуте скло також не варто залишати без уваги, бо під час сильного вітру воно може легко розбитися, впасти всередину теплиці й пошкодити рослини.

Догляд за дерев'яними конструкціями

Теплиці, виготовленій із деревини твердих порід дерева, гниття не дуже страшне. Однак фахівці рекомендують рами з деревини ялини або сосни раз у два роки обробляти безпечним для рослин антисептиком. Після такої обробки в теплиці відкривають усі фрамуги й двері, аби прискорити процес висихання.

Слід зазначити, що гниль несучих конструкцій може стати для господарів дуже серйозною проблемою, тому необхідно щороку перевіряти загальний стан тепличних рам. Характерними ознаками гниття є м'яка деревина, в яку легко входить сталеве шило, синюватий відтінок поверхні й тріщини уздовж волокон.

Зазвичай, гниль уражує нижні дошки стін, нижні поперечини рам і фрамуг, пороги й нижню частину дверей. Невеликі пошкоджені ділянки можна відремонтувати за допомогою затверджувача й наповнювача. Однак фахівці, як правило, рекомендують замінювати гнилі дошки.

Слід зауважити, що нині дерев'яні теплиці залишилися лише подекуди. Їх майже повністю витіснили теплиці, виготовлені з алюмінієвого або іншого легкосплавного профілю. Тож, якщо ви тільки-но плануєте побудувати на власній присадибній ділянці теплицю, не варто зупиняти свій вибір на дерев'яних конструкціях. Краще оберіть алюмінієву теплицю – вона довговічніша, легка, міцна й зручна в роботі та обслуговуванні.

К. Василенко,
м. Київ

Подолаємо хвоща разом

У журналі "Дім, сад, город" неодноразово друкувалися поради, як вивести хвощ із городу, але мені здається, що їхнім авторам не вдалося уникнути певних помилок, тож пропоную повернутися до цієї проблеми. Тим більше, що вона актуальна для багатьох городників і садівників.

Хвощ польовий – багаторічна трав'яниста рослина з розгалуженим кореневищем, яка швидко розмножується спорами, тому подолати цей злісний бур'ян нелегко. Однак це можна й треба зробити.

Коли мова йшла про те, що багатьом аматорам не вдається уникнути певних помилок під час боротьби з хвощем, то я мав на увазі, що вони інколи не враховують, що коріння хвоща, власне, як і пирію чи осоту, в кожному вузлі має ростову бруньку. Отже, якщо його подрібнити дисковим культиватором, то хвоща насіється стільки, що його буде надзвичайно важко видалити з городньої ділянки. Слід також враховувати, що коріння хвоща проникає в ґрунт на глибину до 2 м, то як же його вичесати тризубом?

Вивести цей злісний бур'ян можна, скориставшись іншими способами. Наприклад, на своєму городі ми намагалися не дати можливості визріти спорам рослини, а коріння без вегетуючих частин поступово всихало. Для цього, починаючи з весни, через 10–12 днів (період визрівання спор) скошували рослини, а міжряддя просапували. Час між цією роботою доводилося регулювати, орієнтуючись на погодні умови, бо за сухої погоди ростки з'являються пізніше, а після дощу на 5–6-й день.

Застосовували й вибіркове знищення спороносних рослин, які добре помітні: жовто-коричневі безхлорофільні торчки з потовщенням на кінці для спорангій. Салатово-жовті колоски спорангій бувають і на верхівках кущів.

А ось бурштиново-зелений кущ хвоща не спороносний, він лише сприяє відтворенню й росту кореневої системи. Однак рослини варто знищити якомога раніше, щоб коріння не нагромаджувало запасів корисних речовин для свого росту й розвитку.

Отже, виведення хвоща – справа копітка й досить марудна, бо, як кажуть у народі, одним махом його не подолати. Але за ретельного виконання всіх необхідних агрозаходів цей злісний бур'ян можна успішно вивести з власної ділянки. Тим більше, що останнім часом з'явилося чимало хімічних засобів боротьби з хвощем та іншими бур'янами. Хоча, на мою думку, ці гербіциди нині надто дорогі, та й продукцію з власного городу хочеться споживати екологічно чисту, бо нам і так щодня доводиться стикатися зі шкідливою "хімією".

Цікаво, а що думаєте з цього приводу ви, шановні читачі?

Г. Скоряк,
м. Вінниця

Пропоную…

…кролі великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця,
тел. (097) 308-20-95

…саджанці, чубуки винограду. Недорого.
Конверт – каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53, (066) 772-58-89

…квіти. Подробиці на www.Kvity.at.ua

…насіння суперурожайних іспанських і кращих колекційних сортів помідорів, перцю, стевії медової, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт – каталог.

П.М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

…чистопородних травоїдних поросят породи мангал, кармал, кореєць.

Петро Миколайович Коломієць,
с. Журавка,
тел. (096) 338-45-43, 8 (099) 047-77-37

…насіння фітофторостійких помідорів.

Ліна Михайлівна Сахарнова,
тел. (057) 312-03-66, (067) 993-56-07

…1000 сортів та гібридів насіння овочів і квітів, в т.ч. 30 сортів гібридних петуній, сурфінії, лікарські рослини, пряноші, багаторічні цибулі, насіння кімнатних квітів, колекцію великоплідних томатів, мітлицю пагононосну. Книги з квітникарства й озеленення, овочівництва, садівництва, садовий інвентар, агроволокно. Заадресований конверт з марками на суму 2,2 грн. – кольоровий каталог.

Р.І. Боренкова,
вул. Калинова, 53, м. Дніпропетровськ, 49087

…саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду селекції Капелюшного, Крайнова, Загорулько та ін., а також смородини, аґрусу, малини.

Володимир Аполінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-А, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 2-46-47, (050) 304-15-42
e-mail:shpakvino@mail.ru

…багаторічні садові, кімнатні рослини, хризантеми, гладіолуси. Конверт за 2,20 грн. – фотокаталог.

Володимир Іванович Пилипенко,
вул. Молодіжна, 14, с. Калайдинці,
Лубенський р-н, Полтавська обл., 37525

…бульбоцибулини гофрованих і супергофрованих сортів гладіолусів. Класика, екзотика. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Ковельський р-н,
Волинська обл., 45070

…якісне насіння овочів та квітів, газонної трави, б... (адамів корінь), міцелій гливи (вешенки) + технологія вирощування. Конверт – каталог.

В. Коваленко,
а/с 176, м. Київ, 01054

…квіти: жоржини, лілії, ириси, гладіолуси, тюльпани, нарциси, гіацинти, крокуси. Велика колекція. Безкоштовно вишлемо гарний кольоровий фотокаталог. Від вас – підписаний конверт. Всі замовники отримують подарунки.

Максим Васильович Левчук,
а/с 272, м. Южноукраїнськ,
Миколаївська обл., 55001

…високі бородаті ириси 165 сортів, півонії 30 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434,
тел. (067) 833-65-61

…саджанці морозостійкого винограду, актинідії, жимолості, ожини, малини, смородини, аґрусу та ін. Декоративні кущі та ліани. Підписаний конверт – каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки,
Кременчуцький р-н,
Полтавська обл., 39764,
тел. (066) 222-01-77, (0536)78-22-29

…поросят мангалів.

Люба,
Барський р-н, Вінницька обл.,
тел. (097) 235-35-84

…укорінені живці хризантем городньо-горщикової групи шароподібної форми, корейської дрібноквіткової та гібридів. Конверт – каталог.

Надія Миколаївна Кутова,
вул. Леніна, 67, с. Колонщина, Макарівський р-н,
Київська обл., 08032,
тел. (097) 238-61-81

…недорого гладіолуси, лілії, тюльпани, клематиси. Безкоштовно інструкції, консультації, каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 23, м. Кременчук-25, Полтавська обл.,
39625, тел. (05366) 6-89-51

…саджанці та сухе подрібнене листя дерева гінкго. Конверт – каталог.

Анатолій Терещук,
вул. Марка Вовчка, 2, кв. 1, м. Рівне, 33014,
тел. (0362) 23-00-24

…саджанці винограду.

м. Київ, тел. (044) 227-62-57,
E-mail:zaro 33@ukr.net

…бульбоцибулини туберози (стаття в "ДСГ" № 9 за 2005 рік), насіння стевії (медова трава).

Клавдія Олександрівна Гордюшова,
вул. Ворошилова, 103, м. Гола Пристань,
Херсонська обл., 75602,
тел. (05539) 7-86-19

...тюльпани 200 сортів (50 бахромчастих), іриси 100, лілійники 50, гіацинти, нарциси, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...насіння найрізноманітніших сортів помідорів; розторопші, синюхи. Тайфун, Джеллі, Рокко та інші сорти картоплі.

О.А. Горбач,
вул. Гагаріна, 18, м. Сарни, Рівненська обл., 34503, тел. (096) 46-76-300

...постійно оновлювана колекція суниці, малини, смородини, ожини, аґрусу. Конверт – кольоровий міні-каталог.

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка, Олександрівський р-н, Кіровоградська обл., 27322

...новинки томатів, перевірені часом, від "Сибірського саду" та вітчизняна колекція. Новинки харчових гарбузів тривалого зберігання. Картопля, огірки, перець та інші овочі. Гіпеаструми, цибулькові квіти. Кольоровий каталог та упаковка насіння томатів безкоштовно у вашому конверті.

Олександр Миколайович Колодько,
с. Хухра, Охтирський р-н, Сумська обл., 42750

...саджанці нових, районованих та перспективних сортів смородини, порічок, аґрусу, винограду, самшиту; гладіолуси (є новинки); канни; іриси. Конверт – каталог.

Г.С. Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

...насіння: кавунів – 20 сортів, динь – 18, гарбузових – 41, огірків – 30, квасолі – 29, перцю – 69, помідорів – 312, баклажанів – 9, нових культур – 180, квітів – 262, саджанців плодоягідних – 55 та інше.

Конверт з марками на 2,2 грн. – каталог.

Василь Михайлович Головатенко,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

...60 сортів гіацинтів, нарциси, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...картоплю найновіших, найврожайніших сортів української та зарубіжної селекції (60), саджанці районованих та перспективних сортів смородини (40), порічок (20), аґрусу (20), малини (10); кореневища канни (10).

Великий вибір, є новинки. Конверт – каталог.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, 17502

...саджанці для інтенсивних низькорослих садів. Укорінені вегетативні підщепи. В асортименті.

П. Медолиз,
вул. Урбайліса, 9, м. Умань, 20300, тел. (097) 261-36-23

...живці, саджанці комплексностійких сортів винограду, урожайні сорти суниці садової. Конверт – каталог.

Ольга Вікторівна Поярeля,
просп. Дзержинського, 32, м. Донецьк, 83014, тел. 8 (0622) 97-18-57, (095) 380-82-62

...інкубаційні яйця, добові курчата, молодняк порід курей: кохінхіни – чорний, голубий; брама – темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон – чорний, жовтий, віандот срібний; юрловські – голосисті, італійські – срібні; цесарки; лебеді – чорні, чорношиї; декоративні качки – мандаринки, каролінки; огарі, казарки; павичі – індійські, білі, чорнокрилі; фазани.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка, Уманський р-н, Черкаська обл., 20300, тел. (050) 38-38-288

...найбільша колекція найдешевшого насіння овочів на Україні, помідори (700); перець (200); баклажани (40); фізаліс (15), тютюн (15), огірки (45); а також кімнатні: помідори, перець, огірки та багато іншого. Реалізація увесь рік, кожного сезону новинки. Каталог та пакет насіння безкоштовно – у вашому конверті з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

...саджанці троянд колекції Каньовського Віталія Миколайовича – чайногібридні, плетисті, кущові, ґрунтопокривні, бордюрні, флорибунда.

Григорій Михайлович Мостіпака,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці, Чемеровецький р-н, Хмельницька обл., 31632, тел. (03859) 9-86-19, (066) 706-51-98

...найкращі сорти великоплідної суниці: Ольвія, Кент, Розана, Королева Єлизавета, Єлизавета II, Морський пейзаж та інші. Малина, аґрус, ожина, смородина, порічка. Опт, роздріб.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н, Черкаська обл., 19645, тел. (097) 575- 77-81

...поросят породи мангал та корейських.

Тел. (050) 056-92-99, (096) 930-44-26

...саджанці та насіння звичайних, незвичайних, нових, рідкісних, екзотичних, лікарських рослин і квітів з власної унікальної колекції. Конверт на 2 гривні – каталог.

І.П. Шульц,
с. Вільховець, Звенигородський р-н, Черкаська обл., 20261

...жоржини і багаторічники. Недорого. Конверт – каталог.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1, м. Львів, 79022

...картоплю: добірні, найпродуктивніші сорти, бульби високого потенціалу – поштою. Найвищі репродукції. Консультації.

О.П. Юренко,
вул. Артема, 1, с. Диканька, Полтавська обл., 38500, тел. (05351) 9-16-97

...цибулини лілій: ОТ-гібриди, ЛА-гібриди, ЛО-гібриди, Лонгіфлорум, Орієнтальні азіатські. Новинки. Якість. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Ковельський р-н, Волинська обл., 45070

...нові сорти ірисів, лілійників, гладіолусів, тюльпанів поштою та на місці. Вишлемо друкований каталог у вашому конверті 23х16 з марками на 3 грн.

М.І. Якименко,
вул. Кірова, 7, с. Червоні партизани,
Носівський р-н, Чернігівська обл., 17130,
тел. (067) 290-01-75; (097) 172-17-30,
www.yakimenko-iris.net.ua, E-mail:yakimenko_iris@mail.ru

...саджанці великоплідної суниці звичайного і постійного плодоношення. Малину, ожину, смородину, аґрус. Насіння айстр та городніх культур.

Олег Юрійович Савейко,
с. Хорошки, Козельщинський р-н,
Полтавська обл. 39112,
тел. (096) 771-24-75

...для саду і городу забуті старі і нові сорти: картопля, жоржини, дерева, кущі, трав`янисті рослини (декоративні, лікарські, технічні та інші). Конверт – каталог.

І.Й. Матлай,
вул. Шевченка, 11, кв. 10, м. Броди, Львівська обл., 80600,
тел. (067) 774-20-91

...суперврожаї без поливу, хімії, добрив: 1 тонна з сотки за мінімального догляду, дві – за нормального. Перевірено. Читайте "ДСГ" № 12, 2009 р., с. 6; найефективніші економні технології (по 15 грн.); томати-гіганти. Екзотичні квіти (2–4 грн.). Конверт – каталог.

Максим Петрович Курінний,
вул. Суворова, 49, смт Високопілля,
Херсонська обл., 74000,
тел. (067) 148-57-14

...конструкції майже ручних плугів (10 грн.).

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500,
тел. (097) 140-36-53

...саджанці: яблуня (20), груша (14), колоноподібна яблуня (5), абрикос (4), черешня (4), персик (8), малина (8). Заокульовані підщепи (спляче вічко). Підщепи: ММ-106, 54-118, Алаб-1, Еврика, Фортуна, Універсальна та ін.

Реалізація саджанців та підщеп зі складів у м. Вишневе та у м. Біла Церква.

Сергій Петрович Мейта,
тел. (096) 811-36-53

...недорогі декоративні саджанці з доставкою. Каталог з фото на сайті www.miroslav.vn.ua.

Мирослав Степанович Гуменюк,
а/с 1858, м. Вінниця, 21021

...нові можливості! Суперурожай! Унікальний посібник зі збільшення врожаю помідорів (3 т з однієї сотки), картоплі (1,5 т з сотки) + посібник "Как с двух соток получить за сезон до 50000 грн.". Конверт – каталог.

Г.В. Кот,
а/с 1Д, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17502

...саджанці, живці винограду. Каталог.

Ю.О. Дворовенко,
вул. Гурамішвілі, 11/80, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (066) 935-23-80

...чистопородних поросят мангалів, кармалів.

Житомирська обл., тел. 0634496381, 04145[illegible]34

...жоржини. Для відповіді – конверт.

Н.І. Соколова,
с. Копитів, Корецький р-н, Рівненська обл., 34745

...саджанці великоплідної ранньої садової ожини. Суниці-гіганта Чомора Тарусі (100 г), суниці безперервного плодоношення: Проф`южен, Топорела та інші. Конверт – каталог.

Наталія Андріївна Буря,
а/с 144, м. Красноперекопськ, АР Крим, 96104,
тел. (096) 375-60-18

...чорницю канадську деревовидну, актинідію, журавлину садову, гумі; магнолії, рододендрони, будлею, вейгелу, бругмансію, юкку та ін. Конверт – каталог.

Віктор Іванович Серняк,
вул. Зелена, 4/26, м. Жидачів, Львівська обл., 81700,
тел. (097)493-74-22

...високоякісну сортову картоплю, новинки та суперновинки 2009 року. Конверт – каталог.

С.А. Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н, Сумська обл., 41122,
тел. (05449)33-4-39, моб. (095) 932-27-47,
(096) 884-66-81

...поросят корейських.

Київська область, тел. (096) 419-58-54

...молодняк від в`єтнамських травоїдних свиней. Кнур та свиноматка до 150 кг. Народжують 15–17 шт.

Тетяна Володимирівна Нікітіна,
Київська обл.,
тел. (097)595-33-61

...саджанці: яблуні, груші, абрикоса, черешні, сливи, хурми, унабі, кизилу, глоду, шипшини та ягідників.

Віктор Миколайович Передерій,
вул. Стратосферна, 22, м. Запоріжжя, 69083,
тел. (095) 071-81-31, (097) 548-17-18

...чорницю деревовидну (15 сортів) – по 45 грн., актинідію гібридну, жимолость їстівну, гумі, малину, брусницю садову, будлею, барбарис – по 20 грн.; магнолію карликову, різдвяне дерево, гліцинію білу – по 70 грн.; рододендрони вічнозелені та листопадні – по 35 грн.; хости, гейзери, декоративні трави – по 20 грн.

М.І. Теребич,
с. Хоросниця, Мостиський р-н, Львівська обл., 81331,
тел. (097) 586-77-95; (050) 074-28-93

...саджанці троянд (50 сортів), етикетка – петля, добрива для троянд.

а/с 486-В, м. Київ, 01001,
тел. (063) 02-97-678

...саджанці: фундука, смородини, жимолості, йошти, малини, агрусу, суниці, картоплі сортової.

Марія Ільківна Варварук,
вул. Проектна, 23/8, м. Старий Самбір,
Львівська обл., 82000,
тел. 0323822150

...саджанці і чубуки винограду. Недорого.

А.П. Савран,
вул. Спортивна, 64, м. Карлівка-1,
Полтавська обл., 39501,
тел. (095) 753-72-49, (05346) 2-57-07

...цибулини бахромчастих тюльпанів, надранню білу ромашку.

Тел. (095) 427-62-57

...насіння стевії медової (30 шт. – 10 грн., попередня плата), та насіння найкращих світових сортосерій айстр, інших квітів, овочевих, лікарських рослин, замовляйте каталог.

Кирило Платонович Гресь,
а/с 46, м. Миколаїв, 54030,
тел. 0516324783

...від алкоголізму, нікотинової та наркотичної залежності, надмірної ваги. Каліфорнійський черв`як, банан, фейхоа, мурайя, живці винограду. Іван-чай, міцелій лісових та домашніх грибів.

Б.О. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...саджанці великоплідної малини: Арбат, Тайбері; чорної смородини – 30, йошти, ожини Агавам, суниці, насіння шпинату Утеуша, кавбузів: Титан, Здоров`яга. Конверт – каталог.

Дмитро Миколайович Куліков,
вул. Б. Хмельницького, 12, кв. 5, м. Калуш,
Івано-Франківська обл., 77303,
тел. (03472) 6-68-94

...саджанці актинідії аргута сортів Київська гібридна, Пурпурова та чоловіча форма. Голубики високорослої (4 сорти), брусниці Корал, клюкви великоплідної сортової, малини великоплідної Краса Росії, ремонтантної великоплідних сортів: Геракл, Бриліантова, Утренняя Роса (жовтоплідна), Херітейдж. Гумі, жимолость їстівна, кизил, ірга. При оптовій покупці ціна договірна. Підписаний конверт з маркою – каталог.

Г.Г. Луців,
а/с 5843, м. Львів, 79053,
тел. (067) 285-22-32, (095) 384-13-07

...насіння і саджанці з власної колекції, понад 1000 найменувань. Конверт з марками на 2,2 грн. – об`ємний каталог.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька об, 23242

...широкий вибір рідкісних рослин для відкритого ґрунту. Конверт із з/а – каталог.

Ярослав Дмитрович Гандзій,
с. Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740,
тел. (097) 224-53-69

...насіння кущової суниці, дельфініумів, інших квітів; саджанці горіха Ідеал, смородини Велетень, смородинового дерева, ожини Тайбері, винограду. Конверт – каталог.

Зінаїда Сергіївна Конет,
с. Поділля, Заліщицький р-н, Тернопільська обл., 48613

...бульби сауроматума та аморфофалуса коньяк.

Тетяна Миколаївна Шиш,
с. Піщане, Золотоніський р-н, Черкаська обл., 19723

...хризантеми, жоржини, лілійники – прайс надсилаю.

М. Колісниченко,
с. В. Сорочинці, Миргородський р-н,
Полтавська обл., 37645,
тел. 0535531858, 0964617049, 0959412561,
Сайт: http://koni.alltrades.ru/

...саджанці троянд – для всіх кліматичних районів України. Блакитні, зелені, тигрові, двокольорові, англійські та інші. На місці і поштою. Для кольорового каталога надсилайте конверт, марки на 2,20 грн.

А.Я. Береза,
а/с 238, м. Красноармійськ-7, Донецька обл., 85307,
тел. (066) 345-69-72

...картоплю 150 врожайних сортів світової селекції. Новинки, суперновинки.

Анатолій Миколайович Дзюба,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н, Сумська обл., 41122,
тел. (066) 813-43-43

...жоржини, гладіолуси, лілії, лілійники, багаторічники, тюльпани, хризантеми. Конверт – каталог.

С.І. Луняка,
вул. Чайковського, 31, м. Старобільськ,
Луганська обл., 92704,
тел. (066) 982-26-55

...недорого насіння помідорів, перцю, огірків, гарбузів, квітів. Насіннєву картоплю. Конверт – каталог.

Р.В.Бойчук,
с. Локітка, Тлумацький р-н, Івано-Франківська обл., 78000

...оптом та вроздріб саджанці великоплідних ягідних культур понад 200 сортів: смородину чорну, червону, білу (Краса Львова, Пігмей, Гулівер та ін.); аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Голіаф...); малину (Ізобільна, Недосяжна, Поляна, Гордість Росії, Феномен...), ожину безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета ІІ, Ольвія...); жимолость. Виноград. Фундук (10 сортів). Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. (098) 245-08-70,
E-mail:agrokg@yahoo.com

...дворічні саджанці аґрусу гуртом та вроздріб від 8 грн., близько 20 сортів.

Оксана,
тел. (050) 287-84-40

...оптом дворічні саджанці аґрусу (понад 20 сортів) від 7 грн.

Оксана,
тел. (050) 287-84-40

...найновіші сорти суниці великоплідної постійного плодоношення – Шарлотта, Серафин, Маестро та ін. Чудовий смак та аромат суниці лісової. Картопля: Тайфун, Лорд, Моцарт – 25 сортів. Великоплідна ремонтантна малина, смородина, аґрус, фундук.

Сергій Васильович Алейников,
пров. Ювілейний, 10, м. Суми, 40018,
тел. (0542) 654-112, (095) 774-68-69

...низькі ціни. Багаторічні квіти (600): трав'янисті, ґрунтопокривні, хризантеми, іриси, лілійники, кущі, цибулинні та ін.

Кімнатні (300), сенполії, стрептокарпуси, фуксії, пеларгонії, фікуси, пальми, кактуси, філодендрони та ін.

Ягідники (100): полуниця, малина, ожина, смородина та ін.

Потрібно прислати 2 конверти на каталоги.

Валентина Григорівна Орист,
с. Вікторія, Пирятинський р-н,
Полтавська обл., 37044,
E-mail:Orist_Flora@meta.ua

...виноград для всіх зон! Високоякісний садивний матеріал з колекції понад 150 сортів. Засоби захисту та стимулятори (гіберелін, гетероауксин тощо). Для початківців – два саджанці популярних Аркадії та Кодрянки з витратами на пересилку за 30 грн.! Накопичувальні системи знижок, безплатна лотерея, акції, які приємно здивують вас. Пишіть, телефонуйте – не пошкодуєте! Конверт – каталог.

Володимир Костянтинович Мерцалов,
а/с № 1-Тандем, м. Оріхів-2, Запорізька обл., 70502,
тел. (06141) 420-10; моб. (050) 260-20-48;
E-mail:dyana .vin@mail.ru

...великий вибір канн, лілій, тюльпанів, нарцисів, гіацинтів, крокусів, багаторічників. Суниці, в т.ч. постійного плодоношення, малина.

М.Г. Солдунова,
с. Сагунівка, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19644,
тел. (0472) 34-23-21; (096) 900-95-99

...поросят нової породи травоїдних свиней – кармалів. Ростуть до 200 кг. Поросні свинки.

Київська обл., м. Сквира,
тел. (097) 835-55-11

...високоякісне сортове насіння найприбутковіших овочів: солодких томатів, великоплідного перцю, новинок. Післяплата. Конверт – каталог.

Лариса Георгіївна Рудницька,
с. Березівка, Устинівський р-н,
Кіровоградська обл., 28625,
тел. (05239) 34-134

...саджанці, чубуки елітних столових, технічних та безкісточкових сортів винограду. Шедеври вітчизняної та іноземної селекції суниці: ремонтантної, шпалерної, надранньої, з рожевими та червоними квітками. Найкращі сорти великоплідної малини. Ожина безколючкова, жимолость, фундук, калина, лимонник, актинідія, чорниця канадська, смородина, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38,
E-mail:o-naslada@mail.ru

...насіння огірків для консервування: Водолій, Делікатесний; томатів – Кременчуцький, Балада, Корсар: перцю – Антей, Айвенго, Людмила; кавунів – Княжич, Холодок; динь – Титівка, Алушта, Лофант.

Г.Н. Бесєда,
І пров. Щепкіна,28,
с. Липова Долина, Сумська обл.,
тел. (096) 633-47-82

...травоїдних чистопородних поросят мангалицької породи, угорських велетнів м'ясного напрямку, лапаїв, п'єтренів.

Попов,
тел. (097) 271-91-12, (04849) 6-19-81

...мої чудові лілії до 1 м. ОР, ЛА, ОТ, Тріумфатор. Гіацинти (12) – недорого.

Кисельова,
вул. Комунарів, 84-а, кв. 75, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71118

...картоплю найсучасніших та найврожайніших смачних сортів, які пройшли суворий відбір, та новинки 2008–2009 рр. Вирощені на півночі України, в т.ч. з літніх насаджень. Саджанці та живці смородини, аґрусу, малини, винограду. Насіння екзотичних кавунів. Також комплекс препаратів фірми "VaLagro" та інших (стимулятори, фунгіциди, інсектициди, гербіциди, мікро-, макроелементи). Тільки перевірені та найсучасніші препарати для садівництва та городництва, випробувані на практиці та порівняні між собою.

Все оптом та вроздріб (на місці, поштою, доставка). Чистосортність, порядність гарантую. Конверт – каталог.

Олександр Андрійович Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500,
тел. (066) 712-06-90

...великий асортимент трав'янистих півоній, ірисів, лілійників, лілій та інше.

Володимир Петрович Манзюк,
пров. Червоноармійський, 6
смт Летичів, Хмельницька обл.,
моб.: 0969443996,
сайт: Pervocvet.net
E-mail:manzyuk_letichev@ukr.net

...високоврожайне насіння улюблених старих і кращих нових сортів перцю солодкого: Шорокшари, Альба, Білозірка, Текла, Лайлак Белл, Гурма, Гладіатор, Афродіта (46 сортів) і помідорів: Молодіжний, Валентина, Настенька, Кобзар, Мандарин, Біг Бой, Рейнська слава, Золота канарейка (94 сорти). Від Вас – конверт із зворотною адресою, від нас – каталог з детальним описом сортів.

Володимир Федорович Сирай,
вул. Ак. Павлова, 17, кв. 81, м. Чернігів, 14027

...клуб здорового способу життя шукає місцевих позаштатних працівників.

Сазонова,
м. Київ, вул. Героїв Дніпра, 61, кв.11, тел. 4678657

...молодняк кролів порід: німецький строкатий велетень, європейська шиншила, каліфорнійська, новозеландська.

Микола Юрійович
(Київська область),
тел. (096) 230-01-07

Хочу придбати...

...чистопородних поросят породи мангал.

Тел. (095) 427-62-57

Біологічний спосіб захисту від хвороб тепличних культур – можливість одержувати екологічно чисту продукцію

Вирощувати без хімії духмяну апетитну зелень, ароматні, соковиті томати і огірки можливо у теплиці, застосовуючи біопрепарати для захисту від хвороб і для підвищення їх урожайності. **Теплиці – важлива допомога при одержанні вітамінної овочевої продукції цілий рік.**

Відтак, врожай у теплицях часто буває меншим, ніж очікується, через ураження рослин хворобами. Специфічні умови вирощування у закритому ґрунті (висока температура, підвищена вологість повітря і ґрунту, густота посівів) сприяють масовому розвитку грибкових і бактеріальних хвороб різних культур. У зв'язку з цим, для попередження масового розповсюдження хвороб необхідно проводити санітарно-профілактичні дії, які передбачають дезінфекцію культиваційних споруд, ґрунту, знезараження насіння і посадкового матеріалу.

Роботи у теплиці розпочинають з санітарної обробки полиць, вікон, дверей споруд і ґрунтового субстрату. Традиційно в якості субстрату використовують суміш лісового ґрунту, торфу, піску. Деколи додають тирсу або солому. До садіння ґрунтову суміш знезаражують пропарюванням при температурі 80–82°С або змочуванням (зрошуванням) розчинами інсектицидних і фунгіцидних хімічних препаратів.

Такі способи дезінфекції ґрунту мають, крім позитивних моментів, ряд вагомих недоліків. Термообробка пропарюванням спричиняє загибель личинок і яйцекладок шкідників рослин і неспорових форм мікроорганізмів, серед яких гинуть і корисні для родючості бактерії. Але при цьому залишаються неушкодженими спори патогенних грибів і бактерій. Тому така обробка не тільки не забезпечує 100%-ну ефективність, але й знижує родючість ґрунту. Обробка хімпрепаратами забезпечує 100%-ну ефективність, але при цьому і шкоди родючості завдається більше, тому що разом с патогенними мікроорганізмами гинуть і всі корисні. А ґрунт при цьому забруднюється токсичними хімпрепаратами, які, потрапивши в овочі, стають причиною отруєння та алергії.

Чи є вихід? Так! **Необхідно використовувати природну властивість корисних мікроорганізмів пригнічувати розвиток патогенних (хвороботворних) бактерій і грибів.** Такими властивостями наділена ґрунтова бактерія Bacillus subtilis і біопрепарат **Фітоцид** (реєстр. посв. А № 01396), створений на її основі. **Фітоцид проявляє дезінфікуючі та захисні властивості, підвищує стійкість рослин до збудників широкого спектру таких бактеріальних і ґрунтових хвороб: парша, фітофтороз, чорна ніжка, кореневі гнилі, борошниста роса, бура плямистість, антракноз, тощо. Це біологічний препарат, який за ефективністю не поступається хімічним, а у більшості випадків перевершує їх.**

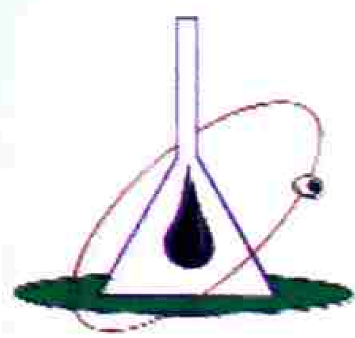
Для знезараження ґрунту необхідно рівномірно змочити його за 3 дні до посіву або до висаджування розсади. Витрата препарату – 20 мл на одну сотку. При висаджуванні розсади бажано знову полити ґрунт розчином **Фітоциду** (10 мл/10 л води).

Вирішальним заходом для захисту рослин від хвороб є передпосівна обробка насіння та іншого посадкового матеріалу. Їх обробляють замочуванням на 1,5–2,0 год. в розчині **Фітоциду** (2,5 мл/500 мл води) з наступним просушуванням перед сівбою. Бульби і цибулини обприскують розчином **Фітоциду** (10–20 мл у 3–5 л води). **Під час обробки спори бактерій, які входять до складу Фітоциду, потрапляють на насіння та інший посадковий матеріал, при пророщуванні заселяють тканини рослин, попереджуючи, таким чином розвиток хвороботворних грибів і бактерій.** При цьому утворюється імунітет рослин на весь час вегетаційного періоду. Крім того, **Фітоцид** містить біологічно активні речовини: фітогормони, вітаміни, амінокислоти, які підвищують схожість насіння, енергію їх пророщування. Завдяки цьому формується міцніша коренева система і надземна частина рослин, що також сприяє більшій стійкості рослин до хвороб, покращує живлення і розвиток рослин.

Для гарантії захисту рослин протягом усього вегетаційного періоду і профілактики поширення хвороботворних бактерій і грибів у тепличному господарстві рекомендується проводити позакореневу обробку вегетативної маси 3–4 рази з інтервалом 7–10 днів розчином **Фітоциду** (5–10 мл на одну сотку). Це сприяє не тільки захисту рослин від хвороб, але й підвищує урожайність, знижує рівень нітратів, збільшує кількість вітамінів, цукрів і білків у готовій продукції, що покращує її смакові якості.

Така комплексна технологія застосування біопрепарату **Фітоцид** сприяє отриманню більш ранньої (на 1–2 тижні), екологічно чистої, не забрудненої хімічними токсикантами продукції з гарантованим приростом урожаю не менше 20%.

Здорова рослина – здорова родина!

Виробник: ПП "БТУ-Центр", м. Ладижин, Вінницька обл.
Відділ реалізації: (044) 276-09-46, (067) 656-09-95

гроші, а якщо посадити з любов'ю, то обов'язково приживиться", – була відповідь попутника.

Тепер – це окраса нашого саду. Ви заінтриговані, що ж це за рослина?

Це **піон деревовидний** (P.suffruticosa Andr.).

Біологічні особливості

Це листопадний напівкущ, різні сорти сягають від 0,8 до 2 м у висоту. Листки за формою трохи нагадують листя піона трав'янистого звичайного, хіба трохи цупкіші.

Піон деревовидний – окраса саду

Безумовно, для квітникаря некрасивих квітів не існує. Та я все ж хотів би розповісти про одну диво-квітку, вірніше, квітуючий кущ. Моє перше знайомство з цією перлиною квіту відбулося років 12 тому. Якось ми з дружиною прогулювалися чудової погожої днини набережною міста. Назустріч нам ішов чоловік з букетом квітів. Він був заклопотаний, весь час поглядав на годинник. Квіти в руках перехожого були настільки чарівними, що ми з дружиною не могли відірвати очей. Скажу чесно, раніше нічого подібного ми не бачили, а дружина моя дуже кохається на квітах. Вона загорілася великим бажанням і собі отримати такі. Можете собі уявити маки завбільшки з тарілку з-під торту. Пелюстки рожеві, із переходом до кремового забарвлення, біля тичинок темно- коричневі, майже чорні і в центрі – незрівнянна, тендітна жовта тичинка із безліччю вусиків-пиляків. Це приблизний опис: щоб уявити, квітку треба побачити.

Як і належить справжньому джентльмену, я вирішив подарувати дружині такі прекрасні квіти. Звернувся до добродія із пропозицією продати свого букета, або хоча б одну чудову квітку. Чоловік посміхнувся, сказав, що продати не може, бо йде на побачення. І, коли вже все майже було втрачено, а в очах дружини з`явився розпач, я наздогнав чоловіка на другому боці вулиці і, набравшись сміливості, запитав, де ж можна дістати такі квіти? Він, вже зупиняючи таксі, простягнув мені візитну картку: "Ці квіти ростуть біля мого будинку, якщо хочете, я продам вам куща".

Так ми придбали, досить дорого, цю дивовижну рослину. Везли її з дружиною, наче пальму, всю вкриту листям, хоч рослина і листопадна, та довелося купити з листям. В автобусі ми хвилювалися: чи ж приживиться? Адже коріння було трохи пошкоджене, та й ще не пора садити. Сивий інтелігентний чоловік, що їхав з нами, поцікавився, що то за рослина і звідки ми її веземо? Дружина відповіла, що купили і заплатили за куща дорого, а тепер хвилюємося, чи ж приживиться. "Він коштує такі

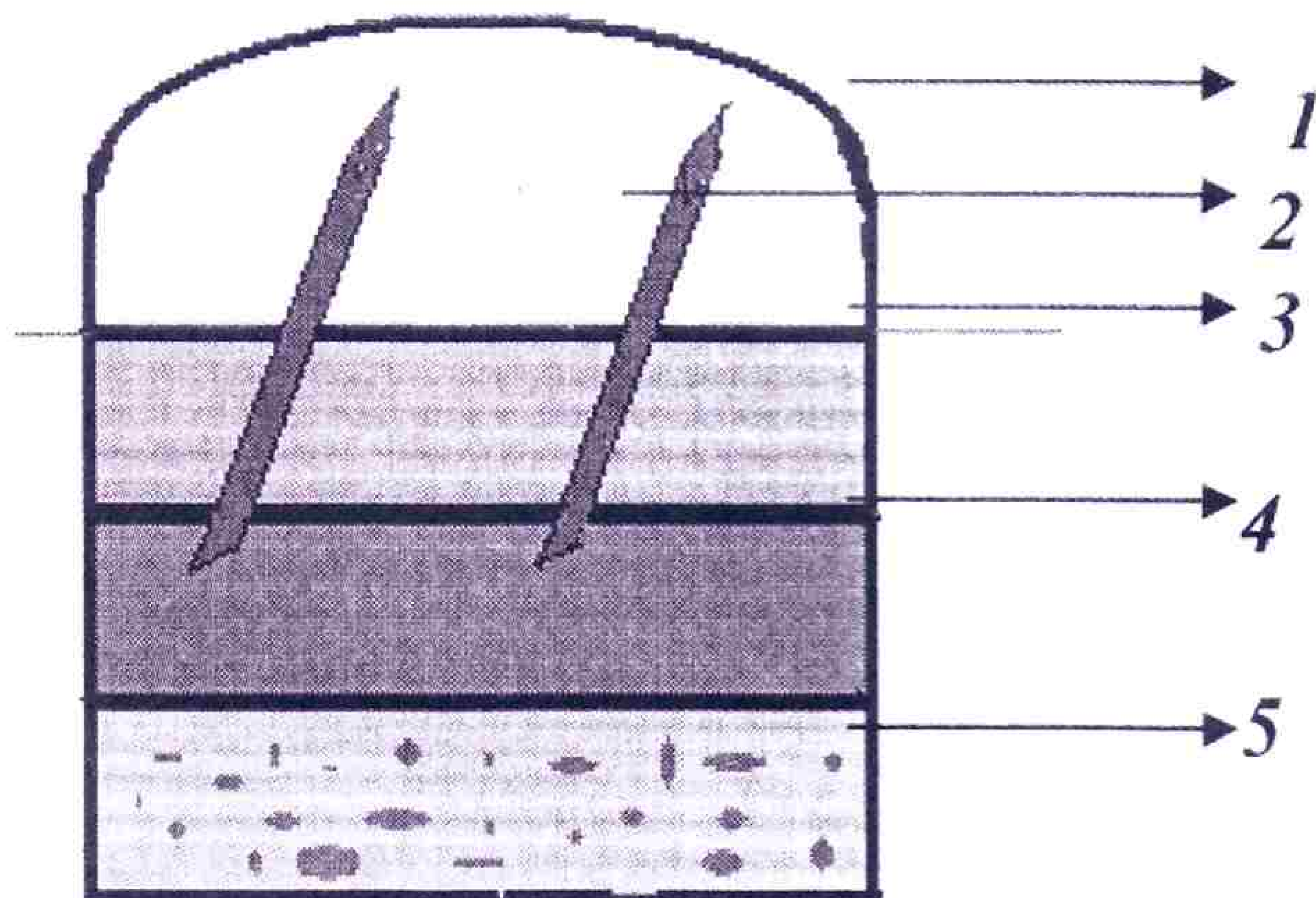

Рис. 1. Живцювання піона деревовидного:
1 – тепличка, 2 – живці, 3 – пісок,
4 – субстрат, 5 – гравій (перліт).

Зверху темно-зелені, а з-під низу світлі, часом сріблясті. Квітки поодинокі, на кінчиках пагонів, завбільшки від 25 до 30 см, в окремих сортів – до 35 см у діаметрі. Бувають прості, напівмахрові і махрові форми.

У бутонах нагадують троянди, а розкриті – мак східний; дуже красиві й ароматні, різного забарвлення. В залежності від сорту бувають: білі, рожеві, червоні, фіолетові і змішаних кольорів. Недавно я зустрів у літературі і жовті (P.suffruticosa A.).

Цвіте піон з кінця квітня до кінця травня. Кущ настільки красивий, що навіть після цвітіння завдяки великим оригінальним світло-зеленим плодам на фоні орнаментальних листків зберігає декоративність до кінця осені.

Дозрівають плоди наприкінці липня – на початку вересня. Цвісти й плодоносити починає з п`ятирічного віку. Може рости на одному місці 80 і більше років. На багаторічному кущі одночасно зацвітає до 250 квіток. Уявляєте, що це за кущ? Квітка в діаметрі 25 см при висоті куща 1–2 м – справжній феєрверк квіту.

Особливості росту

Ця культура прийшла до нас із Далекого Сходу, як рослина підліску, тому й відносно світлолюбна – мириться із невеликим затіненням. Добре росте на сонячних, захищених від вітру ділянках з належно дренованим ґрунтом. Перезволоження не витримує, хоч і полюбляє вологий ґрунт.

Для нашого клімату досить зимостійка, невибаглива рослина. На зиму потребують укриття тільки окремі сорти.

Розмноження

Розмножується як насінням, так і вегетативно. Насіннєве розмноження застосовується для сортовиведення і для основних не махрових сортів.

Насіння висівають зразу ж після дозрівання, або ж закладають на стратифікацію.

Вегетативно розмножують для збереження сортових властивостей. Можливе розмноження зеленими живцями (рис. 1) та діленням кореня.

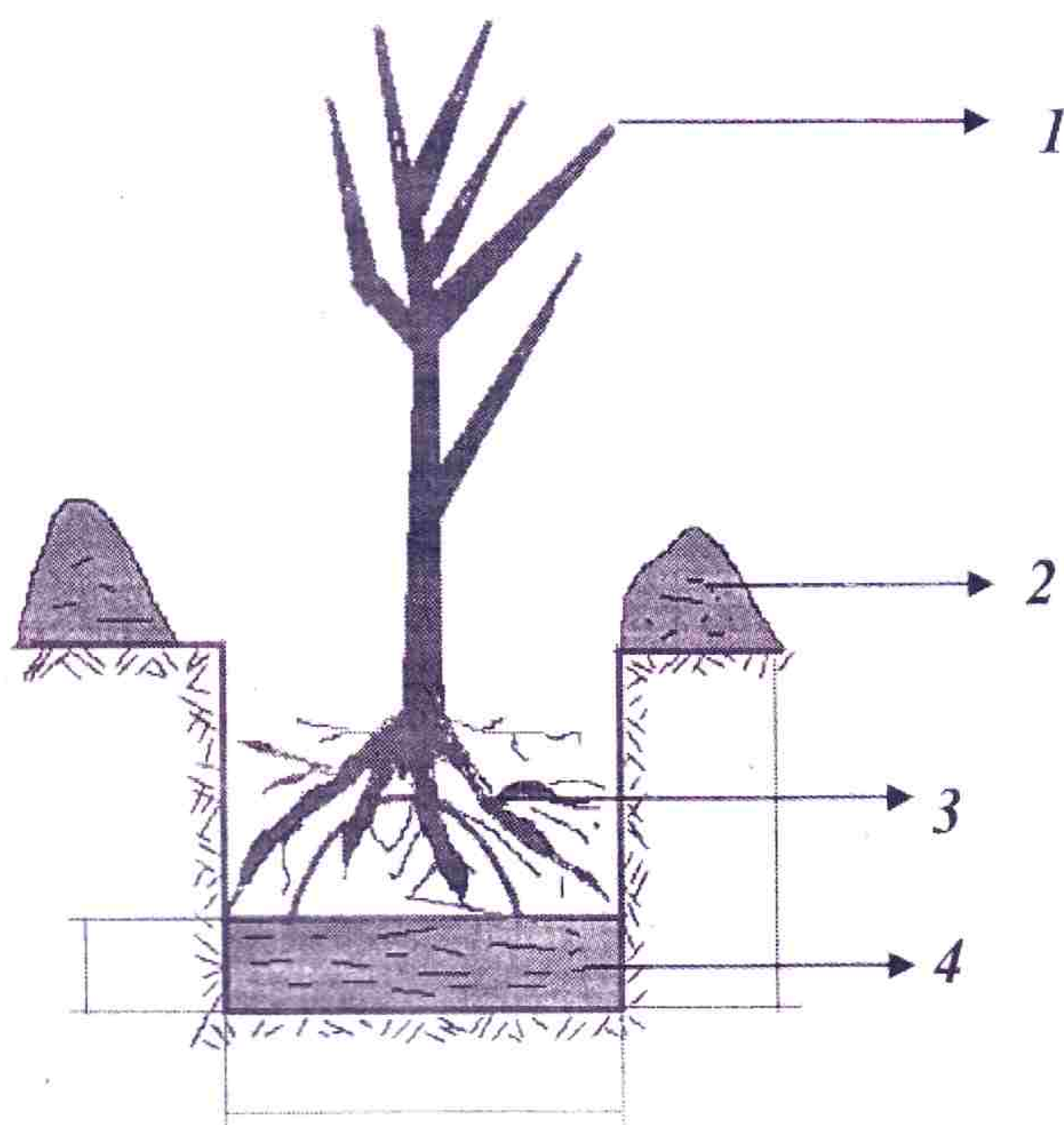

Рис. 2. Садіння саджанця піона деревовидного:
1 – саджанець, 2 – ґрунт для присипання коріння, 3 – корінь, 4 – субстрат.

Садіння

Рослина потребує родючого і добре зволоженого ґрунту. На одному місці піон деревовидний росте довго, тому посадкові ями копають, як під плодові дерева, розміром 50x50x60 см, а на бідних ґрунтах і супіску – 80x80x100 см. Відстань між кущами – не менше 1–1,5 м. На дно ями насипають перегній або торфокрихту 10–15 кг (1–2 відра), потім стільки ж родючої садової землі, додають 40–60 г суперфосфату, 20–25 г калійної солі, літрову банку деревного попелу і перемішують. На підготовлене дно насипають конусом садову землю з добривами (рис. 2). Тоді на горбик акуратно ставлять рослину і розправляють корені.

Після цього засипають родючим ґрунтом. Ущільнюють і поливають. Якщо ґрунт глинистий, важкий за механічним складом, тоді додають пісок чи листяну землю.

Підживлення

Піон деревовидний необхідно підживлювати ранньої весни, як тільки зійде сніг (30 г аміачної селітри, 20 г хлористого калію, 20 г суперфосфату), або курячим послідом – 0,5 л на відро. Можна внести 4–5 кг перепрілого коров`ячого гною. Вдруге підживлюють, коли пагони розпочнуть свій ріст, азотним добривом (50 г селітри на відро води). Третій раз – повним мінеральним добривом або коров'яком (1:5) чи збродженим курячим послідом (1:10) на початку цвітіння.

Можна також повторити підживлення під час цвітіння.

Коли літо посушливе і ви хочете, щоб квіти вас радували протягом тривалого часу, поливайте часто і рясно. Після цвітіння підживіть фосфорно-калійним добривом.

Хворобами і шкідниками піон не пошкоджується, в усякому разі, за роки свого спостереження за рослинами я ніяких пошкоджень не помічав.

Піон деревовидний використовується в декоративному садівництві для поодиноких насаджень на газонах, а також добре вписується в групові насадження у квітниках. Особливо прекрасно гармонує з бузком (період їхнього цвітіння збігається).

Тож рослина дуже красива і невибаглива. Хто любить красу й квіти – обов'язково посадіть у себе P. Sufrruticosa.

Василь Тибель,
с. Біла Криниця, Рівненська обл.

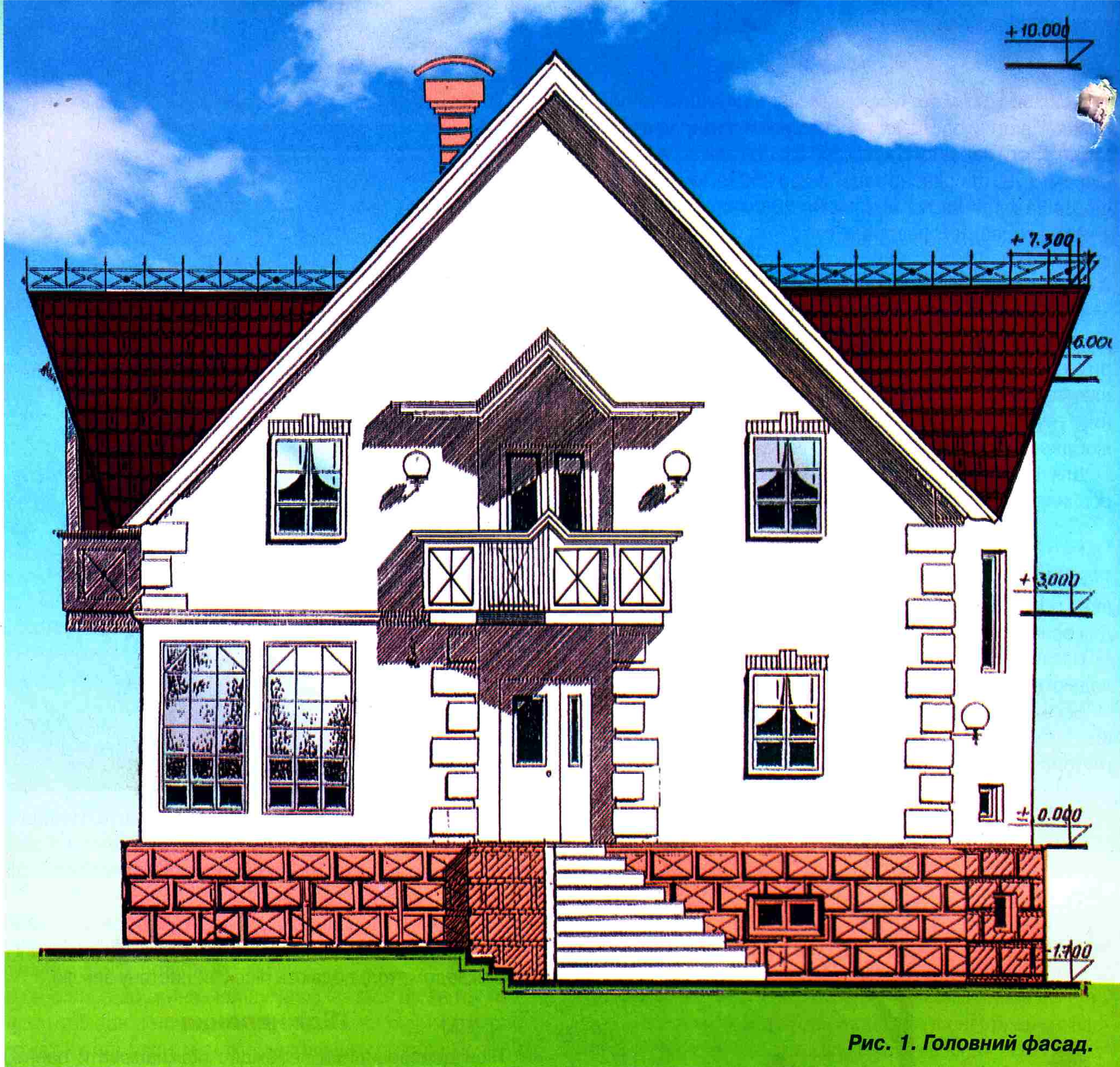

Рис. 1. Головний фасад.

Зручний будинок для великої родини

Взимку дачні й садові ділянки здебільшого безлюдні. І справа тут не лише в холоді й негоді. Дбайливі господарі не розпочинають масштабні роботи з облаштування власної садиби взимку, адже мороз і сніг обов'язково стануть на заваді під час доставки будматеріалів, їхнього розвантажування і, звичайно ж, спорудження дачного будинку.

Напровесні ситуація кардинально змінюється і настають сприятливі умови для початку будівельних робіт на власній дачній або присадибній ділянці. Однак ще є можливість остаточно визначитися з вибором проекту індивідуального житлового будинку чи внести у нього якісь корективи, аби потім не шкодувати про втрачені гроші й час. Тим більше, що кожен із забудовників прагне, аби омріяний власний дім був зручним, затишним і ошатним, тобто найкращим у світі.

Слід зазначити, що сучасні матеріали й передові технології ведення будівництва дають змогу здійснити цю заповітну мрію кожного індивідуального забудовника. Однак для цього архітектор-проектувальник і будівельники мають докласти неабияких зусиль і майстерності. Лише за таких умов багаторічна мрія може бути повністю втілена в життя, подарує задоволення, комфорт і радість господарям нової оселі, а також членам їхньої родини, близьким, знайомим, гостям.

Сучасні будівельні матеріали і прогресивні технологічні інновації у зодчестві, починаючи від проектування споруди й закладання фундаменту і закінчуючи оздоблювальними роботами та благоустроєм прилеглої території, дають змогу втілити у життя різноманітні планувальні й об'ємно-просторові ідеї забудовників. Однак майбутні господарі, відвідуючи будівельні виставки, переглядаючи рекламу по телебаченню й ознайомлюючись із спеціальною літературою, зокрема рекламними буклетами та прайсами будівельних фірм, звертають увагу на надзвичайно великий вибір запропонованих будівельних матеріалів і аксесуарів. І як тут прийняти рішення, коли в них, як кажуть, очі розбігаються?

Зорієнтуватися у цьому потоку спеціальної інформації, і справді, дуже важко. Тому найдоцільніше в такій ситуації, коли розгублений потенційний замовник звернеться за порадою до фахівців. Адже лише практикуючий архітектор зможе найкраще поєднати свої знання, сучасні вимоги норм будівництва, вподобання й фінансові можливості господарів-забудовників, врахувавши при цьому існуючу ситуацію, особливості ландшафту й чимало інших тонкощів і нюансів.

А таких нюансів й умов, які обов'язково впливають на формування планувальної та об'ємно-просторової структури будинку, що проектується, дуже багато. Зокрема, для реалізації всіх побутових процесів простір будинку необхідно розділити на певні функціональні зони й приміщення визначених розмірів і функціонально пов'язаних між собою.

Отже, з-поміж показників, які визначають якість планувального вирішення всього будинку, чи не найголовнішими є такі:

- склад і призначення приміщень;
- їхні розміри;
- освітлення й орієнтація;
- взаєморозміщення і взаємозв'язок усіх функціональних зон.

Яскравою ілюстрацією до вищесказаного можна вважати проект, розроблений автором статті (рис. 1–4). Його особливістю є те, що в основу композиційного рішення плану та фасаду покладено принцип симетрії. План складається з чотирьох рівнозначних сегментів, з яких можна сформувати будь-яку цікаву схему.

За даної схеми план має квадратну форму. Невеликі трикутні еркери надають певної динаміки фасадам цього будинку та особливої виразності його загальному вигляду.

Техніко-економічні показники забудови:
Будівельний об'єм – 900 м^2.
Площа забудови – 120,1 м^2.
Загальна площа – 300,5 м^2.
Габаритні розміри – 10,8 х 10,8 м.
Площа горища – 56 м^2.

Слід зазначити, що даний будинок відмінно підійде як для постійного проживання, так і для відпочинку великої родини, а також комфортного прийому гостей. І хоча на перший погляд він може декому здатися надто компактним, однак спроектований цей будинок без шкоди для функціональності. Окрім того, за задумом архітектора, простір його першого і другого поверхів має створювати відчуття затишку та домашнього тепла. Сприятиме цьому й елегантна, акуратно оформлена тераса, розташована на першому поверсі, і просторий балкон на другому.

На першому поверсі запропонованого проекту індивідуального житлового будинку передбачено вирішення вхідної групи (тамбур, розподільчий хол, сходи), гостьової зони, кухні, санвузла і просторої ванної кімнати (рис. 2). Слід зауважити, що загальна кімната та кухня-їдальня займають значну частину першого поверху, а це також надає максимальної зручності для проживання.

Окрім того, у двох приміщеннях першого поверху запроектовані лоджії, через які влітку можна потрапити у сад до альтанки, на город тощо. Також передбачено літній вихід із кухні-їдальні на простору терасу, що забезпечує функціональний зв'язок із присадибною ділянкою та дея-

Експлікація до плану першого поверху:

1) тамбур – 1,6 м^2;
2) коридор (розподільчий хол) – 11,2 м^2;
3) сходи – 9,2 м^2;
4) загальна кімната – 19,5 м^2;
5) кухня-їдальня – 14,2 м^2;
6) кабінет – 15,2 м^2;
7) спальня – 15,1 м^2;
8) санвузол, сполучений із ванною – 9,5 м^2;
9) гардеробна – 2,1 м^2;
10) тераса – 20 м^2.

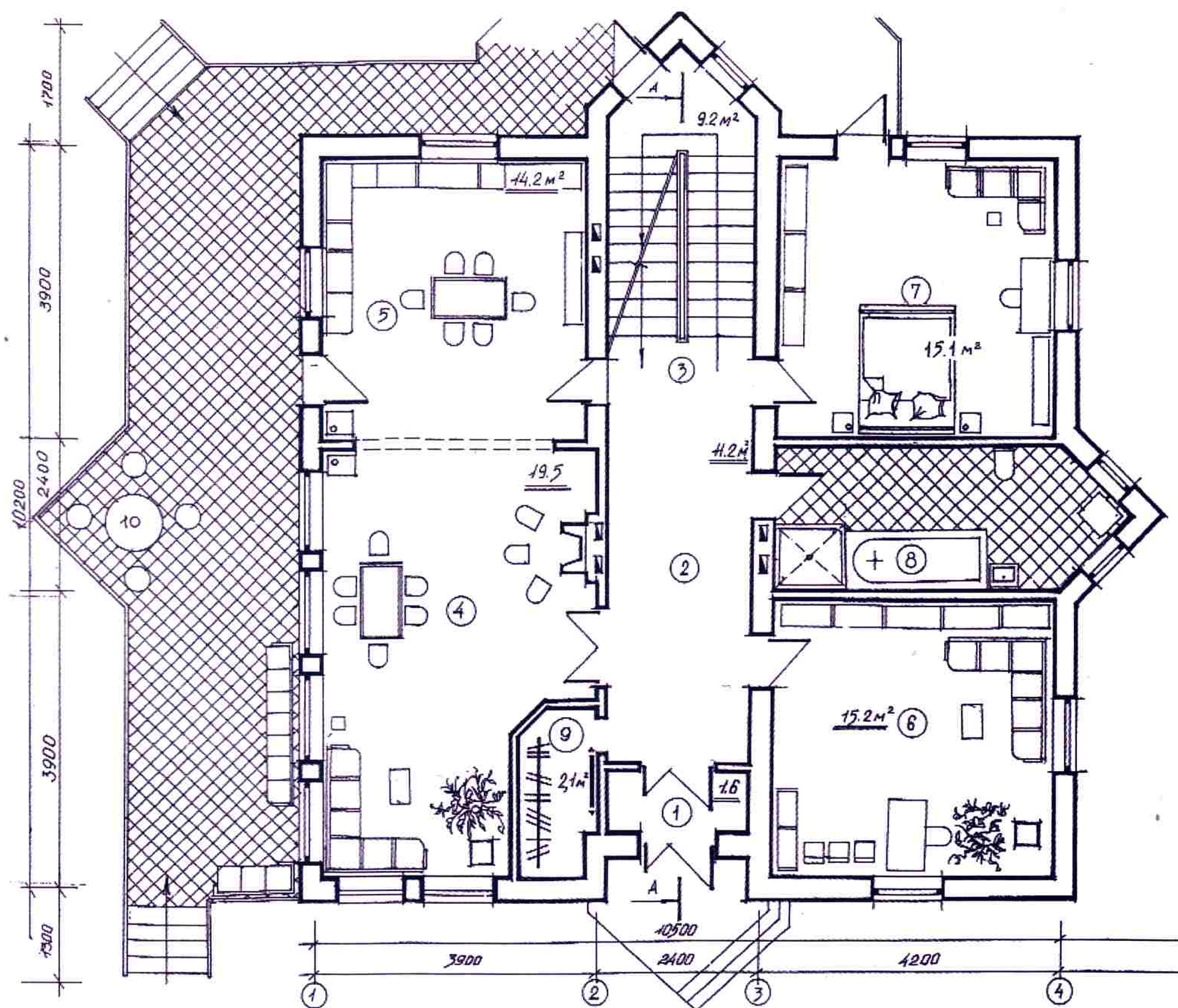

Рис. 2. План та варіант меблювання кімнат першого поверху.

кими спорудами, розташованими на ній: альтанкою, лазнею, тенісним кортом, басейном тощо.

Другий поверх будинку (рис. 3) також чітко розпланований, але він не менш просторий, ніж перший, хоча й відведений лише під зону відпочинку. Тут розташовані дві спальні для дорослих членів родини і дві дитячі спальні кімнати. Хоча за бажанням господарів одну з дитячих кімнат можна замінити на кімнату для няні або хатньої працівниці чи індивідуальну кімнату для гостей.

Отже, загальна схема плану досить компактна, раціональна й зручна в користуванні. Її центричність створює достатньо функціональні чарунки, рівновіддалені від розподільчого центра будинку.

Однією з "родзинок" даного проекту є використання трикутного еркера, про який уже йшлося вище. Зроблено це для збагачення виразності внутрішнього простору житлових кімнат, сходової клітки, посилення пластики й динаміки всіх фасадів будинку.

Тож, на нашу думку, у даному проекті індивідуального житлового будинку поєднані всі позитивні риси, характерні для зручного, раціонального й економічного заміського житла. А відтак цей проект спрямований на цілковите задоволення вимог замовника і має досить просте функціонально-планувальне і архітектурно-художнє рішення з досить виразним акцентуванням головного фасаду (рис. 1).

Його об'ємно-планувальне рішення базується на раціональній конструктивній схемі. Слід також зазначити, що на плані першого поверху (рис. 2) позначено тамбур, який дехто з індивідуальних забудовників нині вважає зайвим. Однак за вимогами кліматичного поясу, в якому знаходиться Україна, такий шлюз необхідний: він призначений для збереження температурного режиму в будинку в холодну пору року.

Окремої уваги заслуговує склад приміщень даного будинку, що створює у мешканців не тільки відчуття затишку й зручності, але й відчуття простору і свободи. Та чи не найцікавішим у вирішенні плану є чіткий функціональний взаємозв'язок: кухня-їдальня і загальна кімната. Ці приміщення об'єднані в єдиний простір, який розділяється умовно. В їдальні розташовано великий камін, який добре видно з будь-якої точки загальної кімнати. Він створює неповторний затишок у приміщенні, теплу атмосферу, об'єднує родину для дружнього відпочинку і призначений стати, так би мовити, доброзичливим центром усього вашого будинку.

Слід зазначити, що таке умовне зонування надає можливість поліфункціонального використання даного блоку приміщень. Тобто, за бажанням господарів їдальню і загальну кімнату можна обладнати як для проведення тихого сімейного дозвілля, так і для активного відпочинку (більярдна, домашній кінотеатр, спортивна кімната тощо).

Окремо варто зупинитися на архітектурі даного будинку. Його фасади та інтер'єри є суттєвим досягненням у пошуку художнього образу сучасного європейського житла. Органічно виглядає похила покрівля із сучасної металочерепиці. Гарні білі фасади гармонійно оздоблені невеликими деталями, характерними для стилю німецького селянського або мисливського помешкання: декоративними ліхтарями або деталями оздоблення з металу на самому фасаді чи на огорожі (рис. 1).

Експлікація до плану другого поверху:

1) хол (розподільчий коридор) – 12 м²;

2) сходи – 8 м²;

3) дві спальні для дітей та дві спальні для дорослих по 9,8 м²;

4) ванна, санвузол – 8,9 м²;

5) гардеробна – 8,8 м²;

6) балкон – 5,05 м².

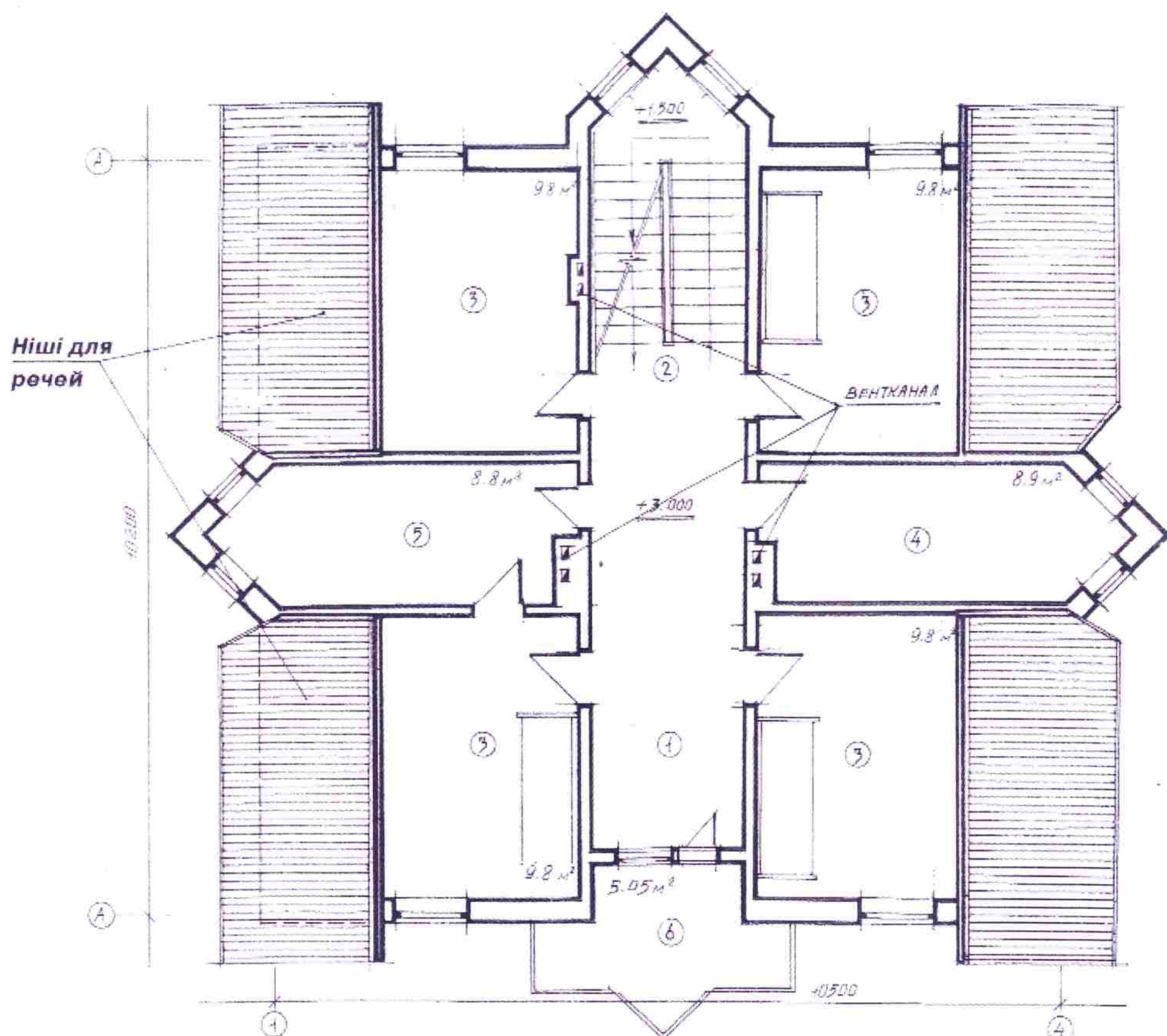

Рис. 3. План другого поверху.

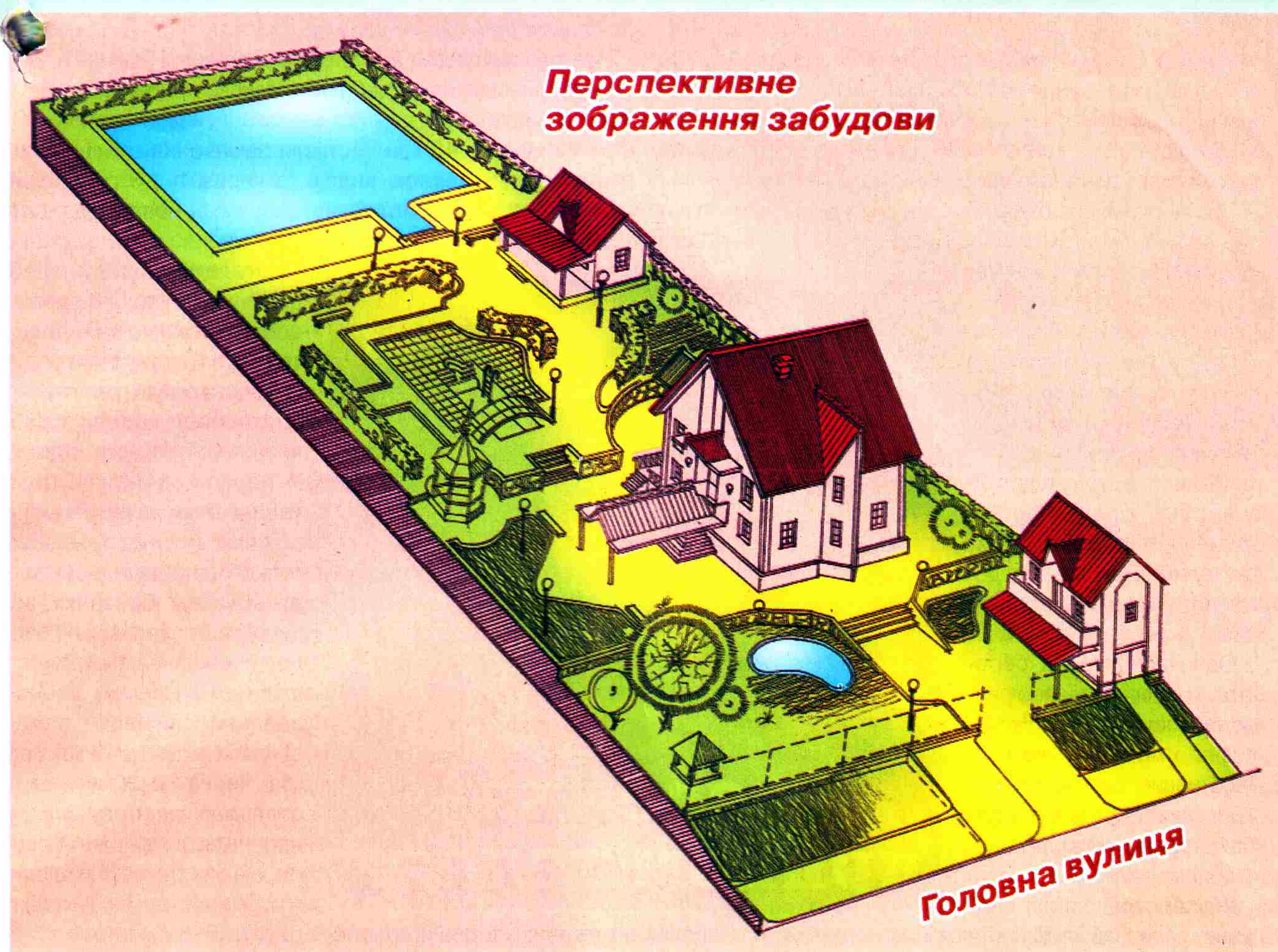

Рис. 4. Загальний вигляд забудови ділянки.

Щодо сходів, то вони виготовлені з деревини за оригінальним проектом і також надають неповторності й затишку будинку. До речі, використання дерева в оздобленні інтер'єрів і фасадів житла поряд із сучасними будівельними матеріалами завжди було і залишається досить популярним у європейській архітектурній практиці. За відповідної спеціальної обробки деревини її естетичні та художні якості поліпшуються, а довговічність експлуатації збільшується у 5–6 разів.

Отже, даний будинок характерний своєю виразною покрівлею і місткою зручною терасою, у ньому все функціональне і відчувається простір. Тож у ньому повністю передбачено все необхідне для комфортного відпочинку і проживання великої родини. Сподіваємося, що він стане для неї тихою гаванню у неспокійному життєвому морі у наш час.

Насамкінець, хотілося б нагадати нашим забудовникам важливий момент: у сучасній архітектурі можна виділити кілька основних тенденцій розвитку і вдосконалення житлового середовища. З-поміж них варто визначити деякі принципи на найближчу перспективу:

- підвищення ролі функціональної організації планів під час компонування будинку;
- формування і розвиток єдиного простору помешкання, його загальної зони;
- удосконалення всіх складових будинку і розвиток складу його приміщень.

Бажаю успіхів!

С.В. Сьомка,
кандидат архітектури,
викладач Київського національного
університету будівництва і архітектури

Отелення і прийом теляти

Для того, щоб отелення корів відбулося благополучно, до нього треба підготуватися заздалегідь. За 7–10 днів до отелення необхідно ретельно прибрати і побілити приміщення, де відбуватиметься розтелення корови. Чисте, сухе, тепле приміщення – це вірна гарантія збереження належного здоров'я корови і її теляти.

Про наближення отелення свідчать такі ознаки: зв'язки в ділянці тазу й кореня хвоста розслаблюються, зовнішні статеві органи набухають, корова більше лежить, проявляє неспокій, часто дивиться на живіт. Якщо з'являються потуги, значить, отелення почалося. Готуйтеся до прийому теляти. Замініть брудну підстилку в стійлі, де відбувається отелення, підготуйте клітку для теляти. Головне – не допускайте суєти й поспішності.

Одночасно треба обробити корову дезінфікуючими засобами: задню частину тіла і ратиць обмити 2-відсотковим розчином креоліну, лізолу або 0,1-відсотковим розчином марганцевокислого калію.

У здорової корови отелення, зазвичай, відбувається благополучно. Але все ж незадовго до нього треба встановити біля корови чергування, щоб у разі необхідності надати допомогу під час розтелення.

Новонароджене теля кладуть на чисту мішковину або брезент, розстелені поверх чистої соломи. Слиз з рота й ніздрів видаляють чистою ганчірочкою. Потім ганчірочкою насухо витирають морду та очі теляти. Якщо пупковий канатик не обірвався, його відрізують чистими, продезінфікованими ножицями на відстані 10–12 сантиметрів від живота теляти. З кінця пупкового канатика вичавлюють кров і припікають його йодом.

Корова, що розтелилася, зазвичай, прагне облизати свій приплід. Цьому перешкоджати не слід, навпаки, треба ближче підкласти новонароджене теля до матері. Облизуючи теля, корова очищає пори шкіри, що підсилює кровообіг. Після того, як теля обсохне, його слід перенести до іншого – чистого, світлого й теплого приміщення.

За щонайменших ускладнень, затримання посліду негайно кличте ветеринарного фахівця.

Допускається утримання теляти з матір`ю у перші 5 днів. Відтак потрібно підтримувати в чистоті стійло, а також вим'я і тіло корови, що запобігає можливості захворювання малюка, особливо на розлад шлунково-кишкового тракту. Молозиво має імунні властивості, тому допоможіть новонародженому теляті знайти вим'я матері не пізніше як за годину після отелення. Надалі теля самостійно смоктатиме маму, тільки-но трохи зголодніє. Пам'ятаєте й про те, що молозиво, яке залишилося після годування, потрібно періодично видоювати.

Після того, як новотелена корова відпочине, необхідно обмити теплою водою з милом її задні ноги, черево біля вимені, а також вим'я та обов'язково насухо витерти чистою тканиною. Дайте відро підсоленої бовтанки. Забруднену підстилку треба обов'язково прибрати й підстеляти чисту, свіжу.

Через 30–40 хвилин після закінчення отелення корову поять теплою водою, а через 1–1,5 години (не пізніше) доять і молозиво випоюють новонародженому теляті.

Отелену корову треба доїти не менше 5–6 разів на добу, залежно від її продуктивності й стану вимені.

Годувальний режим новотеленої корови треба витримувати дуже суворо. У перший день їй дають уволю якісне лугове сіно або сіно з сіяних трав. Наступного дня до раціону вводять також бовтанку або густу кашу з висівок не більше 1 кілограма; в подальших 3–4 дні норму добової даванки висівок можна збільшити до 1,5–2 кілограмів. Через 20–30 днів після отелення здорову корову переводять на повний раціон, маючи на меті завдання у короткий термін, без шкоди для здоров'я корови, довести її добовий надій до максимального рівня.

Годування й утримання новонароджених телят

Якщо після народження оброблене теля переводять до клітки, на її дно слід постелити товстий шар соломи. Клітку можна поставити в корівнику, якщо в ньому сухо, а температура повітря не опускається нижче 12°C і немає протягів. За відсутності таких умов теля потрібно помістити до іншого приміщення. Його слід поїти свіжим молоком. У перші дні після отелення у корів молоко за своїм складом надто відрізняється від звичайного і називається молозивом. У молозиві порівняно із звичайним молоком міститься у 2 рази більше сухих речовин, майже в 4 рази – білків, у 1,5 раза мінеральних речовин. У ньому містяться особливі антитіла, які оберігають організм теляти від інфекційних захворювань, а також майже всі вітаміни. Його кислотність становить 30°T (замість 20°T молока).

Завдяки всім цим властивостям молозиво слугує незамінним кормом для новонароджених телят у перші дні їхнього життя. Тому випоювати теляті свіже тепле молозиво треба за можливості частіше. У перший день його дають 4–6 разів, починаючи з 0,5–1 л, а в наступні дні разову норму поступово доводять до 2–3 л. Молозиво швидко змінює свій склад. Зокрема, у перше доїння воно містить до 20% білка, в друге – близько 12%, а в третє – до 6%. У першу добу після отелення корови в молозиві міститься 22,1% сухих речовин, зокрема 3,6% жиру, 14,3% білка, 0,26% кальцію і 0,24% фосфору, тоді як у молоці цих речовин міститься значно менше: сухої речовини – тільки 12,1%, білка – 3,25%, кальцію – 0,13%, фосфору – 0,11%.

Необхідні даванки молозива забезпечують швидкий ріст теляти й високі прирости, організм набуває стійкості проти шлунково-кишкових та інших захворювань. Для поліпшення травлення телятам, починаючи з другого дня життя, можна давати по 1–1,5 л води температурою 20–25°С. Період молозива триває 3–5 днів, після чого у корови починає утворюватися звичайне молоко. Догляд за телям, особливо в перші дні життя, повинен бути особливо дбайливим. Щоденно 2–3 рази прибирають гній з клітки, змивають забруднені місця, а також дійницю після кожного використання потрібно ретельно промивати й обшпарювати, занурювати на декілька хвилин в окріп. Під час годування, особливо в перші дні, потрібно стежити за тим, аби теля пило молозиво й молоко невеликими ковтками. Найзручніше для цього використовувати соскову напувалку. За відсутності такої напувалки телят привчають пити з посуду.

Спочатку наливають невелику кількість молока до посуду і підносять до рота теляти, допомагаючи захопити молоко за допомогою вказівного пальця, змоченого молоком. Надалі для полегшення годування відро для молока прикріплюють до стінки клітки так, щоб зручно було наливати в нього молоко зовні й пити теляті зсередини клітки. Кращою для теляти є індивідуальна переносна клітка завдовжки 120 см, завширшки 45–50 см, заввишки 100 см, на ніжках заввишки 35–40 см. Підлогу в клітці роблять з дощок з невеликими щілинами для стоку сечі. На передній стінці за допомогою спеціальних утримувачів прикріплюють відро для молока й годівницю для концентрованих та інших кормів.

У такій клітці телят тримають до 2–3-місячного віку. Проте в клітці обмежується рух тварини, тому надалі телят краще тримати у стійлі на прив'язі поряд з коровою. А також краще, якщо між тваринами буде поставлена невелика перегородка або бар'єр з рейок. Замість описаної переносної клітки для утримання теляти в молочний період можна обладнати місце поряд із стійлом корови, відокремивши його огорожею. На одній із стінок у цьому випадку треба обладнати годівницю й гніздо для відра або молочної напувалки. Площа такої клітки може бути в 1,5–2 рази більша, ніж переносних. Утримувати теля у ній можна без прив'язі до 5–6 місяців, краще на глибокій незмінній підстилці. Проте для підтримання чистоти необхідно щодня робити прибирання клітки й замінювати забруднену підстилку свіжою.

Після кожного годування мордочку теляти слід витерти чистою ганчірочкою або рушником. Щоб теля росло дужим і здоровим, не економте молоко, але й перегодовувати не слід. Заміна звичайного молока молочними відвійками допускається не раніше 30–35-го дня. Якщо немає молочних відвійок, їх замінюють молоком, розбавленим у два рази відваром трав (кінський щавель, звіробій). Поступово з місячного віку до раціону вводять концентрати: перші порції не перевищують 100 г. Телятам потрібно згодовувати вівсянку у вигляді бовтанки – киселю. Для приготування бовтанки беруть 80–85 г вівсянки, запарюють 1 л окропу і помішують протягом 10 хвилин. Денні норми вівсяного киселю залежно від віку такі: 12–15 днів – 100–300 г; 16–18 днів – 450 г; 19–20 днів – 600 г; 21–24 дні – 700 г; 25–28 днів – 900 г; 29–31 день – 1200 г; 32–35 днів – 1800 г; 36–45 днів – 2400 г.

З двомісячного віку концентрати згодовують у запареному вигляді та поступово переходять на грубі корми. З настанням теплих весняних днів телят потрібно привчати пастися на пасовищі. У хмарні дні без опадів їх можна випустити на увесь день. У дощову погоду тварини перебувають у приміщенні.

*Підготувала **Ніна Дець***

Як правильно годувати гусенят

Від правильного годування значною мірою залежать здоров'я і ріст молодняку. Годувати гусенят треба відразу, як тільки вони обсохнуть. Чим раніше почати годувати й напувати їх після вилуплення, тим швидше в них розсмоктується залишковий жовток, вони краще ростуть і зберігаються. У перші три дні гусенят годують 6–7 разів на добу, через кожні 3–4 години. Поживними кормами для гусенят у перші дні життя є круто зварені подрібнені яйця, перемішані з подрібненим зерном (жовта кукурудза, пшоно, пшениця, дрібна вівсянка, ячмінна, манна або вівсяна крупи, комбікорм), а також крихтами й скоринками білого хліба, попередньо розмоченими. Необхідно додати й висівки та подрібнену зелень (конюшину, люцерну, кропиву, різнотрав'я з городу), терту червону моркву. Цю суміш розсипають до лоткових годівниць, які ставлять недалеко від місця обігрівання. Яйця можна замінити свіжим сиром. Перед згодовуванням сир так само, як і яйця, перетирають із подрібненим зерном. Чим різноманітнішим буде корм для гусенят, тим краще вони ростуть.

Зелень гусенятам можна давати з першого дня їхнього життя у кількості 50% (за масою), додаючи до кормосумішей. Готують зелень безпосередньо перед черговим згодовуванням, подрібнюючи її до 0,5–1,5 см. Більші частки зелені гусенята поїдають гірше. Не рекомендується довго зберігати зелений корм, оскільки в ньому швидко втрачаються вітаміни.

З тижневого віку до раціону гусенят уже вводять коренеплоди, а з тритижневого – харчові відходи. Поживним кормом для гусенят з перших днів їхнього життя є розмочений подрібнений горох, змішаний з яйцями і свіжою зеленню, крупою та сиром.

Молочнокислі продукти (сир, кисляк, молочні відвійки) використовують для приготування вологих розсипчастих мішанок. З 4–5-го днів життя гу-

сенятам можна вводити до раціону макуху, попередньо розмочену у воді, а також варені картоплю та буряки. За необхідності сиром можна замінити рибне й м'ясо-кісткове борошно. На початку вирощування гусенята здатні збільшувати живу масу на 50–80 г за добу, якщо згодовувати їм до 10–15 г сиру за день на голову.

Корм дають у вигляді вологих розсипчастих мішанок, волога борошняна суміш за стискання в руці й наступному розтискуванні має розсипатися. З наступного дня гусенят годують із коритець. З віком кількість годувань зменшують до 3–4 на день. Вологі мішанки можна замішувати на збираному молоці, сколотинах, м'ясному й рибному бульйонах. Гусенятам не можна давати клейкі мішанки, тому що вони закупорюють носові отвори, що іноді спричиняє запалення порожнини носа. До 20-денного віку зернові корми, призначені гусенятам, відсівають від оболонок.

У березні–квітні й на початку травня, коли молодої зеленої трави ще малувато, а поповнити раціон вітамінами потрібно, до мішанки корисно додавати трав'яне вітамінне борошно, дрібну сінну потерть, дріжджі пекарські й кормові, риб'ячий жир. До раціону гусенят також додають мінеральні корми, мелені черепашки, крейду, дрібний гравій, пісок. Мінеральні корми мають постійно бути в окремих годівницях.

Пісок можна перемішувати із гравієм. За відсутності черепашок й кісткового борошна гусенятам згодовують трикальційфосфат або знефторений фосфат у кількості до трьох грамів на одну голову за день. А також необхідно стежити за тим, щоб корм у годівницях не закисав. Перед черговою даванкою годівниці очищають від залишків корму. Зацвілі й прокислі корми спричиняють у гусенят (особливо до 12-місячного віку) розлад травлення та захворювання на аспергільоз.

Поряд із кормом ставлять напувалку з водою. Гусенят потрібно забезпечувати доброякісною водою: водопровідною, криничною або чистою із проточних водойм. Із стоячих водойм воду використовують тільки після дослідження її на бактеріальне забруднення та наявність збудників глистних інвазій. З десятого дня життя для профілактики гусенятам через день до питної води додають марганцевокислий калій, розведений до рожевого кольору, аби уникнути появи перозису (недорозвинення великих гомілкових кісток та деформації сухожиль), що позбавляє їх здатності нормально пересуватися. Рівень води в напувалці має бути такий, щоб вони могли вільно прополоскати носові отвори.

Вирощуючи гусенят на м'ясо без вигулів (з 21-денного до 60–70-денного віку), рекомендується такий раціон (%): зерно мелене – 20, висівки пшеничні –10, горох, сочевиця, боби –10, макуха соняшникова або соєва – 7, свіжа подрібнена зелень – 50, черепашки або мелена крейда – 2,5, сіль – 0,5.

З 20-денного віку в раціоні гусенят до 30% зерноборошнистих кормів можна замінити вареною картоплею або харчовими залишками із кухні й столу. Всі корми, що входять до складу раціону, перед згодовуванням добре перемішують. Свіжу зелень гусенятам дають як у вологих мішанках, так і з окремих годівниць ясельного типу.

На одне гусеня, вирощене на м'ясо до 60–70-денного віку за утримання у дворі, затрачається в середньому 8–10 кг зерноборошнистих кормів, 3–3,5 кг макухи й 25–30 кг зелені. Гусенята наприкінці вирощування, зазвичай, важать 4–4,5 кг. Отже, на 1 кг приросту живої маси затрачається близько 2–2,5 кг зерноборошнистих кормів і 6–8 кг свіжої зелені.

Гусенят, яких вирощують на розплід або на забій восени, випускають на вигули з 21-денного віку й вирощують із максимальним використанням трави пасовищ, насіння бур'янів та диких рослин і зерна-падалиці з одно- або дворазовим підгодовуванням. Деякі аматори, вирощуючи гусенят, у перші два дні життя дають їм поживно-лікувальну суміш, яка складається з молока й жовтка, приготовлену так: у половині склянки незбираного коров'ячого молока ретельно розбовтують один жовток курячого яйця, додають щіпку цукрового піску й на кінчику ножа – пеніцилін або біоміцин. Гусенятам, що захворіли, дають таку суміш до повного одужання.

Молодняку, який підріс, концентровані корми згодовують у вигляді цільного зерна (пшениця, овес, горох). До того ж підгодовують гусенят до повного відростання у них махового пір'я на крилах. Із цього часу основним і єдиним джерелом корму є пасовище й зелена маса, зібрана на городі, в саду або в лісопосадках.

Дуже часто гусівники-любителі для забезпечення маленьких гусенят зеленню напровесні пророщують овес або ячмінь. Спосіб пророщування зерна в домашніх умовах нескладний. Для цього виготовляють ящики з висотою бортика 3–4 см з дощок, фанери або металу (тільки без іржі), насипають зерно шаром 2–3 см, поливають водою й ставлять у тепле темне місце ящик на ящик. Як тільки зерно починає проростати, ящики виносять на світло. Зелень швидко росте. Коли вона досягає висоти 10 см, її обережно зрізують ножицями, а корінь знову поливають. З одного посіву, зазвичай, знімають три врожаї зелені. Зрізувати зелень треба безпосередньо перед згодовуванням гусенятам.

Поради записала
Галина Коваленко

Особливості розвитку сільського туризму в Україні або, про невикористані можливості українського села

Випуск №2

Продовжимо наше спілкування на тему особливостей розвитку сільського туризму у будь-якому селі нашої країни (Початок теми див. у "ДСГ" № 1, 2010). Матеріал даного випуску присвятимо поняттям "сільський", "аграрний" та "екологічний туризм", які в Україні відомі з 90-х років XX століття.

Як відомо, у сфері туризму існують різні його види: культурний та пізнавальний, зосереджений в історичних місцях і поселеннях, оздоровчий та спортивний – в курортних приморських та гірських районах, екологічний та навчальний – на територіях природно-заповідного фонду та на ландшафтних територіях, сільський та аграрний туризм – у сільських місцевостях. Крім цього, є специфічні види туризму: діловий, релігійний, науковий, розважальний, краєзнавчий, етнографічний, спелеотуризм тощо.

За прогнозами фахівців Всесвітньої Туристичної Організації (ВТО), у XXI столітті туристична галузь буде провідною у світовій економіці. Одночасно відбуватиметься зміна уподобань туристів – від переповнених галасливих місцевостей до контактів із природою, тишею і спокоєм, здоровим довкіллям та чистим повітрям.

Тому сучасна туристична мода піднімає на пік масової популярності подорожі у сільську місцевість, де міського туриста скрізь оточує екзотика: аграрні і сільські пейзажі, традиційний селянський спосіб життя, свійські тварини, екологічно чисті продукти, обряди, звичаї: різдвяні колядки, свято весни, надії на успішний збір урожаю, осінні свята. А також етнографічно-культурні явища, які поєднані із традиційними ритуалами: привітання з "хлібом та рушником", "толока" – участь громади у збиранні хліба, сінокосі; промисли – мисливство, рибальство, збиральництво, чумацтво; ремесла – ткацтво, килимарство, вишивка, малярство, різьблення, гончарство, писанкарство; народна архітектура – хата, клуня, хлів, комора, церкви та каплиці, млини та вітряки; українське народне вбрання, народна кухня та фольклор.

При цьому головною рушійною силою бурхливого розвитку сільського туризму є швидко зростаючий попит на відпочинок у природному середовищі та достатні ресурси села: незайняте сільське населення, приватний житловий фонд, сільськогосподарська продукція та історико-культурна спадщина.

Отже, розглянемо основні поняття, що стосуються туризму у сільській місцевості.

Сільській туризм – вид туризму, що передбачає тимчасове перебування міських жителів у сільській місцевості (селі) для відпочинку та отримання ними відповідних послуг, головними з яких є проживання та харчування, інших видів послуг, що спрямовані на задоволення потреб туристів. З іншого боку, сільський туризм передбачає діяльність сільського населення з надання цих послуг.

Природно, що перевагою користуються сільські населені пункти з чистим природним середовищем та гостинним сільським населенням.

В Україні сільський туризм функціонує у двох формах: чистого виду, що передбачає надання послуг на базі приватного міні-готелю, і це є основним джерелом доходів його власників. А також змішаного виду – це надання послуг гостинності поряд із веденням особистого селянського (фермерського) господарства. У такому випадку доходи від діяльності з надання гостинності відпочиваючим будуть доповненням до основного доходу від сільськогосподарської або інших видів діяльності.

Поняття "сільський туризм" часто ототожнюють з поняттям "аграрний туризм" (агротуризм). Дійсно, між ними багато спільного. Однак поняття "сільський туризм" за змістовим наповненням значно ширше порівняно із поняттям "агротуризм". Таким чином, агротуризм є однією з найпоширеніших форм сільського туризму.

Отже, агротуризм – це вид туризму, який зосереджений на сільських територіях і пов'язаний з сільським (фермерським) господарством, що одночасно надає послуги з проживання та харчування, знайомить із сільськогосподарською діяльністю та залучає до традиційних форм господарювання.

Екологічний туризм – це пізнавальний і відпочинковий вид туризму, зосереджений на природних (малозмінених людиною) територіях. Синонімом поняття "екотуризм" є поняття "природничий туризм".

Популярними є активні форми екотуризму: піший, велосипедний, водний, кінний, збиральництво, рибальство, мисливство тощо.

Екотуризм – це вид проведення вільного часу у формі невпинного руху, відкриття дикої природи, ознайомлення з природними й історичними атракціями території, пізнання традицій і місцевої культури. При цьому сільські оселі можуть використовуватись як база для ночівлі та харчування екотуристів.

Наведені вище поняття вже увійшли в лексику українських туристів і туроператорів, а також державних структур, що займаються питаннями регулювання цих видів туризму в Україні. Законодавчо закріплено термін "сільський зелений туризм", юридичний зміст якого трактується як відпочинок в українському селі. Ця сфера дозвілля охопила широкий спектр форм відпочинку на селі: від стаціонарного відпочинку в сільській місцевості (власне сільський туризм), відпочинку у туристичних центрах та курортах, що в адміністративному плані є селищами та малими містечками, до відпочинку в сільських господарствах (агротуризм).

Доповнення визначення "сільський туризм" означенням "зелений" підкреслює його екологічну орієнтацію.

Декілька слів щодо відмінності між "сільським" та "міським" туризмом.

Погодьмося, багато видів відпочинку можуть розвиватися як у міській, так і сільській територіях (скажімо, кінний туризм, пляжна рекреація, історичний, гастрономічний туризм тощо).

Однак переваги сільського виду відпочинку полягають у наявності відкритого простору сільської місцевості, природного середовища, туристично-рекреаційних споруд малого розміру, проведенні багатьох видів діяльності на чистому повітрі. Натомість сільський зелений туризм надає можливість повного психічного і фізичного відновлення та зняття напруги, що виникає в індустріальному середовищі. Активний відпочинок, спілкування з природою і простими гостинними людьми значно підвищують життє- і працездатність міського мешканця.

У наступних випусках ми подаватимемо поради початківцям, зокрема, досвід інших країн, розповімо про суть і значення сільського зеленого туризму в Україні, питання правового регулювання. Окремо ми з вами обговоримо те, що очікує турист у селі, як підготувати садибу до прийому гостей, про ваші права та обов'язки, про мережу "Українська гостинна садиба", екологічне маркування "Зелена садиба" тощо.

В.П.Васильєв,
експерт-дорадник з розвитку сільських територій, маркетингу та сільського туризму

Конкурс "Віртуози української кухні"

Дорога редакція улюбленого журналу "Дім, сад, город"! Залюбки всією сім'єю читаємо журнал. Жіноча половина нашої сім'ї захоплюється кулінарною сторінкою. Вирішили надіслати і свої рецепти на конкурс "Віртуози української кухні".

*Сім'я **Жовтобрюхів**,*
с. Кузьмина Черкаської обл.

Салат з моркви, кураги та лимона

Треба мати: 200 г моркви, 100 г кураги, 1 лимон, 0,5 склянки сметани, кілька гілочок петрушки, цукор-пісок або мед за смаком.

Моркву натерти на тертушці з середніми отворами. Курагу промити, перебрати, дрібно нарізати і з'єднати з морквою. Лимон нарізати скибочками. Два кружальця розрізати навпіл і залишити для прикрашання. Решту лимона звільнити від шкоринки і дрібно нарізати. Заправити сметаною з медом або з цукром. Вимішати, викласти в салатницю. Прикрасити скибочками лимона та зеленню петрушки.

Мисливські ковбаски по-домашньому

Треба мати: добре вичинені й промиті оболонки курячих кишок, м'ясо свинини або курки, крохмаль, часник, перець, сіль, олію для смаження. Кількість продуктів довільна залежно від того, яку кількість ковбасок ви хочете отримати, але не менше 0,5 кг свинини або курки.

Ковбаса буде смачною, якщо свинину і курку взяти у пропорції 1:1. М'ясо нарізаємо дрібними кубиками або пропускаємо через м'ясорубку з великими отворами. Солимо, перчимо за смаком та додаємо пропущений через часникодавку часник. Все ретельно вимішуємо. Можна додати спеціальні спеції для ковбас або смаженого м'яса (продаються готові у пакетиках).

На м'ясорубку накручуємо спеціальну насадку для ковбас, а на неї надіваємо курячу кишку. Кінець оболонки зав'язуємо і нещільно начиняємо. Проварюємо у підсоленому окропі, а потім 10 хв. підсмажуємо на сковороді до рум'яної шкоринки. Подавати ковбаски до столу можна як гарячими, так і холодними.

Гарбуз, запечений з м'ясом

Треба мати: невеликий гарбуз, 700–800 г м'яса, картоплю, сметану, лаврові листочки.

З невеликого цілого гарбуза зрізуємо верх так, щоб його можна було потім прикласти на місце. Ефектно виглядатиме й гарбуз із невеликим хвостиком. Треба вичистити гарбуз ложкою всередині, залишивши стінки товщиною 3–4 см.

Будь-яке м'ясо посікти, обсмажити у сметані, посолити, приправити перцем. При бажанні можна додати смажену великими шматочками картоплю. Все перекласти у підготовлений гарбуз, залити сметаною, додати 1–2 лаврових листочки, накрити зрізаним верхом, закріпивши його сірниками або зубочистками. Покласти на сковороду, а ще краще – у велику каструлю, накрити кришкою і поставити в духовку. Упарювати до готовності 1,5–2 год. залежно від температури у духовці.

Пиріжки, змащені яйцем

Треба мати: 500 г борошна, 100 г вершкового масла, 0,5 склянки води, 1 чайну ложечку солі без верху.

Для начинки: 200 г печінки або м'яса, 50 г вершкового масла, 3 морквини середнього розміру, 2 цибулини, 1 яйце, сіль, перець, склянка олії.

Із борошна, води та масла приготувати тісто, добре його вимісити і поставити у холодне місце на 15–20 хв. Після цього тісто треба розкачати у продовгуватий пласт товщиною 1,5 см. Дві третини цього пласта змастити м'яким вершковим маслом і накрити його незмащеним тістом. Отриманий товстий пласт тіста знову розкачати і скласти у п'ять шарів, не змащуючи маслом. Для цього спочатку відігнути один край тіста, потім другий. Відігнуті половини перегнути одну над іншою. Тісто знову треба поставити на холод на 15 хв.

А тим часом готуємо начинку: печінку треба нарізати дрібними шматочками й обсмажити на маслі, вийняти зі сковороди на тарілку. Моркву промити, натерти на великій тертушці й обсмажити у тому жирі, у якому смажилася печінка. Цибулю дрібно посікти і обсмажити разом з морквою. До начинки додати смажену печінку, сіль, перець, вимішати. Збити яйце до утворення піни. Тісто розкачати у пласт, вирізати однакові кружальця. Кожний змастити збитим яйцем і викласти на нього печінку, розрівнявши її по усій поверхні, залишивши лише край для защипування. Пиріжки защипнути, надати їм довгастої форми. Смажити у киплячій олії з обох боків до утворення золотистої шкоринки.

Такі пиріжки можна не смажити в олії, а запекти у духовці, змастивши збитим яйцем.

Рибний пиріг

Треба мати: 2 склянки борошна, 60 г вершкового масла або маргарину, 25 г дріжджів, 2/3 склянки молока, 1,5 столових ложки без верху цукру, 1 чайну ложечку солі, 2 яйця (одне яйце для змащування пирога).

Для начинки: 250–300 г річкової або морської риби, 2 цибулини, 2 картоплини, 2 столових ложки з верхом вершкового масла або маргарину для обсмажування.

Половину молока підігріти. Дріжджі розвести у теплому молоці. Решту молока з'єднати з розведеними

ріжджами, додай яйце, сіль, цукор. Ретельно вимішати. Борошно підсипати поступово. Розтоплене масло влити в кінці вимішування. Добре вимішане тісто відстає від стінок посуду і не

липне до рук. Залишіть тісто в теплому місці, щоб відстоялося.

А тим часом готуємо начинку. Рибу варимо у підсоленій воді і видаляємо кісточки. Цибулю подрібнюємо і обсмажуємо, з'єднуємо з рибою.

Від готового тіста треба відділити шматочок тіста для прикрашання пирога. Тісто розкачайте у пласт і викладіть у змащену форму так, щоб краї тіста лягали на бортики форми. Рибну начинку рівномірно розкладіть по тісту. Сиру картоплю почистіть, помийте, наріжте тонкими скибочками і рівномірно розкладіть на рибі.

Із тіста, яке відклали, виріжте стрічки й зробіть решітку. Готовий для випікання пиріг залишіть на 15–20 хв., щоб розстоявся, і тільки потім ставте в гарячу духовку.

Випікайте пиріг за температури 200–220°С 30–35 хв.

Торт "Бджілка"

Треба мати: 1 склянку цукру, 2 яйця, 80 г масла або маргарину, 1 столову ложку меду, чайну ложечку соди, борошно за потребою.

Для масляного крему треба мати: 300 г вершкового масла, баночку вареного згущеного молока.

У товстостінній каструлі треба розтерти до однорідної маси склянку цукру, 2 яйця, 80 г масла або маргарину, 1 столову ложку меду, чайну ложечку соди.

На маленькому вогні, безперервно помішуючи, нагріти суміш до утворення густої піни. Поступово додати просіяне борошно, замісити тісто такої густини, щоб його можна було розкачувати качалкою. Чим тонші коржі, тим смачніший торт.

Треба врахувати, що тісто гарно розкачується, поки воно тепле. Тому треба коржі розкачувати швидко, розділивши тісто на 8–10 частин. Шматочки тіста розкачуємо на посипаному борошном столі. Краї тіста обрізуємо по формі тарілки або кришки від каструлі. Випікаємо коржі до золотистого кольору. Обрізки також печемо. Їх використаємо для посипання торта.

Масляний крем готуємо так: збиваємо одну баночку вареного згущеного молока і 300 г м'якого вершкового масла.

Обрізки коржів подрібнюємо качалкою й обсипаємо торт з боків і зверху. Щоб коржі добре просякли кремом, треба торт витримати на холоді одну добу або як мінімум з вечора до ранку. Торт можна змастити і заварним кремом. (кількість продуктів дана для двох тортів).

Для заварного крему треба мати: 2 яйця, 3 столових ложки борошна, 1 л молока, 1 склянку цукру, цедру лимона, ванілін, какао.

У каструльці змішуємо 2 яйця, 3 столових ложки борошна і 0,5 л молока. Молоко вливаємо поступово, щоб отримати крем без грудочок. У другій каструлі кип'ятимо ще 0,5 л молока разом із склянкою цукру. Яєчно-борошняну суміш вливаємо у кипляче молоко тоненькою цівочкою, безперервно помішуючи. Варимо, поки крем не загусне. У крем або в його половину можна додати цедру лимона, ванілін, какао. В цьому випадку цукру треба класти трохи більше. Коли крем охолоне до кімнатної температури (якщо молоко було нежирне), треба додати 100 г м'якого вершкового масла.

Зверху торт прикрасити крихтами коржів, а кремом намалювати бджілку.

"Влучи в "десятку"

На десяти пронумерованих фотографіях (див. нижче) представлено 10 сортів помідорів: Валентина, Де Барао царський, Імператорський, Кобзар, Лікувальний, Мандарин, Молодіжний, Очарованіє, Перцеподібний смугастий, Рейнська слава.

Завдання читачів – правильно вказати назву сорту на кожному з фото.

Першим десяти читачам з різних областей України, які надішлють правильні відповіді на адресу редакції та вкажуть свою повну і точну адресу, буде надіслано подарунок від журналу "Дім, сад, город" із колекції насіння овочів, вирощених сім`єю В.Ф. Сирай.

Відповіді на кросворд та імена переможців ми надрукуємо в наступних номерах "ДСГ".

Зробив фото та склав кросворд
Володимир Федорович Сирай,
вул. Ак. Павлова, буд. 17, кв. 81, м. Чернігів, 14027

РОСЛИНА, ЯКА ВАС ЗДИВУЄ

Про чудодійні властивості надзвичайно цінної городньої культури – стевії медової – знають далеко не всі. Хоча серед усього розмаїття, яке ми вирощуємо на своїх присадибних ділянках, навряд чи знайдеться хоч одна рослина, що перевершила б стевію за корисними якостями.

Листя стевії в 30-40 разів солодше за цукор і рекомендується лікарями як його повноцінний натуральний замінник. Для однієї людини висушене листя лише з 10-15 рослин повністю компенсує річну (!) потребу в цукрі. А регулярне вживання страв з листям стевії слугує ефективним засобом проти цілого ряду поширених хвороб – цукрового діабету, стенокардії, гіпертонії, бронхіальної астми, виразки шлунку, ішемічної хвороби, захворювань шкіри; забезпечує профілактику ожиріння, карієсу зубів, пародонтозу, утворення пухлин; покращує травлення, пам'ять і сон; виводить з організму токсини та радіонукліди.

На жаль, незважаючи на свої численні переваги, на сьогодні стевія розповсюджена ще досить мало. Хоча в Україні ця трав'яниста рослина придатна для вирощування і в кімнатних умовах, і в теплиці, і на городі. Тому, без сумніву, варта відповідної уваги, як, наприклад, в Японії, де стевію почали культивувати 30 років тому, а сьогодні вона вже входить в повсякденний раціон чи не кожної сім'ї.

Звісно, щоб повноцінно освоїти вжиток цієї культури, потрібно знати її особливості та агротехніку вирощування, технологію домашньої переробки, рецептуру приготування різноманітних страв та напоїв. Всі ці тонкощі, а також дані про те, де і як можна придбати необхідний посадковий матеріал, детально висвітлено у спеціально підготовленому пакеті інформації. Замовити його можна через каталог, який висилається поштою безкоштовно. Щоб отримати каталог, потрібно вкласти до листа заадресований конверт і надіслати його за адресою:

П/с «Техноком-ДСГ», вул. Незалежності, 54, смт. Стара Вижівка, Волинська обл., 44400.

Каталог буде гарантовано висланий всім бажаючим.

Шановні читачі! Освоївши вирощування стевії медової, кожен господар вже в наступному сезоні без особливих зусиль зможе забезпечити власну сім'ю цінним і оздоровлюючим продуктом, а за розумного підходу ця рослина може стати ще й вигідною культурою для успішного домашнього бізнесу.

Придбати журнали "Дім, сад, город" за поточний та минулі роки, а також іншу літературу нашого видавництва можна на "Книжковому ринку" (станція метро "Петрівка", м.Київ). Ряд 100, місце 3.

Працюємо з 10 до 16 години щодня, крім понеділка.

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал

№2, лютий, 2010 р.
Головний редактор
М.І. Халимоненко

Головний художник
Т.П. Колодницька

Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
А.М.Капітульська
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **Н.В.Васильєва,**
тел.: (044) 222-93-17,
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail:vgt@i.com.ua

Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 3.10.98
Підписано до друку 21.01.2010 р.
Загальний тираж 141 035 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП-680. Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com
При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на ***„Дім, сад, город"*** *обов'язкове.*
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.
Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень.
Листування з читачами лише на сторінках журналу.
Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Надруковано у друкарні Видавничий Дім "Високий замок".
м. Львів, вул. Вол. Великого, 2.
Тел.: (032) 237-47-02

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

КНИЖКОВИЙ КЛУБ®
КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ
Книжки там, де життя...

3 книжки за 15 грн

+ СУМКА у подарунок*

Розмір: 42x30x19 см

КАРТКА члена Клубу

безкоштовний КАТАЛОГ

3304 (У)
Д. Браун
Втрачений символ
~~44,30 грн~~ 5 грн

3024
Р. Дюбель
Кодекс Люцифера
~~44,30 грн~~ 5 грн

3250
С. Жиган
Тайгове свавілля
~~27,70 грн~~ 5 грн

3195
О. Мариніна
Виючі пси самотності
~~55,40 грн~~ 5 грн

3091
Є. Дворецька
Скарб Гаральда
~~29,90 грн~~ 5 грн

3253
Р. Кожухаров
Спокутувати кров'ю!
~~55,40 грн~~ 5 грн

3255
К. Сьюзлл
Слід крові
~~32,10 грн~~ 5 грн

3251
А. Кларк
Д. Бакстер
Первороджений
~~33,20 грн~~ 5 грн

3201
Б. Пірс
Розпусне кохання
~~22,10 грн~~ 5 грн

3129
Ш. Реддон
Спокушення непокірної
~~27,70 грн~~ 5 грн

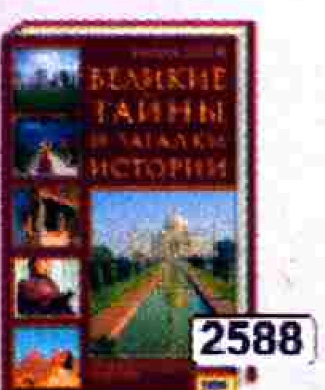
3034
Н. Джордан
Грішні мрії
~~20,60 грн~~ 5 грн

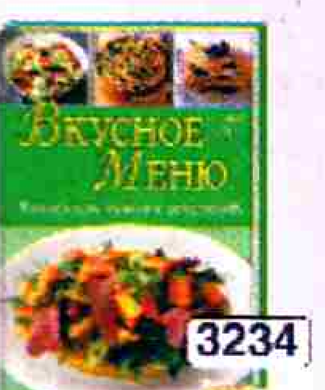
3039
Дж. Боккаччо
Декамерон
~~33,20 грн~~ 5 грн

3131 (У)
Т. Шевченко
Кобзар. Повна ілюстрована збірка
~~55,40 грн~~ 5 грн

2588
Великі таємниці та загадки історії
~~24,00 грн~~ 5 грн

3234
Смачне меню Колекція кращих рецептів
~~36,60 грн~~ 5 грн

3135
Золота книга домашнього консервування
~~28,30 грн~~ 5 грн

3208
Найкращі рецепти для мікрохвильовки, духовки та гриля
~~25,40 грн~~ 5 грн

3237
Азбука в'язання
~~28,80 грн~~ 5 грн

2715
Будуємо дім від фундаменту до даху
~~30,70 грн~~ 5 грн

3048
Дизайн і облаштування оселі
~~27,70 грн~~ 5 грн

3285
Сучасна енциклопедія ремонту
~~32,10 грн~~ 5 грн

3057
Ваш сад Практичні поради на весь рік
~~55,40 грн~~ 5 грн

3219
Енциклопедія кімнатних і садових рослин
~~36,60 грн~~ 5 грн

3221
Практичні поради домашньому майстру
~~27,70 грн~~ 5 грн

3286
Вирощуємо овочі, квіти і гриби в теплицях та відкритому грунті
~~28,80 грн~~ 5 грн

3060
уДачні саморобки
~~24,30 грн~~ 5 грн

3016
Календар садовода-городника
~~25,00 грн~~ 5 грн

3102
Город без клопоту
~~22,80 грн~~ 5 грн

3010
Домашня медична енциклопедія
~~36,60 грн~~ 5 грн

2879
Діагностика захворювань
~~33,20 грн~~ 5 грн

1935
Нова Камасутра
~~48,80 грн~~ 5 грн

3214
Календар-цілитель
~~25,40 грн~~ 5 грн

3159
Стрижки та зачіски
~~36,60 грн~~ 5 грн

2599
Універсальний сонник для всієї родини
~~24,30 грн~~ 5 грн

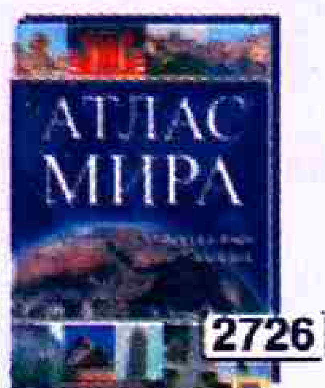
3143
Дата народження та ваша доля
~~31,70 грн~~ 5 грн

2938
Пророцтва великих Нострадамус та інші пророки
~~29,90 грн~~ 5 грн

3061
Захисна книга Замовляння Обереги. Молитви
~~25,40 грн~~ 5 грн

2726
Атлас світу
~~35,60 грн~~ 5 грн

2727 (У)
Сучасний англо-укр. укр.-англ. словник 40 000 слів
~~33,20 грн~~ 5 грн

3146
Секрети роботи в Windows
~~39,90 грн~~ 5 грн

3222
Універсальний енциклопедичний словник
~~22,80 грн~~ 5 грн

2913 (У)
Букварик для дошкільнят
~~29,90 грн~~ 5 грн

3263 (У)
Чарівна книга Казки народів світу
~~33,20 грн~~ 5 грн

3238
Книга відповідей для чомучки
~~48,80 грн~~ 5 грн

Книжки з позначкою (У) надруковано українською мовою

ЗАЯВА. НАДСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ КЛУБУ: а/с 84 «КНИЖКОВИЙ КЛУБ», м. Харків, 61001

Увага! Внесіть дані про себе друкованими літерами та підпишіть заяву. Підпис особи до 18 років мають засвідчити батьки.

1. Я, (П.І.Б) ....
записуюся до Книжкового Клубу (надалі Клуб) і згоден/згодна викупати добоввідання, зазначені в цій Заяві, протягом щонайменше 1 року; у період членства в Клубі щоквартально купувати хоча б один товар із клубного каталогу поштою, у магазинах Клубу або отримувати та оплачувати книжку, яку рекомендує Клуб.
2. Прошу надіслати мені 3 книжки з цього оголошення за 15 грн, а також подарунки: дорожню сумку, іменну картку та безкоштовний клубний каталог. Додатково я сплачую вартість пакування та поштової пересилки мого замовлення у розмірі 9,50 грн.
3. Підтверджую, що я і члени моєї родини, які мешкають зі мною за однією адресою, не є членами Книжкового Клубу.
4. Інформація про заявника:

Прізвище |__________|
Ім'я |__________|
По батькові |__________|
Дата народження |__________|
Поштовий індекс |__________|
Область |__________|
Район |__________|
Місто, село |__________|
Вулиця |__________|
№ будинку |____| № квартири |____|

Залишайте номери своїх контактних телефонів та e-mail і отримуйте новини та гарячі пропозиції Клубу

|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|
дом. тел. код міста + номер телефону, всього 10 цифр

|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|
моб. тел. код оператора + номер телефону, всього 10 цифр

E-mail: |__________|

Дата заповнення |__________| Підпис |__________|

Вступайте до Клубу на сайті www.15.bookclub.ua та отримайте додатково подарунок до свого замовлення. Код реклами: **PM DOS 0110**

Членом Клубу може бути тільки один представник родини, яка мешкає за однією адресою. Ви можете скористатися пропозицією про вступ до Клубу лише один раз.

Підписавши купон, я даю згоду на обробку і зберігання моїх особистих даних та використання їх з маркетинговою метою компанією «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».

УКАЖІТЬ КОДИ КНИГ

1 |_|_|_|_|
2 |_|_|_|_|
3 |_|_|_|_|

Разом: **15** грн

НАШ КНИЖКОВИЙ КЛУБ ВІДКРИТИЙ ДЛЯ КОЖНОГО!

- Кожний член Клубу щоквартально отримує поштою БЕЗКОШТОВНИЙ каталог, в якому представлено спеціальну добірку кращих книжкових новинок
- Ексклюзивні видання, доступні лише членам Клубу
- Розіграш цінних призів, в тому числі автомобілів, двічі на рік
- Знижка 10% від роздрібної ціни на книжки в мережі магазинів Клубу (про найближчий до вас фірмовий магазин дізнайтесь за телефоном (057) 783-88-88)

Все, що вам потрібно робити, це щоквартально купувати хоча б один товар із каталогу поштою або в клубній книгарні протягом одного року.

ЩОБ ПРИЄДНАТИСЯ ДО КЛУБУ ПРЯМО ЗАРАЗ, зробіть 3 простих кроки!

1 КРОК Оберіть 3 будь-які книжки за 15 грн

2 КРОК Зробіть замовлення будь-яким зручним для вас способом:

- За телефоном: (067) 783 88 88
- Поштою, відправивши заповнену заяву в конверті на адресу Клубу: а/с 84 «КНИЖКОВИЙ КЛУБ», м. Харків, 61001
- В інтернет-магазині: www.15.bookclub.ua
- По e-mail: support@bookclub.ua

3 КРОК Отримайте на пошті післяплатою своє замовлення та подарунки: дорожню сумку, картку члена Клубу та безкоштовний клубний каталог

* Під подарунком мається на увазі придбання товару за 0,01 грн. Вартість іменної картки складає 0,01 грн